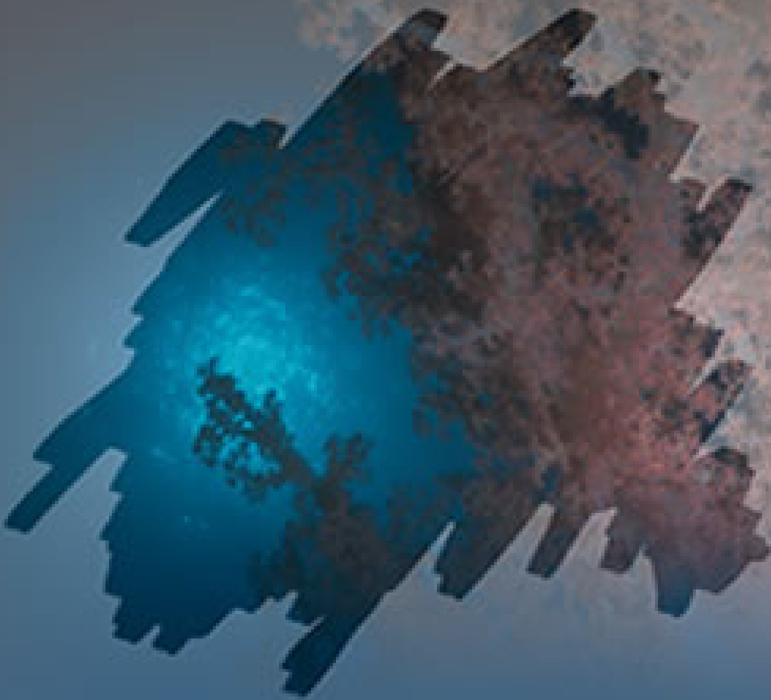

Mercan Mağaraları

safvet senih

MERCAN MAĞARALARI

Safvet SENİH

Sayfa 2 Boş

MERCAN MAĞARALARI

Safvet SENİH

İstanbul/2002

IŞIK YAYINLARI IŞIK YAYINLARI©

Mercan Mağaraları

Yayın Numarası: 116 **ISBN** 975-8642-34-0

ADRES : Bulgurlu Mahallesi Bağlar Caddesi
No: 5 81190 Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 88 (Pbx)

BASKI : ÇAĞLAYAN A.Ş. Sarnıç Yolu No: 7
Tel: (0232) 252 20 97 / 98 35410 Gaziemir / İZMİR

İÇİNDEKİLER

TAKDİM

Bu çalışmadan maksadımız gelecek için insanımıza ümit aşılamaktır. Çünkü, "Yeis, mani-i her kemâldir."

"Yeis öyle bataktır ki: Düşersen boğulursun.
Ümide sarıl sımsıkı, seyret ne olursun!."
Azmiyle, ümidiyle yaşar hep yaşayanlar;
Me'yus olanın ruhunu, vicdanını bağlar."
....
Sahipsiz olan memleketin batması haktır;
Sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır."

M. Âkif Ersoy

Bu mevzular üzerinde kafa yoranların eserlerinden yaptığım aktarmalarla derme çatma bir şey meydana gelmiş olsa bile, üfleyeceği "ümit ruhu" benim için çok mühimdir. Çünkü "Hayat bir faaliyet ve harekettir. Şevk ise bineğidir. İnsan şevke binip meydana çıktığı zaman, karşısına ilk defa ümitsizlik çıkar. Kuvve-i maneviyesini kırar. Ona karşı *"Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz"*(12/87) âyetini, bir kılıç gibi kullanmak gerekir."

Ayrıca üzerinde önemle durmak istediğim bir mesele de âyetlerin işaretlerinden anladığımız mânâları İslâmî gelişmelerin seyri içinde ele alıp göstermek olacaktır.

İleride taçlara sorguç, sorguçlara ziynet olacak kan kırmızı mercanların önceden geçirmeleri gereken bir deniz altı ve mağara içi dönemi vardır

ki, bu dönemde "Her mesele bir mercan sabrı ve sessizliği içinde, en kuytu yerlerde ve mercan kuluçkalarının ızdıraplı fakat gürültüsüz hallerine uygun bir çizgide cereyan" eder.

Sonra da faal hayata alışmak için gün yüzüne çıkma, çevreyi tanıma, cereyan eden sistemlerde dönen çark ve dolaplardan haberdar olma dönemi; daha sonra da cihangirliğe yönelme devresi gelir. Bu durumlar Kur'ân-ı Kerim'in çeşitli yerlerinde ele alınmıştır.

"Kavminiz için, şehirde evler hazırlayın ve evlerinizi birer kıble (yani herkesin arzuyla bakıp yöneldiği yer) yapın, namaz kılın ve müminleri müjdeleyin."(10/87) Yani her gelişme ve ilerlemeyi engelleyen ümitsizliği bertaraf ederek devamlı zafer ümidi aşılayın.

Işığa yönelen pervaneler gibi gönüller oralara aksın. Nesiller ümitle istikbale baksın... Sonra o evlerden öyleler yetişsin ki *"Kendilerini ne ticaret, ne de alışveriş Allah'ı zikretmekten, namaz kılmaktan, zekât vermekten alıkoymaz."*(24/37) Yani yüce ve yüksek Allah adının cihana duyurulması için hiçbir şey onları engelleyemesin.

Sonra Allah bunlara en güzel karşılıklar vererek birlerini bin etsin. Günde beş defa yüzlerine cilâ vurulan bu nurânî simalar öyle gelişsinler ki, *"Bir ekin gibi ki; filizini çıkardı, onu güçlendirdi, kalınlaştı, derken gövdesinin üstüne dikildi, ekincilerin hoşuna gider, onlara karşı kâfirleri de*

öfkelendirir (bir hale geldi.)" (48/29) Öfkelenseler ne fayda *"Allah şahit olarak yeter ki, O, Elçisini hidayet ve hak dinle gönderdi. O hak dini, bütün dinlere üstün kılacak."* (48/28)

Cılız gibi görünen yeşilciklerin, zamanı gelince baharı nasıl zorlayacaklarını, karın altından başlarını çıkarıp nasıl çığlık atacaklarını, "cihetsiz kuş sesleri" bahar ülkesine nasıl adım atacaklarını, değişmez İlâhî bir icraat olarak gözler seyredecektir.

Safvet SENÎH

ASHAB-I KEHF

Kur'ân-ı Kerim, değişmez kanunlar hâlinde içtimâî hâdiselerin akışını, gözle görülür derecede misâlleriyle anlatmaktadır... Dinî gelişmelerin seyrini ele alan Kehf sûresini incelediğimizde İslâmiyet'in geleceğini safha safha görebiliriz... Yıkılıştan sonra tekrar ıslah ve yükseliş yolları bu sûrede gösterilmektedir. Nitekim Ebu Said el-Hudri'den rivayet edilen bir hadis-i şerifte Efendimiz (a.s) *"Kim Kehf sûresini indiği gibi okur, sonra Deccal çıkarsa bu kimseye musallat kılınmaz ve ona ulaşamaz da!"* (Bu hadis-i şerifi Hâkim, *Müstedrek*'inde rivayet etmiştir.)

Çok yalan söyleyen ve hakikatleri gizleyip tahrip eden mânâlarına gelen "Deccal" kelimesi günümüzün yaldızlı medeniyetlerini ve temsilcilerini çok güzel ifade etmektedir. Hatta bir batılı, medeniyetin propaganda yoluyla yaptığı tahribatı anlatırken "Propagandanın fevkalâde ince tekniği, pek çok hakikatleri anlamaya engel olmaktadır" demektedir.

Kehf sûresinde mevzuumuzla alâkalı üç ana bölüm vardır:

1) Ashab-ı Kehf Kıssası,

2) Hazreti Musa ve Hazreti Hızır Kıssası,

3) Zülkarneyn Kıssası.

1) ASHAB-I KEHF KISSASI

"Yoksa sen, Kehf ve Rakîm ashabının, bizim şaşılacak âyetlerimizden bir âyet olduğunu mu sandın? O GENÇLER mağaraya sığındılar: "Rabbimiz, bize katından bir rahmet ver ve bize şu işimizden bir kurtuluş yolu hazırla!" dediler. Bunun üzerine mağarada nice yıllar onların kulaklarına (perde) vurduk. Sonra onları uyandırdık ki, iki zümreden hangisinin, kaldıkları müddeti daha iyi hesap edeceğini bilelim. Biz sana onların haberlerini gerçek olarak anlatıyoruz: Onlar Rablerine inanmış GENÇLER'di. Biz de onların hidayetlerini artırmıştık. Kalplerini (sabır ve metanetle) bağlayıp kuvvetlendirmiştik. Kalktılar; dediler ki: "Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbidir. Biz O'ndan başkasına ilâh demeyiz. Yoksa saçma söylemiş oluruz. Şunlar, şu kavmimiz, O'ndan başka ilâh edindiler. Onların ilâh olduklarına dair açık bir delil getirmeleri gerekmez miydi? Allah'a karşı yalan uydurandan daha zâlim kim olabilir?"

(Sonra içlerinden biri şöyle dedi:) "Mâdem ki, siz onlardan ve Allah'tan başka taptıkları şeylerden ayrıldınız, o halde mağaraya sığının ki Rabbiniz size rahmetinden yaysın ve işinizden size faydalı bir şey hazırlasın."

(Bu konuşmadan sonra uykuya dalmışlardır. Şimdi onların uykudaki durumları tasvir, edilmektedir).

Güneşi görürsün, doğduğu zaman mağaralarından sağa doğru eğiliyor, battığı zaman da sola doğru onları makaslayıp geçiyor ve onlar, mağarada geniş bir açıklık içendedirler. Bu, Allah'ın âyetlerindendir. Allah kimi doğru yola hidayet ederse o hidayet yolunu bulmuştur, kimi de sapıklığında bırakırsa, artık onun için yol gösteren bir dost bulamazsın.

Uykuda oldukları halde sen onları uyanık sanırsın. (Uyudukları yerde) onları sağa sola çeviririz. Köpekleri de girişte iki kolunu (ön ayaklarını) uzatmıştır. Çıkıp da onlara baksaydın, mutlaka onlardan dönüp kaçardın. Ve onlardan için korku dolardı.

Yine böyle onları dirilttik ki, kendi aralarında sorsunlar. İçlerinden biri "Ne kadar kaldınız?" dedi. "Bir gün veya günün bir parçası (kadar kaldık)" dediler. "Ne kadar kaldığınızı Rabbiniz daha iyi bilir." dediler. "Birinizi şu gümüş (para) ile şehre gönderin, baksın hangi yiyecek daha temiz ise ondan size bir azık getirsin; fakat çok dikkatli davransın, sakın sizi birisine sezdirmesin.

"Çünkü onlar sizi ellerine geçirirlerse taşlayarak öldürürler, yahut kendi dinlerine döndürürler, o takdirde asla iflâh olamazsınız."

"Böylece onları buldurduk ki, Allah'ın va'dinin gerçek olduğunu cemiyet içinde kökleşeceğini, öldükten sonra diriltme va'dinin gerçek

olduğunu ve kıyametin mutlaka geleceğini; onda asla şüphe olmadığını bilsinler. (Kehf,18/9-21)

"(Onlar) mağaralarında üç yüz yıl kaldılar. Dokuz (yıl) da ilave ettiler." (Kehf,18/25)

Yani üç yüz yıl; güneş takvimine göredir. Bu müddet ay takvimine göre üç yüz dokuz yıl eder.

İman mücadelesinin bu bölümü toprak altına atılan tohum gibi, müsait durum ve mevsim ortaya çıkınca çığlık çığlık gizlendiği yerden fırlayıp bahar haykıracak yeşilliklerin uykusunu andırır. Hz. İsa'nın (a.s) cemaatine dikkat ettiğimiz zaman, yaşadıkları yerlerin mağaradan, saklandıkları yerlerin kabirden farkı yoktur. Onlar da üç yüz sene beklediler. Sonra Hıristiyanlık Roma'nın resmî dini oldu.

İslâmiyet'in gelişmesine dikkat edilirse Mekke Devri, dıştan bakıldığında böyle bir sessizliği ifade eder; "dövene elsiz, sövene dilsiz..." Fakat uyanacak tohum ve çekirdeğin gizli iç dünyası gibi "sâmit infialler" içinde kendilerinden yükselecek ağacın plân ve programı ile meşgul olunur. Kasıklarını tutmuş, iç ağrılar ile sağa sola kıvrananlar gibi doğacak nev-baharın heyecanı ile meşbû bulunulur. Bu dönemde materyalist diyalektiğe karşı, zamanın durum ve seviyesine göre bir müdafaa sistemi yani tabiri caizse inkâra karşı bir iman diyalektiği hazırlanır. İnkârı hedef alan ve ilim-mantık seviyesinde onu kökleyecek meseleler bir program gibi ortaya konur. Artık ondan sonra ge-

lenler o programı açıp okuyarak hayatın her şubesine girmeye, bilgileriyle yaşayış bütünlüğü sağlamaya çalışacaklardır. İşte bu bölümü Kehf sûresi Musa-Hızır kıssası ile ele alır.

2) HZ. MUSA VE HZ. HIZIR'IN KISSASI

Bu bölümde Cenâb-ı Hak, manevî ilimle, hâdiselerin sadece dış yüzünü gösteren bilgiyi bizlere anlatmak için canlı bir vak'a gösteriyor. Biz dinî hayatın bu safhasına "esrar dönemi" diyoruz. Şimdi âyetlere dikkat edelim:

"Musa, (yanındaki) gence demişti ki:"Yâ iki denizin birleştiği yere varacağım veya uzun bir zaman yürüyeceğim." İkisi, iki denizin birleştiği yere varınca, balıklarını unuttular, (balık) sıyrılıp denizde yolunu tuttu. (O belirtilen yeri) geçip gittiklerinde Musa gence: "Kuşluk yemeğimizi bize getir, muhakkak, bu yolculuğumuzdan (çok) yorgunluk çektik" dedi.

(Genç) *"Gördün mü, dedi. Kayaya sığındığımız vakit balığı unuttum. Onu (sana) söylememi ancak şeytan unutturdu. (Balık) şaşılacak şekilde denizin içinde yolunu tutup gitti!*

(Musa) *"İşte aradığımız o idi!"*

Tekrar izlerini takip ederek geriye döndüler. (Orada) kullarımızdan bir kul buldular ki, Biz

ona katımızdan bir rahmet vermiştik ve ona katımızdan bir ilim (ledün ilmi) vermiştik."

(Bu zât, hadislerin ifadesine göre Hızır Aleyhisselâm'dır. Gene burada da Ashab-ı Kehf gibi bir gençten bahsediliyor. Bazı rivayetlere göre Musa Aleyhisselâm'ın yanındaki gencin ismi Yûşâ'dır. İstanbul'da Yûşâ Tepesi bulunduğu için de iki denizin birleştiği yerin yani Musa-Hızır-Yûşâ buluşmasının İstanbul'da olduğunu söyleyenler vardır. Doğrusunu Allah (c.c) bilir. Fakat bu rivayette bir sır olsa gerektir. Çünkü İstanbul İslâm âlemi için çok mühim yerlerden birisidir. Zaten bu bölüm, İslâmî gelişmelerin "Esrar Dönemi"dir. Yani sırları kavrama, hayatı anlama, ilâhî icraattaki hikmetleri sezme devresidir).

"Musa ona (Hızır'a) *"Sana öğretilenden, bana doğruyu bulmama yardım edecek bir bilgi öğretmen için sana tâbi olabilir miyim?" dedi. (O da) "Sen benimle bulunmaya sabredemezsin!" dedi. "Sana bildirilmeyen bir şeye nasıl dayanabilirsin?"*

(Musa) *"İnşallah, dedi, beni sabredici bulursun, senin emrine karşı gelmem.*

(Hızır) *"O halde, dedi, eğer bana tâbi olursan ben sana anlatıncaya kadar (yaptığım) hiçbir şey hakkında bana soru sorma."*

Bunun üzerine yürüdüler. Nihayet gemiye bindikleri zaman gemiyi deliverdi.

(Musa) *"Halkını boğmak için mi gemiyi deldin? Hakikaten sen müthiş bir iş yaptın!" dedi.*

(Hızır) *"Sen benimle beraber bulunmaya dayanamazsın demedim mi?" dedi.*

(Musa) *"Unuttuğum şeyden ötürü beni kınama ve bana bu işimden dolayı bir güçlük çıkarma." dedi.*

Yine yürüdüler. Nihayet bir oğlan çocuğuna rastladılar. (Hızır) hemen onu öldürdü.

(Musa): *"Bir can karşılığı olmadan temiz canı öldürdün ha? Doğrusu sen, çirkin bir iş yaptın!" dedi.*

(Hızır): *"Ben sana benimle beraber bulunmaya dayanamazsın demedim mi?" dedi.*

(Musa) dedi ki; *"Eğer bundan sonra sana bir şey sorarsam, artık bana arkadaş olma. Artık benden ayrılmaktan mazûr sayılırsın."*

Yine yürüdüler. Nihayet bir köy halkına varıp onlardan yemek istediler, (köy halkı) onları misafir etmekten kaçındılar. Derken orada yıkılmak üzere olan bir duvar buldular; hemen onu doğrulttu.

(Musa)*: "İsteseydin, buna karşılık bir ücret alırdın." dedi*

(Hızır) *"İşte, dedi, bu, benimle senin aramızın ayrılmasıdır. (Şimdi) sana sabredemediğin şeylerin içyüzünü haber vereceğim:*

O gemi, denizde çalışan yoksullarındı. Onu kusurlu yapmak istedim, çünkü onların ilerisinde her (sağlam) gemiyi zorla alan bir kral vardı.

Çocuğa gelince, onun anası ve babası mümin insanlardı. Bunun, onlara azgınlık ve küfür sarmasından korktuk. İstedik ki, Rab'leri onun yerine kendilerine ondan daha temiz, daha merhametli birini versin.

Duvar ise, şehirde iki yetim çocuğun idi. Altında onlara ait bir hazine vardı. Babaları da iyi bir kimse idi. Rabb'in istedi ki onlar büyüyüp güçlü çağlarına ersinler ve Rabb'inden bir rahmet olarak hazinelerini çıkarsınlar. Bunları ben kendiliğimden yapmadım. İşte senin sabredemediğin şeylerin içyüzü." (Kehf,18/60-82)

Esrar dönemi dediğimiz bu devrede, Müslümanlar böylece hikmet ve sırları kavrayarak, psikoloji ve sosyolojinin prensiplerini bilecek, içtimaî kanunları, kitleler psikolojisini, düşmanlarımızın

bunlardan nasıl faydalandığını sezecek, dönen çarkları, döndürülen dolapları, dünyada olup bitenleri anlayacak. Avrupa kâfir zalimleri ve Asya münâfıkları karşısında icabında gemiyi delip işe yaramaz gibi gösterecek, yapılan işleri sönük vaziyete sokarak onları kendileri üzerine saldırtmayacak, civcivleri öldürtmeyecek, rüşeymleri ve gelişmekte olan fidanları ezdirtmeyecekler.

Bu durum, hayatın bütün şubelerine girinceye, anlayış ve ahlâk bakımından köküne bağlı, fen ve teknik yönünden bütün dünya ile boy ölçüşebilecek vaziyete gelmiş sağlam bir nesil yetiştirinceye kadar devam edecektir. Tâ ki, bütün bir cihanla hesaplaşacak seviyeyi kazanabilsin. İşte bundan sonra üçüncü devir başlayacaktır. Kur'ân-ı Kerim bu durumu Zülkarneyn kıssası ile bize anlatmaktadır.

3) HZ. ZÜLKARNEYN KISSASI

Kehf sûresinin son bölümünde dünya hakimiyeti kuran Hz. Zülkarneyn'den bahsedilmektedir. Veli veya nebi olduğu mevzuunda ihtilaf olan Hz. Zülkarneyn muhakkak ki, Allah tarafından teyit edilmiş mübarek bir zâttır. Bazı rivayetlere göre Hz. İbrahim Aleyhisselâm'dan ders almıştır. Nitekim Hz. Lût Aleyhisselâm da önce Hz. İbrahim'e (a.s) iman etmiş sonra peygamberlik vazifesiyle hicret etmişti. Bu durumu Kur'ân-ı Kerim'in Ankebût sûresinin 28. âyeti ifade etmektedir.

Şimdi âyetlerden Zülkarneyn kıssasını takip edelim:

"(Ey Muhammed) sana Zülkarneyn'den soruyorlar. De ki: "Size ondan bir hâtıra okuyacağım: Biz yeryüzünde onun için sağlam bir mekân ve orada istediği gibi hareket edeceği imkânlar (sevk ve idare hürriyeti ve imkânları) hazırladık ve kendisine (muhtaç olduğu) her şeyden bir sebep verdik. O da (kendisini batı ülkelerine ulaştıracak) bir yol tuttu.

Nihayet güneşin battığı yere ulaşınca, onu, kara balçıklı bir pınarda batar buldu. Onun yanında da bir kavim buldu.

Dedi ki: "Ey Zülkarneyn, (onlara) yâ azap edersin veya kendilerine güzel davranırsın (onları güzellikle yola getirirsin. Nasıl istersen öyle yaparsın).

Dedi: "Kim haksızlık ederse, ona azap edeceğiz, sonra o, Rabbi'ne döndürülecektir. O da ona, görülmemiş bir azap edecektir. Fakat inanıp iyi iş yapan kimseye de en güzel mükâfat vardır. Ona buyruğumuzdan kolay olanı söyleriz."

Sonra yine bir yol tuttu. Nihayet güneşin doğduğu yere ulaşınca onu, öyle bir kavim üzerine doğar buldu ki, onlara güneşin önünden (korunacak) bir siper yapmamıştık. İşte (Zülkarneyn) böyle (yüksek bir mevkie ve hükümranlığa sahip) idi. Onun yanında (daha) nice (hükümranlık) bilgisi (tecrübesi ve vâsıtası) bulunduğunu biz biliyorduk.

Sonra yine bir yol tuttu. Nihâyet iki set arasına ulaşınca onların önünde hemen hiç söz anlamayan bir kavim buldu.

Dediler ki: "Ey Zülkarneyn, Ye'cüc ve Me'cüc, bu yerde bozgunculuk yapıyorlar. Bizimle onların arasına bir set yapman için sana bir vergi verelim mi?

Dedi ki: "Rabbimin, beni içinde bulundurduğu (mal ve mülk, sizin vereceğinizden) daha hayırlıdır. Siz bana insan gücüyle yardım edin de sizinle onlar arasına sağlam bir engel yapayım. Bana demir kütleleri getirin."

(Zülkarneyn) iki dağın arasını (demir kütleleriyle doldurup dağlarla) aynı seviyeye getirince: "Üfleyin! (körükleyin!)" dedi.

Nihayet o (demir kütleleri)ni bir ateş haline sokunca "Getirin bana, üzerine erimiş bakır dökeyim" dedi. Artık (Ye'cüc ve Me'cüc onu ne aşabildiler, ne de delebildiler.

(Zülkarneyn) dedi: "Bu, Rabb'imden (kullarına) bir rahmettir. Rabb'imin va'di gel(ip) (Ye'cüc ve Me'cüc'ün çıkması, yahut kıyametin kopması gerek)diği zaman onu yerle bir eder; şüphesiz Rabb'imin va'di gerçektir." (Kehf,18/83-98)

Allah adının bütün dünyaya yayılmasının bir sebebinin de maddeten terakki etmeye bağlı olduğunu, yeryüzünde denge unsuru olmamız gerektiğini, hangi ırktan ve dinden olursa olsun insan topluluklarının haklarını korumamız lâzım geldiğini bu âyetlerden anlıyoruz. Elimize geçen imkân ve güçleri, başkalarını sömürmek için kullanmamamız gerektiğini, set yaptığı halde bir ücret istemeyen cihangirimizin tutumundan öğreniyoruz.

Evet dünya sulhü ve bütün insanların rahat ve huzuru ancak İslâmiyetle ve Allah'ın rızası ve fazilet duygusundan başka bir şey düşünmeyen Müslümanlar tarafından sağlanacaktır. Bu mevzudaki âyetlere dikkat edelim:

"Siz, insanlar için seçilip çıkarılmış en hayırlı bir ümmet oldunuz, iyiliği emreder, kötülükten men edersiniz ve Allah'a inanırsınız." (Âl-i İmran, 3/110)

“Onlarla fitne ortadan kalkıncaya ve din yalnız Allah’ın dini oluncaya kadar savaşın.” (Bakara, 2/193)

“Fitne kalmayıncaya ve din tamamen Allah’ın oluncaya kadar savaşın.” (Enfâl, 8/39)

“Eğer iman edenlerden iki grup savaşırlarsa, onların arasını düzeltin; şayet biri ötekine saldırırsa, Allah’ın buyruğuna dönünceye kadar saldıran tarafla savaşın. (Allah’ın buyruğuna) dönerse artık adâletle onların arasını düzeltin ve (her hususta) âdil olun. Allah adaletle hareket edenleri sever. Muhakkak müminler kardeştirler. Kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah’tan korkun ki, size rahmet edilsin.” (Hucurât, 49/9-10)

“Size ne oldu ki, Allah yolunda ve: “Rabb’imiz bizi şu halkı zâlim olan şehirden çıkar, bize katından bir koruyucu ver, bize katından bir yardımcı ver!” diyen zayıf (ezilen) erkekler, kadınlar ve çocuklar uğrunda savaşmıyorsunuz.” (Nisa/75)

Hz. Zülkarneyn kıssasına ve bu âyet-i kerimelere dikkat edersek, Müslümanları çok büyük vazifelerin beklediğini görürüz. Zaten büyüklerin verdiği kat’î müjdeler de o yöndedir.

“Yakînim var ki: İstikbal semavâtı zemin-i Asya
Bâhem olur teslim, yed-i beyza-yı İslâm’a
Zira yemin-i yümn-ü îmândır.
Verir emn ü eman ile enâma...”

ASHAB-I KEHF'İN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Şimdi de Ashab-ı Kehf'in durumuna başka bir açıdan bakalım. Bu mevzuda Dr. Polat Has'ın araştırmasını aynen naklettikten sonra "Esrar Dönemi" ile "Hakimiyet Dönemi"ni tekrar ele alalım.

"Bunun üzerine yıllarca mağarada onların kulaklarına perde vurduk. (Ey Rasûlüm, bir baksaydın) görürdün ki, güneş doğduğu zaman, mağaranın sağ tarafına yönelir (ışınları onlara zarar vermez), battığı zaman da, onları sol taraftan terk ederdi. Onlar, mağaranın geniş bir yerinde idiler. İşte bu Allah'ın mucizelerindendir. Allah'ın hidayet ettiği kimse o doğru yol üzeredir. Şaşırttığı kimse için de asla doğru yolu gösterici bir yardımcı bulamazsın. Bir de onları, uyanık kimseler sanırsın, halbuki onlar uykudadır. Biz onları, sağa ve sola çeviriyorduk." (Kehf, 18/11, 17, 18)

Yaradan onları mağarada uzun süre uykuda bırakıyor. Burada ancak akla yakınlaştırmak için bazı tahlillerde bulunacağız. Yoksa Yaradan'ın kudreti için hiçbir mani yoktur. NASA yer altındaki mağaralarda bazı kişileri uzun süre bırakıyor. Bu yerlerde uzun süre kalmanın tesiri araştırılıyor. Mağarada uzun süre kalmak mümkün. Meselâ bir Yugoslav rekor kırmak için mağarada iki sene kalıyor. 1964'te Antonia Senni mağarada

125 gün kalıyor ve uyku ritminin 72 saate çıktığı görülüyor. Bizim bir günümüz dünyanın kendi ekseni etrafındaki dönüşü, yani 24 saattir. Halbuki Senni'nin bir günü 72 saat olmuş oluyor.

1968-1969'da Ollivier obruğunda, Englender 3 ay kalıyor. Onun da bir günü 48 saate tekabül ediyor. Mağarada yaşayanların kafalarına EEG (Beyin grafiği) aleti bağlanıyor. Yine vücutlarına kalp atım ve ritmi tayin eden EKG (kalp grafisi) ve vücut sıcaklığını ölçen derece de konuyor. 1972'de Siffre adlı bir kişi, Teksas'ın batısındaki bir mağarada Nice yakınında 205 gün kaldı.

Ayrıca Ollivier obruğunda 6 derece sıcaklıkta Scarssin mağarasında sıfır derecelik sıcaklıkta çeşitli kişiler uzun süre tecrübeye tâbi tutulmuş. Meselâ Mairetet ve Brobecher bunlardan ikisidir. Bu şahısların bir günleri de 27 saatlik zamana tekabül ediyordu.

Açık ifadeyle zaman anlayışımızda biraz değişiklik yapmamız lâzım. Yaradan Ashab-ı Kehf'i çok uzun süre mağarada uykuya bırakmış, belki de Ashab-ı Kehf için ayrı bir zaman standardı vardı. Meselâ Merkür kendi ekseni etrafındaki seyrini 88 günde tamamlar. Güneş etrafındaki bir dönüşü de aynı zamanda tamamlar. Bu durumda Merkür'ün bir günü bir yılı aynı olmuş oluyor.

Satürn'ün güneş etrafındaki seyri 29,5 senede tamam olur. Bu durumda Satürn'ün bir senesi

dünyaya göre 29,5 seneye tekabül ediyor. Üranüs'ün de bir senesi 84 senedir.

Demek zaman mefhumu mekândan mekâna değişir. Nitekim Rölâtivite teorilerine göre hız arttıkça zamanda yavaşlama olmaktadır. Bunu bir misalle açıklayalım: Bir trenin üzerine bir gözlemci koyalım. Bu gözlemcinin trenin önünü ve arkasını aynı anda gören bir kamerası olsun. Biz de istasyondan treni gözleyelim. Saat 12'de trenin önüne ve arkasına yıldırım düşsün ve tesiri trene dokunmadan sönsün. Biz diyoruz ki trenin önüne ve arkasına saat 12'de yıldırım düştü. Trenin üzerindeki gözlemci de 12'de düştü diyor.

Treni giderek hızlandıralım, trenin üstündeki, trenin önüne 12'de, arkasında ise 12'yi 27 dakika geçe yıldırım düştü diyor. Biz ise yine trenin önüne ve arkasına saat 12'de düştü diyoruz. Treni daha da hızlandıralım. Bu durumda trenin üstündeki gözlemci yıldırımın trenin önüne 12'de arkasına 14'de düştüğünü söylüyor. Biz ise yine önüne ve arkasına 12'de yıldırım düştü diyeceğiz.

Tren ışık hızına yaklaşan bir süratte gitsin. Trenin üstündeki adam trenin önüne 12'de yıldırım düştü arkasına düşmedi diyecektir. Biz ise evvelki ifadelerimizi yine tekrarlayacağız ve trenin önüne ve arkasına saat 12'de yıldırım düştü diyeceğiz.

Görüldüğü üzere zaman anlayışı mekândan mekâna; şahıstan şahısa değişiklik göstermekte-

dir. Belki de Yaradan Ashab-ı Kehf için ayrı zaman ölçüsünü getirmiş olabilir. Fazla uyumaları bize uzun gelmekle beraber onlar için kısa gelebilir. Nitekim uyandıklarında da yeni uyumuş olduklarını zannetmişlerdir.

Hayvanların kış uykusuna yattığı malum. Kış uykusunda hayvanlar hayatî faaliyetlerini oldukça azaltırlar. Meselâ yarasanın dakikada 1200 defa atabilen bir kalbi olmasına rağmen kış uykusuna yattığında kalp atım sayısı dakikada dörde düşmektedir.

Tıpta *hiportermi* denen bir tabir var. Bu vücut ısısının düşürülmesidir. Bu esnada hayatî fonksiyonlar da oldukça azalmaktadır. Kış uykusuna yatan memelilerde hayvanın uyarılması neticesi görülen zararlı etkiler meydana gelmeden vücut ısısı düşer. Bu müşahede araştırmacıları sun'î hipotermi ile deneyler yapmaya sevk etmiştir.

Eğer vücut ısısı, derinin veya kanın soğutulması ile düşürülürse kış uykusuna yatmayan hayvanlarda ve insanda metabolik ve fizyolojik hadiseler yavaşlar ve solunum sayısı ve kalbin dakikada atış hızı azalır. Kan basıncı düşer ve şuur kaybolur. Takriben 28 derecede ısının kendiliğinden geri dönme kabiliyeti kaybolur. Fakat şahıslar yaşamaya devam ederler ve dış ısı ile ısıtıldıkların taktirde normal durumlarını alırlar. Eğer dokularda buz kristallerinin teşekkülünü önlemek için

tedbir alınırsa deney hayvanlarının vücut ısısı, tekrar ısıtmadan sonra görülebilen herhangi bir kusur olmaksızın daima donma noktasının altına kadar düşürülebilir.

İnsanlar, kalıcı zararlı etkiler olmaksızın, 21-24 derece vücut sıcaklığına dayanabilirler. Ve sun'î hipotermi cerrahide sık sık kullanılmaktadır. Hipotermik hastalarda dolaşımı rölâtif, uzun süreler için durdurulabilir. Çünkü bu sûretle dokuların ısı harcaması önemli derecede azalmıştır. Kan basıncı düşüktür ve kanama en azdır. Hipotermide kalbi durdurmak, açmak ve özellikle soğutmadan mümkün olmayan beyin ameliyatlarını yapmak mümkündür.

NASA'nın sıfır derece ve altı derecede mağaralarda uzun süre bazı kişileri bıraktığını hatırlayalım... Âyette de güneş ışınlarının Ashab-ı Kehf'in yalayarak geçtiğini düşünürsek mağara ısısının düşük olduğu ortaya çıkar. Şüphesiz Yaradan, sebeplere gerek kalmadan her şeyi yapmaya kadirdir. Belki de Ashab-ı Kehf'i uzun süre hipotermi vasatında uyutmuştur.

Güneş ışığı göremeyen çocuklarda kan kalsiyumunun düştüğünü biliyoruz. Uzun süre yatakta yatan hastalarda da kan kalsiyumunun arttığını biliyoruz. Acaba güneş ışığının pek değmediği Ashab-ı Kehf'in kan kalsiyumunun dengede kalmasında bunun rolü olmuş mudur, bilmiyoruz.

Uykunun bir ve ikinci dönemlerinde sağa ve sola dönmeler sıktır. Ashab-ı Kehf'in uykusu bu fizyolojik hadiseye uyması muhtemeldir. Uzun süre yatakta yatan hastaların kalçalarında ülser meydana gelir. Buna "decübitis ülseri" denir. Bunu önlemek için hastalar sağa ve sola çevrilir. Yaradan da Ashab-ı Kehf'in decübitis ülserine uğramaması için bunları sağa ve sola çevirmiştir.

Ashab-ı Kehf'in kulaklarına perde indiği ve güneş ışığı görmediği anlaşılmaktadır. Bir uykunun meydana gelmesi için beyindeki "retiküler formasyon" (ağımsı oluşum) denen yere mümkün mertebe az tembih gelmesi gerekir. Anlaşıldığı üzere Ashab-ı Kehf'in az işitme ve az ışık görmesi için bütün şartlar hazırlanmıştır.

Ashab-ı Kehf'in mağarası için çeşitli rivayetler vardır. Yalnız bunun kesin olmadığını özellikle belirtelim. Güneş ışınlarının gelmesine göre mağaranın kuzey-güney istikametinde olduğu anlaşılıyor. Bu mağaranın kabataslak olarak piramit yapısına benzemesi muhtemeldir. Mağaranın bu şekilde olmadığına dair aksi bir rivayet de mevcut değildir.

Boris adlı bir araştırmacı bir yarda genişliğinde bir Keops piramidi modeli yaptı. Kuzey, güney doğrultusuna göre yön verdikten sonra içinde tabandan (tepe noktasına kadar olan yüksekliğin) üçte biri uzunluğundaki noktaya ölü bir kedi koydu. Bir süre sonra kedi mumyalanmıştı... Kediyi

alarak başka organik maddelerle denemelere devam etti. Bilhassa çabucak bozulan organik maddeleri tercih etti. Bu denemelerden sonra Boris, piramitlerde bozulmayı önleyen bir tesirin olması gerektiğini kabul etmek zorunda kaldı. Belki de Ashab-ı Kehf'in korunmasını sağlayan bir mekanizmaya benzer şekilde piramitlerde mumyaların bulunduğu yer, ortaya doğrudur. Ashab-ı Kehf'in mağaranın geniş bir yerinde olduğu bilindiğine göre muhtemelen ortalara yakındır.

Piramit kelimesi, Grekçe ateş anlamına gelen "piro" ile merkezde anlamına gelen "amid" kelimelerinden oluşur. Piramit "merkezdeki ateş" yani biyokozmik enerjinin ta kendisidir. Burada piramitlerle ilgili çalışmaların neticelerini özet halinde verelim.

Kirletilmiş suyu birkaç gün piramidin içinde bırakmak suretiyle arıtabiliriz. Süt birkaç gün süreyle taze kalır ve sonunda bozulmayıp sadece yoğurt haline gelir. Et ve yumurta gibi maddeler yumrulaşır. Koparılarak piramidin içine yerleştirilen çiçeklerin suyu çekilir. Ancak biçimlerini ve renklerini korurlar. Bitkiler piramit içinde daha hızlı büyürler. Piramitte bırakılmış su beş hafta süreyle yüz losyonu olarak kullanıldığında yüz bakımı da sağlamış olur. Piramit içindeki bir çöp bidonu içine yerleştirilen yemek artıkları, hiç koku neşretmeden mumyalaşır. Sıvılarda askıda kalan cisimler piramit içi ortamda çökelmemektedir. Kesik, yanık, sıyrık gibi yaralar, büyükçe bir

piramidin içine oturulduğunda daha çabuk iyileşme eğilimi gösterir.

Ashab-ı Yusuf'un kıtlık olmazdan önce uzun süre tahılları bozulmadan koyduğu yapı da yukarıdaki bilgilerin ışığı altında düşünülecek olursa piramit olması muhtemeldir.

Nakrolepsili hastaların ve çeçe sineğinin soktuğu hastaların çok uyuması hadisesi fazla uyuma mevzuunda bize bir fikir verebilir.

Zamanın rölâtif olduğunu, Ashab-ı Kehf'in de farklı bir zaman anlayışında uyuduklarını düşünürsek uzun süre uyumuş olmaları mantıkî olur.

Yaradan'ın Ashab-ı Kehf'in kulağına indirdiği perde maddî veya manevî olabilir. Maddî olarak kabul edersek fikrî çağrışım açısından aklımıza kulak kiri gelebilir. Kulak kiri kulak cildinde bulunan guddeler tarafından salgılanır. Bu salgı (ifraz) bazen fazla olarak işitmeyi azaltabilir. Bu durumda Ashab-ı Kehf'in çevreden gelen sesleri az işitmesi, dolayısıyla derin uyku durumu husûle gelebilir.

"Musa (yanındaki hizmet eden) gence demişti ki: "(Ya) iki denizin birleştiği yere varacağım veya uzun bir zaman yürüyeceğim."

İkisi (yürüdüler), denizin birleştiği yere varınca, balıklarını unuttular, (balık) sıyrılıp denizde yolunu tuttu. Geçip gittiklerinde Musa gencine:

"Kuşluk yemeğimizi bize getir, andolsun, bu yolculuğumuzdan yorgunluk çektik" dedi.

(Genç): "Gördün mü, dedi, kayaya sığındığımız vakit balığı unuttum. Onu söylememi, bana ancak şeytan unutturdu. (Balık şaşılacak şekilde denizin içinde yolunu tut(up git)ti."

(Musa): "İşte aradığımız o idi" dedi. Tekrar izlerini takip ederek geriye döndüler.

(Orada) kullarımızdan bir kul buldular ki, Biz ona katımızdan bir rahmet vermiştik ve ona katımızdan bir ilim öğretmiştik.

Musa ona: "Sana öğretilenlerden, bana doğruyu bulmama yardım edecek bir bilgi öğretmen için sana tâbi olabilir miyim?" dedi. (O da): "Sen benimle (beraber bulunmaya) sabredemezsin. Sana bildi-

rilmeyen bir şeye nasıl dayanabilirsin?" dedi.

(Musa) "İnşâallah dedi, beni sabredici bulursun, senin emrine karşı gelmem."

(O kul): "O hâlde, eğer bana tâbi olursan ben sana anlatıncaya kadar hiçbir şey hakkında bana soru sorma" dedi.

Bunun üzerine yürüdüler. Nihayet gemiye bindiklerin zaman gemiyi deliverdi. (Musa): Halkını boğmak için mi gemiyi deldin? Hakikaten sen müthiş bir iş yaptın" dedi.

(O kul): "Sen benimle beraber bulunmaya dayanamazsın demedim mi?" dedi.

(Musa): "Unuttuğum şeyden ötürü beni kınama ve bana bu işimden dolayı bir güçlük çıkarma" dedi.

Yine yürüdüler. Nihayet bir oğlan çocuğuna rastladılar. (O kul) hemen onu öldürdü. (Musa): "Bir can karşılığı olmadan temiz bir canı öldürdün ha! Doğrusu sen, çirkin bir iş yaptın!" dedi.

(O kul): "Ben sana benimle beraber bulunmaya dayanamazsın?" demedim mi?"

(Musa) dedi ki:

"Eğer bundan sonra (bir daha) sana bir şey sorarsam artık bana arkadaş olma, doğrusu tarafımdan sen özre erdin (ar-

tık benden ayrılmakta mazur sayılırsın).”

Bunun üzerine yine gittiler, nihayet bir karyenin ehline vardılar ki, bunları misafir etmekten yüz çevirdiler, derken orada yıkılmak isteyen (yıkılmak üzere) bir duvar buldular. (O kimse) tuttu onu doğrultuverdi.

(Musa): “İsteseydin, buna karşılık bir ücret alırdın” dedi.

(O kimse): “İşte (dedi) bu seninle aramızın ayrılmasıdır. Sana o sabredemediğin şeylerin tevilini haber vereyim.”

“Evvelâ gemi, denizde çalışan birtakım bîçarelerin idi, ben onu ayıplandırmak istedim ki, ötelerinde her sağlam gemiyi gasp ederek alan bir melik vardı.”

Oğlana gelince, anne ve babası müminlerdi, onun için bunları tuğyan (azgınlık) ve küfür ile sarsmasından sakındık da istedik ki, kendilerini Rabbi ona bedel bunlara temizlikçe daha hayırlısını ve merhametçe daha yakınını versin.”

“Gelelim duvara; şehirde iki yetim oğlanın idi, altında onlar için saklanmış bir define vardı ve babaları sâlih bir zât idi, onun için Rabbin irade buyurdu ki, ikisi de rüşdlerine ersinler ve definelerini çıkarsınlar, hep bunlar Rabbından

> *bir rahmet olacaktır ve ben hiçbirini kendi re'yimden yapmadım ve işte senin sabredemediğin şeylerin te'vili!..."* (Kehf 60-82)

Kendisine Allah'ın katından ilim (ledün ilmi) verilen zât hadislerden anlaşıldığına göre Hızır Aleyhisselâmdır.

İki denizin birleştiği yer hakkında çeşitli rivayetler vardır: Sebte Boğazı, Süveyş kanalının açıldığı bir berzah, İstanbul Boğazı (Musa Aleyhisselâm'ın yanındaki gencin ismi Yûşa olduğuna ve İstanbul'da Yûşa Tepesi'nin bulunduğuna göre) olabilir.

Merhum Elmalılı, tefsirinin 3262'nci sayfasında (Arapçada) "ledünn", "ınde" gibi bir zarftır. "Min ledünnâ" lisanımızda, "nezdimizden veya tarafımızdan" demek gibidir. Ve görülüyor ki, "min ledünnâ" ilmin değil, talimin kaydıdır. Bununla beraber talimin ledünniyeti ilmin de ledünniyetini gerektirmez değildir.

Şüphe yok ki bütün peygamberlerin ilmi Allah tarafından vahiy ve talim olmak itibarıyla ledünnîdir. Fakat burada şâyân-ı dikkattir ki "(Ve allemnâhü min ledünnâ ilmâ)" kaydı ile Hızır'a talim olunan ilim, Musa'nınkinden bambaşka bir ilim, yani ledünnî ilimlerden hususî bir ilim olduğu anlatılmıştır ki, âyetteki kıssalar karinesi ile müfessirler, bunu "Gaybların ilmi ve gizli ilimlerin sırları" diye tefsir etmişlerdir. Diğer bir tabirle

demişlerdir ki: "Musa'nın ilmi, marifet-i ahkâm (hükümleri bilme) ve zâhir ile fetvâ verme; Hızır'ın ilmi ise, bâtınî işleri, durumları bilme idi. Sahih-i Buhari'de rivayet edilmiştir ki Hızır, "Ya Musa! Ben Allah'ın ilminden bana talim ettiği bir ilim üzereyim ki sen onu bilemezsin, sen de Allah'ın ilminden sana talim ettiği bir ilim üzeresin ki ben onu bilmem" demiş. Bu suretle ilm-i ledünnî tabiri, hususî ilimde daha hususî bir mânâ ile ıstılah olmuştur ki, buna hakikat ilmi ve bâtın ilmi dahi denilmiş ve sofiyye, bu kıssaya bir hüccet olarak tutunmuştur.

Hâsılı, ledün ilmi, fikrî çalışma ile elde edilmeyip, Cenâb-ı Hak tarafından sırf bir mevhibe (ihsan ve ikram) olan kutsî bir kuvvenin tecellisidir. Eserden müessire (dumandan ateşe, vicdândan vücûda doğru giden bir ilim değil; müessirden esere (ateşten dumana), vücûttan vicdâna gelen evvelî bir ilimdir. Nefsin vâkıa geçişi değil, vâkıın nefiste teayyünüdür. Doğrudan doğruya bir keşiftir. Fakat "ledünnî" tabiri bunun bilhassa Hakk'ın sırlarına ait olanında daha ziyade ıstılâh olmuştur. Lisanımızda da bir işin ledünniyatı demek bâtınındaki (iç yüzündeki) incelikler, derinlikler ve sırlar mânâsında müteâraftır.

Bu kıssada ilim için araştırmaya ve yolculuğa çıkmaya bir teşvik delili, bununla beraber ledün ilminin çalışmak ve istemekle elde edilmesinin mümkün olmadığını ifade vardır.

> *"Musa, Ona dedi: Talim olunduğun ilimden bir rüşd için bana öğretmen için sana tâbi olabilir miyim?"*

"Rüşd", hayra isabet demektir. Bu sözde âlime karşı tevâzuun lüzumuna ve ilim tahsilinden asıl maksadın, rüşd kazanmak olduğuna ve ilim talebinde tenezzül, edeb, nezaket, takip ve hizmet şart bulunduğuna delâlet vardır. Bu izin isteyişe cevaben o kul: *"Sen, doğrusu benimle sabra dayanamazsın."* dedi. Bu sözle Hızır, Musa'nın ruhu hakkındaki ilk keşfini göstermiş ve ona kendini anlatmış oluyordu ki, netice itibarıyla isabeti tahakkuk edecektir. Hakikaten bu istekte Musa'nın alacağı ders kendi makamını tanımak ve bir sabır dersi almaktan ibaret olacaktır, yani bu babta çok sabır lâzımdır. Senin ise muhakkak ki benim yanımda sabır elinden gelmez ve bunda mazursun.

Gemi meselesine gelince; zâlimlikle meşhur bir kral gemiyi gasp ederek alıyordu. Bunun için gemiyi biraz yaralayıp ayıplandırmak, o gasptan kurtarmak için ehven-i şerreyni (iki şerden ehven ve hafif olanı) tercih ile o miskinlere, yani fakir gemi sahiplerine yardım kabilinden bir maslahat idi. İşte İlâhî hükümlerde böyle zahiren zarar gibi görünen şeylere tesadüf olunur ki ledünniyâtı bilinirse onların zarar değil, menfaat olduğu açıkça anlaşılır.

Oğlana gelince; anne ve babası iki mümin idi. Binaenaleyh bunları tuğyan ve küfrana bürüme-

sinden sakındık yani oğlan göründüğü gibi masum değil idi, bulûğa ermiş, azmış bir kâfir idi ki anasını, babasını da inkâr ve tuğyanın istilâsı altına almak üzere idi. Yahut henüz sabi ise de öyle küfür ve tuğyana istidatlı idi ki sağ kalırsa anasını babasını bile azıtacak, onları da küfre bürüyecek idi, hâlbuki o ana-babanın imanlarındaki hâlislik, Allah tarafından böyle bir şerden muhafaza olunmaya lâyık ve onun sabi iken ölmesi hepsi hakkında hayırlı idi; istedik ki, bu iki müminin Rabbi kendilerine temizlikçe ondan daha hayırlı ve rahmete daha yakın bir bedelini versin. Hem oğlanın yüzünden görecekleri şerden kurtulacaklar, hem de onun ölümü ile duyacakları acıya mukabil daha sevimli bir evlada nâil olacaklardı ki o oğlan ölmeyince bu olmayacak idi. Rivayet olunduğuna göre ona bedel Allah, bunlara bir kız vermiş ve bu kız bir peygamber validesi olmuş ve o peygamberin eli ile ümmetlerden bir ümmet hidayete ermiştir.

Duvara gelince; o, şehirde iki yetim oğlanın idi; altında bunlar için saklanmış bir altın ve gümüş definesi vardı ve babaları da sâlih bir adamdı. Binaenaleyh Rabb'in o iki yetimin bulûğ ve kemâle erişmelerini ve definelerini çıkarabilmelerini irade buyurdu. Bunlar büyümeden duvar yıkılsa idi, o defineyi başkaları bulacak ve zâyi olacaktı. Düşünmeli ki, o hâl ve vaziyette yıkılmak üzere bulunan bir duvarın altında iki yetime ait bir definenin mevcudiyetini bilip de onun belli

vakte kadar muhafazasını temin etmek ne kutsî bir iştir. Demek ki, Musa'nın zahiren zararlı ve kötü gördüğü şeyler hakikatte öyle değil imiş, onun inkâr etmesi nazarından gizli olan sebeplere ve hikmetine vâkıf olmamasından ileri geliyormuş. Öyle ki, o gizli sebepler izah olununca zâhir ve bâtın birleşiyor, Hakk'ın hükmünde nizâ (çekişme) kalmıyor. O halde demek olur ki, bâtının muktezası, zâhirin muktezasına (gerektirdiğine) muhâlif olabilir. Fakat bundan dolayı hakikatle şeriatın birbirine aykırılığı lâzım gelmez. Zira şeriat Hakk'ın, hak hükmüdür. Hakk'ın hükmü de hakikatte ne ise odur. Onun için bâtına memur olan Hızır, Hakk'ın emri olan (kanunlarla) şeriatiyle amel ettiği gibi; şeriat ile memur bulunan Musa da, hakikat izah olunduğu zaman şer'an itiraza mahal olmadığını görüyor.

HÂKİMİYET DÖNEMİ

Zülkarneyn: Arzın şark ve garbına sahip cihangir, zâhir ve bâtını kendinde toplayan Cenab-ı Hakk'ın te'yid ettiği mübarek zât... Hz. İbrahim ile görüşerek ondan feyiz almıştır.

Elmalılı Tefsirinden (Sayfa: 3282-3292) Zülkarneyn ile alâkalı kısımları nakledelim:

"Hakikaten Biz, Zülkarneyn'e arzda maddî manevî kuvvetleri, kudretleri hazırladık ve her şeyden ona bir sebep verdik." (Kehf/84) Yani mühim işlerden takip ettiği gayesine ermek için zâhir ve bâtından ilim, kudret, âletler ve vasıtalar gibi her türlü sebebi ihsan eyledik. Öyle ki, neye yapışsa ondan gayesine yol bulur, muvaffak olurdu. Yani sebepsiz, intizamsız hareket etmezdi, fakat her neyi de tutsa o bir sebep olurdu. Zira sebebiyet eşyanın zâtından değil; Allah'ın tahsis etmesiyledir. Binaenaleyh bir sebebi takip etti.

Garba doğru yürüdü, tâ gün batıya vardı. Arzın günbatı tarafından tâ nihayetine kadar varınca güneşi balçıklı kızgın bir göz içinde batıyor buldu. Mağribe varıncaya kadar geçtiği memleketlerde birtakım saltanatların gurûbunu (batışını) görerek giden Zülkarneyn, mağribin nihayetinde güzergahına çıkan Atlas Okyanusu kenarında gurûbu seyretmek için ufka baktığı zaman Allah'ın mülkünün genişlik ve azameti içinde o koca deniz etrafı semâ muhiti ile çevrilmiş bir kuyu havzası gibi sınırlı bir su menbâı (bir pınar) manzarasını

alıyor, fakat içilebilecek berrak ve sâi bir menba halinde değil, kara balçıkla bulanmış, dibi görünmez zulmetle karışık bir kuyu halinde görünüyor ve güneş bunun ufkunda gurûb ederken zayıflamaya başlayan şaşaası, allı morlu akisleriyle puslar içinde çalkalanarak karanlık bir batağa batıyor da battığı nokta balçıklı bir göz gibi bulanıp kararırken aynı zamanda renk ve buharı ile kaynayan kızgın bir köz halinde bulunuyor. Demek Zülkarneyn'in vicdanında gurûbun bıraktığı duygu ve tesir bu olmuştur ki, bu müşâhedenin en ibretli mânâsı, nihayet bir hadde varınca duracağı muhakkak olan dünya saltanat ve şevketinin mahdut olduğunu görmek ve fâniliğini anlamaktır.

Zülkarneyn, mağripte, yapacağı icraatı yaptıktan sonra da bir sebep takip etti. Batıda batan güneşin doğuya dönmesi gibi mağripten maşrıka giden bir yol peşine düştü. Tâ gündoğuya kadar gitti. Yani arzda güneşin perdesiz, engelsiz doğduğu noktaya kadar gitti. Vardığında, güneşin altında yanan, bina ve elbiseleri olmayan bir kavim üzerine güneş doğuyor buldu.

(Günümüzde bile Sudan ve Avustralya'da böyle çıplaklar vardır.) Hâlbuki onların çıplaklığı karşısında Zülkarneyn'in mülkünde o kadar çok sebepler, vâsıtalar vardı ki, tamamını ancak Allah biliyordu. Zülkarneyn'e her şeyden sebep veren Allah, bunları güneşin alnına koymuş, bir örtü bile vermemişti. Binaenaleyh, bunları gördüğü

zaman Zülkarneyn'in ne hisler duyduğunu, ne işler yaptığını da Allah bilir.

Sonra da diğer bir sebep takip etti. Garp ile şark arası bir yol gitti. Tâ iki sed arasına vardığında bunların ötesinde bir kavim buldu ki hemen söz anlatamayacak bir hâlde idiler.

Kur'ân'ın ifadesinde bu iki seddin semtini anlayabilmek için mağrip ve maşrık cihetlerinden başka bir karine yoktur. Bundan ise garbî Rusya ciheti ihtimali olduğu gibi, bir zamanlar Asya'nın Bering Boğazından Amerika'ya bitişikliği bulunduğuna ve Zülkarneyn de eski tarihe ait olduğuna göre Asya'nın şarkında, Amerika'nın garbında bulunan Bering mevkii olmak da pek muhtemeldir. Bunlardan başka Şarkta Çin Seddi, Garbda Babü'l-Ebvab (kapılar kapısı) maruf olduğuna göre iki sedden murad, bunlar olmak daha zâhirdir denilebilir.

Bu suretle bu iki sed arasından murad, Türkistan olmak lâzım gelir. Bu da bundan sonra ki kavim hakkında zikredilecek rivayete uygun oluyor. Çünkü bu kavim başka lisan bilmedikleri gibi zihinleri basit, anlayışları kısa idi. Dilleri garip, ifadeleri kısırdı. Zülkarneyn'e her şeyden bir sebep verilmemiş olsaydı, bunlara söz anlatamayacak, onlar da dertlerini anlatamayacak idiler. Bununla beraber, bu kavim, şimdi anlaşılacağı üzere ehlini bulunca kuvvet teşkil edebilecek, işe yarayacak bir kavim idi. Kur'ân bunun hangi kavim

olduğunu açıkça ifade etmemiştir. Fakat müfessirler, Türk denilmiş olduğunu nakledegelmişlerdir. O halde demek oluyor ki, Ye'cüc ve Me'cüc'e karşı yapılacak seddi; Zülkarneyn, Türklerin kuvvet ve yardımı ile yapacaktır. Şöyle ki:

O kavim, *"Yâ Zülkarneyn, dediler, hakikaten Ye'cüc ve Me'cüc arzda fesat çıkarıyorlar. Arzı berbat ediyorlar, önlerine geleni tahrip ediyorlar, bırakılırsa bütün arzı ifsat edecekler. Binaenaleyh, bizimle onlar arasında bir set yapmak üzere sana bir harç, bir vergi taahhüt edelim mi?"*

Buna cevaben Zülkarneyn, dedi ki, *"Rabbimin beni içinde bulundurduğu müknet ve makam daha hayırlıdır. Ben sizin öyle mâlî ücretinize tenezzül etmeksizin istediğinizden daha iyisini teberrû' (iyilik) olarak yapabilecek bir iktidar içindeyim. Binaenaleyh siz bana kuvvet ile yardımcı olunuz."* (Kehf/94, 95) Yani mâlî masrafa karışmayınız da adamla, amele, sanatkâr, âletler ve edevât tedarikinde emrime amâde olarak fiilen bana yardım ediniz ki, ben sizinle onların arasına sedden daha muhkem bir şey, daha büyük, daha metin bir gergi yapayım.

"Bana demir âlet ve edevâtıyla, büyük demir kütleleri getiriniz" dedi. Getirdiler, tâ karşılıklı iki dağ arasını, tepelerini yan ve yamaçlarını denkleştirince. "Körükleyin!" dedi. Vaktâ ki, o

körüklettiğini bir ateş haline getirdi: "Getirin, şimdi üzerine erimiş bakır dökeyim!" dedi. (Kehf/96)

Bunu bazılarının dediği gibi, demir kenetli bakır perçinli kayalardan teşekkül etmiş bir bina gibi anlamak mümkün olabilir, lâkin ifâdenin zahiri bundan çok yüksek bir sanat ve ameliyeye (işleme) bağlı olan demir tuğlalı bakır sıvalı öyle bir bina tasvir etmektedir ki, zamanımızda çok ilerlemiş olan fennî ve sınâî vasıtalar ile bile, yapılıp imal edilmesini tasavvur etmek zordur. Demir kütlelerinden bir dağ ördürüp de körükleyerek hepsini bir ateş haline getirdikten sonra üzerine erimiş bakır dökmek şüphe yok ki, müthiş bir ameliyedir.

Acaba o zamanın medeniyetinde demircilik böyle dehşetli bir ateşi idare edecek böyle büyük bir ameliyeyi yapabilecek kadar yükselmiş mi idi? İhtimal, fakat bunu ya müfessirlerin dedikleri gibi Zülkarneyn'in bir mucizesi telâkkî etmek veya bununla beraber sanatın istikbaldeki yükselme imkânına işaretle yapılan redmin (sed, engel, gergi) son derece kuvvet ve metanetinden bir kinâye ve temsil gibi anlamak daha zâhirdir. Yardım işi daha ziyade bu mânâya bir karinedir denebilir. Yani o kavmin kuvvet ve gayreti ile Zülkarneyn'in o himmeti Ye'cüc ve Me'cüc'e karşı öyle mucizekâr bir sed meydana getirdi ki, bunun sağlamlık derecesini anlayabilmek için körüklenerek ateş haline getirilmiş demiş kütleleri ile harcı, sı-

vası erimiş bakırdan teşekkül etmiş yalçın bir sed tasavvur etmek gerekir. Bu suretle sed öyle yüksek ve muhkem bir şey oldu ki, Ye'cüc ve Me'cüc artık onu ne aşabildiler ne delebildiler. Halbuki ne yüksek dağlar aşılmış, ne metin istihkâmlar delinmiştir. Demek ki bunun sırrı, Zülkarneyn'in döktüğü mâyide (sıvıda) idi. Demek ki, o alelâde bir madde değil, ilâhî bir kuvvet idi. Onun için Zülkarneyn, *"İşte bu Rabbimden bir rahmettir."* dedi.

Allahü A'lem (Allah daha iyi bilir), Kur'ân'ın haber verdiği bu redim, Zülkarneyn'den onun yapılmasını isteyen kavmin bu sayede teşkil ettikleri heyet-i içtimaiyeleri olsa gerektir ki, demir kütleleri gibi salâbetli olan unsurlarına akıtan Rabbânî feyiz ile teşekkül etmiş, maddî ve manevî bir sed demek olur. Eğer bu kavim müfessirlerin dediği gibi Türk idiyse, burada Zülkarneyn'e kuvvetle yardım eden Türklerin geçmişte arzı fesattan kurtarmak için ettikleri hizmetin ehemmiyeti bildirilmiş olduğu gibi, Peygamberimiz (s.a.s)'in gönderilmesinden sonra İslâm'a yapacakları hizmete de işaret edilmiş demektir."

Dikkati çeken husus, gerek Hz. Zülkarneyn dönemi, gerek Hz. Süleyman dönemi her yönden terakki ve tekâmül içindedir.

Meselâ: *"(Zülkarneyn) dedi ki:*

"Rabbimin beni içinde bulundurduğu (mal ve mülk, sizin vereceğinizden) daha hayırlıdır. Siz

bana kuvvetle yardım edin de sizinle onlar arasına sağlam bir engel yapayım. Bana demir kütleleri getirin." (Zülkarneyn) iki dağın arasını (demir kütleleriyle doldurup dağlarla) aynı seviyeye getirince:

"Üfleyin! (körükleyin!)" dedi. Nihayet o (demir kütleleri)ni bir ateş hâline koyduğu zaman "Getirin bana, üzerine erimiş bakır dökeyim" dedi. Artık (Ye'cüc Me'cüc) onu ne aşabildiler, ne de delebildiler." (Kehf,18/95-97)

"Biz yeryüzünde onun için sağlam bir mekân ve orada istediği gibi hareket edeceği idare hürriyeti hazırladık ve kendisine (muhtaç olduğu) her şeyden bir sebep verdik (ulaşmak istediği her şeye ulaşmanın yolunu, vâsıtasını verdik.)" (Kehf,18/84)

Ona (Belkıs'a): *"Köşke gir!" dendi. Köşkü (su zeminini) görünce su sandı ve bacaklarını sıvadı. (Süleyman Aleyhisselâm sarayın salonunun zeminini havuz yaptırmış, içine deniz hayvanları salmış, üstünü de beyaz kristallerle kapatmıştı. Onun için Belkıs suya gireceğini zannederek paçaları sıvamıştı. Onun için Hz. Süleyman: "O sırçadan yapılmış cilâlı şeffaf (bir zemin) dir, dedi."* (Neml, 27/44).

"Süleyman'a da sabah gidişi bir aylık, akşam dönüşü bir aylık mesafe olan rüzgâra boyun eğdirdik ve onun için erimiş bakırı da kaynağından sel gibi akıttık." (Sebe', 34/12)

Elmalılı tefsirinde Kehf sûresinin 84. âyetinde geçen *"Gerçekten biz ona (Zülkarneyn'e) arzda müknetler tahsis ettik."* Yani maddî ve manevî kuvvetleri, kudretleri hazırladık ve her şeyden ona bir sebep verdik. Yani mühim işlerden takip ettiği gayesine ermek için zâhir ve bâtından ilim, kudret, âletler ve vasıtalar gibi her türlü sebepleri ihsan eyledik. Öyle ki nereye yapışsa ondan maksadına yol bulur, muvaffak olurdu. Yani sebepsiz, intizamsız hareket etmezdi. Fakat, her neyi de tutsa o bir sebep olurdu. Zirâ "sebebiyet eşyanın zâtisi değil, Allah'ın bir tahsisidir" ifadeleriyle Zülkarneyn'in maddî manevî her türlü terakki ve tekâmül imkânlarına sahip olduğunu anlıyoruz.

Bunlardan anlıyoruz ki, İslâmiyet'in üstünlük dönemleri Hz. Zülkarneyn ve Hz. Süleyman Aleyhisselâm devrinde olduğu gibi (bizde de Kanuni Sultan Süleyman döneminde rastlandığı gibi) i'lâ-yı kelimetullâhın yapılabilmesi için maddî ve manevî her türlü terakki ve tekâmüle ulaşılmış olacaktır.

SALİHLER ARZA
VÂRİS OLACAKLAR

“Andolsun Tevrat’tan sonra Zebur’da da: ‘Arza mutlaka sâlih kullarım vâris olacak (bu yer onların eline geçecek)’ diye yazmıştık. Şüphesiz bunda kulluk eden kimseler için yeterli bir öğüt vardır. (Ey Muhammed), Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.”(Enbiya, 21/105-107)

Şuarâ sûresinin sonunda, şâirlerin durumları anlatıldıktan sonra şöyle denilmektedir: *“Ancak iman edip sâlih ameller işleyenler, (sözleri fiillerine uygun olarak salâh isteyenler) ve Allah’ı çok zikredenler ve kendilerine zulmedildikten sonra öçlerini alanlar, müstesnâ... (son cümlenin cifrî değeri İkinci Dünya Savaşı öncesine işaret eder) O zulmedenler ise yarın bilecekler hangi bir inkılâba yuvarlanıyorlar (yahut hangi inkılâp meydanında yuvarlanacaklar.”*(Şuarâ,26/227)

“Ve seya’lemüllezine zalemû eyye münkalebin yenkalibûn” ifadesinin cifrî değeri de 1985 eder. En doğrusunu Allah bilir.

Elmalılı tefsirinin (3650-3683) sayfaları arasında bu mevzuda bazı izahlar var: “Bu cümlenin zalimlere ne kadar şiddetli bir tehdit ifade ettiği âşikârdır. Yani bugün Müslümanlara zulüm eden o zâlimler bugünkü yaptıkları zulüm ile nasıl bir uçuruma yuvarlanmakta olduklarını öldükleri zaman anlayacaklar. Aynı zamanda bu cümle, İslâm dininin Âlemde zâlimlere karşı yapacağı hak

ve adâlet inkılâbının ehemmiyetini ihtâr etmektedir ki, istikbale ait bu gaybî haberin ehemmiyeti âşikârdır. Onun için geçmişten bunu izah edecek bir misal, gelen Neml sûresindeki hârikalarla izah olunarak istikbal müjdelenecektir. *"Tâ sin... İşte bunlar (işittiğin bu esrarengiz harfler sana) o Kur'ân'ın ve mühim bir kitabın âyetleridir."* (Neml/1, 2)

Bundan önceki Şuarâ sûresinin sonunda geçtiği üzere zâlimlerin yuvarlanacağı inkılâbın nasıl ve ne suretle olacağını beliğ bir surette anlatacaktır. Bir hidayet, lâtif bir delâlet ve irşad ve bir müjde olmak üzere, o sana tâbi olan, senin izinden giden müminlere... *"Ki, namaza devam ederler ve zekâtı da verirler."* (Neml/3) Demek ki, bu irşad ve müjdeye mazhar olabilmek için imandan sonra en azından bu iki sıfat da şarttır. Gerek fert, gerek cemiyet için namaz, dinin direği, zekât da köprüsü olduğundan namazı ve zekâtı zâyi edenler bu müjdeyi kaybetmiş olurlar.

"Ve o âhirete ancak bunlar yakînen iman ederler." (Neml/3) *"Çünkü âhirete inanmayanların yaptıklarını kendilerine süslü göstermişiz de ilerisini görmezler, kalpleri körelmiştir..."* (Neml/4)

Duygusuzdurlar, onun için irşad kabul etmezler. İşte bunlar o kötü azap kendilerine ait olan kimselerdir. Kalp körlüğü, o âhirete imansızlık esasen en büyük ruhî felâket olduğu gibi bunlar

âhiretten evvel dünya inkılâplarının pek fena acısını çekerler. Âhirette ise bunlar daha ziyade zarardadırlar...

RAMSES SARAYINDA MUSA

Değil kuvvetler dengede
Evet kılıç verebilsek eline
Bir çocuğun,
Kime ne?

Sonra büyüse biraz
Bağırsa avaz avaz
Bu sazı kim anlar?
Bu söze kim bakar?

Az sonra
Zıplasa
Üstüne düşmanın
Ne çıkar?

Eğer olsa bu çocuk
Ramses sarayında Musa
Ne yapar?

Diyelim ki
Bir yumruğu bir kıptî!
Niye Medyen'e gitti?
Çıkış yolu öyleyse
Kapkaranlık fitnelerin?

Evet bence,
Önce
Lâzım bir asâ
Bir Âyetü'l-Kübrâ
Bu kadar sihirbaz ve cambaza!..

Meseleyi Elmalılı merhumun tefsirinden takip ediyoruz:

“Hani bir vakit Musa, ehliyle Medyen’den çıkmış giderken Tur vadisinde soğuk ve karanlık bir gecede yolu şaşırmış, çakmak çakmış, taşı çakmamış, öyle bir vasıtanın kesildiği tam bir çaresizlik anında Tur tarafından kendine bir ateş zuhur etmişti de o vakit: *“Ben cidden bir ateş hissettim, herhalde size ondan bir haber getireceğim, yahut bir yalın şule alıp geleceğim, belki bir ocak yakar ısınırsınız.”* demişti.” (Neml/7) Demek ki bütün ihtiyaç bu ikinin birinde toplanıyordu: Yoldan bir haber almak veya bir ocak yakmak (Ruhunun ısındığı bu ateşin ilâhî bir yönünü elbette seziyordu onun için burada beklediği) haber uhrevî, ocak yakıp ısınmak dünyevî bir gaye olduğu için olmalı ki, haberi takdim etmiştir.

Dikkat edilirse bu veciz ifadeden tefsir ve beyana sığmayacak pek derin ilhamlar duyulur. *“Sana...”* demeyip *“Size”* demesi, ehlinden yalnız bir fert kastedilmediğini anlatır.

Bu his üzerine vakta ki, o ateşe varınca nidâ olundu ki: *“Haberin olsun ki bu ateşteki kimse ve havalisindeki mübarek kılındı.”* (Neml/8) Burada bulunan ve bu ateşin etrafında dolaşan kimseler bereketlere mazhar olmuştur. (Burada Musa Aleyhisselâm’ın firavunun sarayını terk edip meşakkatli bir yaşayış içine girerek bir ateşin içine düşüşü, hadis-i şeriflerde geçen, âhir zamanda

gelecek Deccal'ın cenneti ve cehennemi bulunacak; sevdiklerini cennetine, sevmediklerini cehennemine atacak ihbarını hatırımıza getiriyor.) Ve sübhanallahi Rabbilâlemin... *"Yâ Musa, hakikat o (nida eden) Benim! Yani, Aziz, Hakim Allah!..."* Bu makamda bulunan kişi, başka şeye dayanmamalıdır, (onun için) *"Asâ'nı bırak." Asa'yı bırakınca, onu sanki çevik bir yılanmış gibi çalkalanıyor gördü, görünce arkasını dönerek kaçtı ve geri bakmadı.*

"Korkma ya Musa! Zira Benim huzurumda resûl olanlar korkmaz. Lâkin zulmeden başka... Zulmedip sonra kötülüğün arkasından bir güzelliğe tebdil etmiş, tövbekâr olmuş olan da bilsin ki, Ben Gafur, Rahimim."

"Bir de elini koynuna sok, (ya Musâ) çıksın, bembeyaz olarak fakat bir afetsiz. Yani beyazlanması bir hastalık ve afet neticesi değil, sırf bir âyet, bir mucize daha olmak üzere... Firavun ve kavmine karşı dokuz mucize (Asa, Yed-i Beyza, Kıtlık seneleri, Tufan, Çekirge, Kummel, Kurbağa, Kan, Denizin yarılması) arasında... Çünkü onlar fâsık bir kavim oldular. Bu suretle âyetlerimiz, hakikati gözlerine sokarak vardığı vakit onlara, "'Bu apaçık bir sihir,' dediler. Ve nefisleri yakîn hasıl ettiği (gerçeği kavradığı) halde sadece zulüm ve kibirden onları inkâr ettiler, fakat bak müfsitlerin akıbeti nasıl oldu?" (Neml/9-14) Yani batırıldılar, mel'un oldular, işte bu müfsid zalimlerin uğradıkları akıbet bugünkü zâlimlerin

uğrayacağı inkılâb için de bir ibretli misaldir. Zirâ Musâ'ya öyle bir ateş hissettirerek her şeyden geçirip o kelamını söyleyen ve o mucizelerle peygamberlik verip firavun ve kavmine gönderen o Azîz, Hakîm Allah'ın, Rabbü'l-Âlemin'in katından (ledünnünden) veriliyor bu Kur'ân..

Bu ledünnî ilim ve hikmetten diğer bir misâl ile müminlere olan müjdelerden bir numune de şudur: (Zülkarneyn dönemini hatırlatan bir azamet görüyoruz) *"Şanım hakkı için Davud'a ve Süleyman'a bir ilim verdik, ikisi de hamd o Allah'a ki, dediler; bizi mümin kullarından bir çocuğun üzerine faziletli kıldı..."* (Neml/15)

Davud ve Süleyman Aleyhisselâm'a verilen ilim *"Allah ona (Davud'a) hükümdarlık ve hikmet verdi ve ona dilediğini öğretti. Eğer Allah, insanların bir kısmıyla diğerlerini savmasaydı, dünya bozulurdu."* (Bakara/251) ifadesine göre mülk ve hükümet ile meşhur ve mümtaz olan Davud ve Süleyman Aleyhisselâm'a verilen ilâhî fazilet cümlesinden önce yalnız ilmin zikredilmesi ilmin şan ve ehemmiyeti hepsinden yüksek olmasındandır. "İlmen"deki nekrelik bunun fevkalâde bir ilim olduğuna işaret içindir. Şehristanî'nin "Milel ve Nihal"deki beyanı vechile tarihin şehadetine nazaran Anadolu ve Yunanlılar'da felsefenin zuhuru Süleyman Aleyhisselâm zamanında parlayan ilim ve hikmetin parıltısından olmuştur.

Davud ve Süleyman, mülk ve devletle değil, fazl ve faziletle mütehassıs olarak tahdis-i nimet ettiler ve nail oldukları fazl ve fazileti, hükümet ve devleti Allah'tan bildiler ve ondan dolayı medih ve tazim ile hamd ve sena ancak onu veren Allah'ın hakkı, hükümet ve hakimiyet sadece onun şanı olduğunu bilerek hareket ve şükrünü ifaya gayret eylediler. Ki bu onlara verilen ilmin eserlerinden biri oluyordu. Firavun hükümetine karşılık olan faziletkâr bir hükümetin ruhunu gösteren bu "Elhamdülillah" fıkrasının derin zevkini duyabilenler ne mesutturlar. Allah Teâlâ o zalim, inkârcı, mağrur, müfsit firavun hükümetini hatırladıktan sonra Davud ve Süleyman'a verdiği ilim ile böyle Allah'ı bilip hamd eden faziletli bir hükümet yetiştirmişti.

"Hem Süleyman, Davud'a varis oldu..." (Neml/16)

"Peygamberler altın ve gümüş miras bırakmadılar, ancak ilim miras bıraktılar."[1] hadis-i şerifinin ifadesiyle, mal mirası değil, insanlar arasında hakkıyla hükümleri icra etmek hususunda makamına geçmek, yani zikrolunan ilim ve fazilette, peygamberlik, mülk ve siyasette yerini tutmaktır ki, bu makama Hz. Davud'un 19 oğlundan Süleyman Aleyhisselâm geçti. Ve Allah'ın nimetini anlatma ve teşhir etmekle kendilerine verilen mu-

---

[1] Ebu Davud, İlm 1, (3641); Tirmizi, İlm 19, (2683); İbnu Mace, Mukaddime 17, (223).

cizeleri tasdik için halkı davet etmek üzere dedi ki: *"Ey insanlar! Bize kuş mantığı (kuşların dili ve ne işe yaradıkları) öğretildi."* Kur'ân'ın tabirine nazaran ehemmiyet sade kuşun dilinde, lûgatında değil, mantığındadır. O yalnız kuşların sesleri ve hareketleri ile ifade ettikleri hislerini anlamakla kalmıyor o hisleri ifade eden mantığı, ledünniyâtı biliyordu.

Kuşun mâhiyeti, yüksek bir hassasiyetle uçmak hasletini tecelli ettiren bir hayat mefhumundadır. Bunun için "mantıku't-tayr" taliminden bizim zihnimize hemen gelen mânâ, kuşların hissiyatındaki münasebetleri sezecek kadar derin ve uzaklardaki cüz'iyata nüfuz edecek kadar yüksek bir his ve idrak ile beraber aynı zamanda kuşların tabiatı olan tayaranın (uçmanın) ilmi dahi öğretilmiş olmasıdır.

Hakikaten *"Süleyman'a sabah gidişi bir aylık mesafe, akşam dönüşü bir aylık mesafe olan rüzgârı boyun eğdirdik ve onun için erimiş bakırı da kaynağından sel gibi akıttık."*(Sebe'/12) ve *"Süleyman: 'Rabbim, beni affet, bana benden sonra hiç kimseye nasip olmayan bir mülk (hükümdarlık) ver. Çünkü, Sensin o çok lütfeden, Sen!' dedi. Biz, rüzgârı ona boyun eğdirdik. Onun buyruğu ile, onun istediği yere yumuşak yumuşak akıp gidiyordu."* (Sâd/35, 36) âyetlerinde buyurulduğu üzere havanın Süleyman Aleyhisselâm'ın emrine musahhar olması bu ilim ile alâkadar olduğu gibi göz kırpıncaya kadar bir zaman içinde Belkıs'ın

tahtının getirilivermesi meselesindeki “Kitaptan bir ilim” de bu ilim olmak gerektir. Hâsılı “mantık-ı tayr”da kuş dilinden ziyade bir mânâ vardır.

Süleyman Aleyhisselâm *“Bize kuş mantığı öğretildi.”* demekle peygamberliğini anlatmış olduğu gibi mülkünü anlatarak da şöyle demiştir: *“Bize her şeyden verildi.”* Bununla devlette servetin ehemmiyetine işaret olunmuştur. Şüphesiz ki bu öğretilen ilim ile verilen servet, Allah’ın hamd ve senaya lâyık olan ve mümin kullarından birçoğuna bile nasip olmamış bulunan o açık fazıl ve ihsandır ki, bunun şükrünü eda etmek için Allah’ın kullarını bu nimetten istifadeye davet etmek bir vazife teşkil eder.

“Hem Süleyman, cinlerden, insanlardan ve kuşlardan ordular topladı.. (Yani seferberlik için asker topladı...) Hep bunlar baştan sona zapt ve mertebelerine göre zâbitleriyle sevk ve idare olunuyordu...” (Neml/17)

Karınca vadisindeki hâdiseden sonra şöyle dua etti: *“Ya Rabbi! Beni nefsime zâbit kıl ki, bana ve anne-babama ihsan buyurduğun nimetine şükredeyim ve râzı olacağın iyi bir ameli yapayım ve beni salih kullarının arasına idhal buyur...”* (Sebe’/19)

Saltanat tecellilerinin çok harika bir deminde Hz. Süleyman’ın bu duası ile ortaya koyduğu kudsî ruh, fazilet hislerinin rehberi olmak lâzım

gelen devlet adamlarına çok yüksek ilhamlar verecek dersleri ihtiva eder.

“Ve kuşları (yahut uçan kuvvetleri) teftiş etti.” (Demek ki en küçük parçalarına varıncaya kadar devletin kuvvetlerini ve işlerini teftiş ve tetkik etmek devlet adamının vazifesidir.) Araştırdı da: “Ben neden hüdhüdü göremiyorum?” dedi.

Süleyman Aleyhisselâm Beyt-i Makdis’in binasını tamamlayınca, hac için hazırlayıp Harem-i Şerife gitti, burada dilediği kadar ikamet ettikten sonra Yemen’e yöneldi, sabahleyin Mekke’den çıkıp öğleyin Sana’a’ya vardı. Arazisi hoşuna gitti, oraya kondu fakat su bulamadı. Hüdhüd ise keşşafı idi. Suyu iyi bulurdu, bunun üzerine araştırdı, bulamadı, çünkü Süleyman Aleyhisselâm indiği sırada o havada bir devir yapmış diğer bir hüdhüdün durduğunu görmüş yanına inmişti, ikisi anlaşmışlar, bunun üzerine onun anlattığını görmek üzere beraber uçmuş sonra da ikindiden sonra gelip anlatmıştı.

Burada “tayr”ın bir posta veya keşif tayyaresi gibi mülâhaza edilmesi de mümkündür.

Sabâ Melikesi Belkıs’a mektup gönderip huzura çağrılmasından sonra elçiler gelmişti. Hediyelerle beraber geri gönderince Belkıs ister istemez tahtını saklayıp emniyete aldıktan sonra yola çıktı. Beri taraftan Hz. Süleyman: *“Ey heyet! O kadının tahtını bana kendileri müslim olarak*

gelmezden evvel hanginiz getirir?" dedi. (Neml/38)

Süleyman Aleyhisselâm onların hediyelerine güvendiklerini bilmiş idi, binaenaleyh hediyelerini tehdit ederek geri çevirince, geleceklerini de bildiğinden bir harika göstermek istedi.

Cinlerden bir ifrit, *"Ben o tahtı sen makamdan kalkmadan evvel sana getiririm. Muhakkak ben buna karşı kaviyim, kolay getiririm; eminim, hiçbir hıyanet etmem."* (Neml/39)

"Yanında kitaptan bir ilim bulunan zat 'Ben onu sana gözün sana dönmeden evvel getiririm' dedi." (Neml/40)

Bu zâtın Hızır olduğunu, İbn-i Mesud söylerse de, İbn-i Abbas, Süleyman Aleyhisselâm'ın veziri Âsaf İbn-i Berhıyâ olduğunu söyler. Duâ edilince icabet olunan İsm-i Âzamı bilirdi. Hz. Süleyman'ın bir mucizesi olmak üzere veziri böyle bir kerâmet göstermiştir. Fahruddin-i Râzî, bu zâtın Süleyman Aleyhisselâm'ın kendisi olduğunu söyler.

Celb ilmini bilen kişi, sözü söyleyinceye kadar getirmişti. Zira ilmini biliyordu. Bir saniyede binlerce kilometre sürat, zamanımızın fennî fikirlerin mülâhazasına alışmış olduğu meselelerdendir. Mühim olan nokta ancak bu hareketi yapmak için tatbik olunacak kuvveti bilmekten ibarettir. Bir sâikada (şimşekte) bir cereyanda, bir telgrafta görülen bu sürat bir kütlede de görülebilir. Yakın-

dan tesir icra ettiğini gördüğümüz iradenin bir telsiz gibi uzakta da âmil olabildiğini gösteren misaller de yok değildir. Bir cazibe ile gök cisimlerinin fezada uçuştuğu, bir irade ile aza ve organların bedende oynadığı gibi, bir irade ile afakta bir cismin tayy-ı mekân etmesi de kitapta, Levh-i Mahfuz'da sabit olan ilimdendir.

Bediüzzaman Hazretleri meseleye çok güzel bir yorum getiriyor:

"Âyet işaret ediyor ki, uzak mesafelerden eşyayı aynen veya sureten getirmek mümkündür. Hem vâkidir ki, peygamberliğiyle beraber saltanatla müşerref olan Hz. Süleyman Aleyhisselâm, hem masumiyetine, hem adaletine vasıta olmak için pek geniş olan memleketinin her tarafına bizzat zahmetsiz muttali olmak ve raiyyetinin ahvâlini görmek ve dertlerini işitmek; bir mucize suretinde Cenâb-ı Hak ihsan etmiştir. Demek, Cenâb-ı Hakk'a itimat edip Süleyman Aleyhisselâm'ın masum diliyle istediği gibi, o da istidat diliyle Cenâb-ı Hak'tan istese ve kanunlarına ve inayetine uygun hareket etse; ona dünya, bir şehir hükmüne geçebilir...

Âyet mânen diyor ki: "Ey saltanat sahipleri! Tam bir adalet yapmak isterseniz, Süleyman Aleyhisselâm gibi, yeryüzünü etrafıyla görmeye ve anlamaya çalışınız. Çünkü adaletli bir hakim, halkını sevip koruyan bir padişah, memleketinin her tarafına, her istediği vakit muttali olmak derece-

sine çıkmakla manevî mesuliyetten kurtulur veya tam adalet yapabilir. "Cenâb-ı Hak, şu âyetin remizli diliyle mânen diyor: "Ey âdemoğlu! Bir kuluma geniş bir mülk ve o geniş mülkünde tam adalet yapmak için; dünyada meydana gelen hâdiselerden bizzat haberdar olma imkânını veriyorum. Madem her bir insana, fıtraten, dünyaya bir halife olmak kabiliyetini vermişim. Elbette o kabiliyete göre yeryüzünü görecek ve bakacak, anlayacak istidadını dahi vermesini, hikmetim iktiza ettiğinden vermişim. Şahsen o noktaya yetişmezse de; nev'an yetişebilir. Maddeten erişemezse de, veliler gibi manen erişebilir. Öyle ise, şu büyük nimetten istifade edebilirsiniz. Haydi göreyim sizi, kulluk vazifenizi unutmamak şartıyla öyle çalışınız ki, yeryüzünü her tarafı her birinize görülen ve her köşesindeki sesleri size işittiren bir bahçeye çeviriniz. *"O Allah size arzı boyun eğer, itaatli bir binek yaptı. Haydi onun omuzlarında yürüyün ve Allah'ın rızkından yeyin. Dönüş O'nadır."* (Mülk/15) âyetindeki ilâhî fermanı dinleyiniz. İşte insanların nazik sanatlarından olan suret ve seslerin celbedilmesinin çok ilerisindeki nihayet hududunu şu âyet rumuzlu olarak gösteriyor ve teşviki hissettiriyor."[2]

Yine merhum Elmalılı Hamdi'ye dönüyoruz:

Süleyman Aleyhisselâm, tahtın yanında hazır olduğunu görünce: *"Bu Rabbimin lütfundandır.*

---

[2] Bediüzzaman Said Nursî, Sözler, 20. Söz

Lütfuna şükür mü edeceğim, yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni imtihan etmek istiyor. Şükreden kendisi için şükretmiş olur; nankörlük eden de bilsin ki, Rabbim hiçbir şeye muhtaç değildir, çok kerem sahibidir. Onun tahtını tanınmaz hale getirin, bakalım kadın doğruyu bulacak mı, yoksa yola gelmezlerden mi olacak? (dedi.)"(Neml/40, 41)

Tahtının getirilmiş olmasına hayret verici bir tasarrufla mülk ve saltanatının elinden alınmış olduğuna delâlet eder. Böyle müthiş bir lâhzada onun değilmiş gibi gösterilmesinde büyük bir nezaket ibraz edilmiş ve bununla Belkıs'ın istidadı üzerinde bir tecrübe yapılmak istenilmiştir.

Binaenaleyh *"Belkıs geldiğinde: 'Böyle mi senin tahtın?' denildi. 'Sanki o, o!' dedi. Bununla beraber bize bundan evvel ilim verildi. Bu mucizeden evvel hüdhüdün mektup getirmesi gibi müşahede ve diğer işittiklerimizle Allah Teâlâ'nın kudretine ve senin peygamberliğinin doğruluğuna ilmimiz hasıl oldu ve Müslüman olduk..."* (Neml/42)

Belkıs'a *"Köşke gir" denildi. Derken onu görünce bir derya sandı, etekleri ıslanmasın diye toplandı, paçaları göründü. Süleyman: "O, dedi, sırçalardan döşenmiş mücellâ bir meydandır. Bir sırça saray ve girişinden meydanına büyük bir havuz yapılıp su salınmış, içine balık ve diğer deniz hayvanları konulup üzeri şeffaf cam ile dö-*

şenmiş. O vakit kadın: "Ya Rabbi! Şüphe yok ki, ben evvelce nefsime zulmetmişim, boş şeylere tapmışım, şimdi Süleyman'ın mahiyetinde İslâm'a erdim ve âlemlerin rabbi Allah'a teslim oldum." (Neml/44)

"Allah'a tevekkül et, çünkü sen apaçık gerçek üzerindesin. Sen ölülere duyuramazsın, arkalarını dönmüş kaçarlarken sağırlara daveti işittiremezsin. Ve sen kör(ler)i, düştükleri sapıklıklardan çıkarıp yola getirecek değilsin. Sen, ancak âyetlerimize inananlara duyurabilirsin ve onlar derhal Müslüman olurlar. O, söz, başlarına geldiği zaman, onlara yerden bir dabbe çıkarırız; o onlara insanların âyetlerimize yakînen inanmadıklarını söyler.." (Neml, 27/79-82)

Merhum Elmalılı tefsirinin (3703)'üncü sayfasında bu mevzuu ele alırken diyor ki:

Bir hadiste Rasulûllah (s.as) buyurmuştur ki: *"Dâbbetü'l-arz, Musâ'nın asâsı ve Süleyman'ın mührü beraberinde olarak çıkacak, mühür ile müminin yüzünü parlatacak, asâ ile kâfirin burnunu kıracak, insanlar sofraya toplanacak, mümin ve kâfir tanınacak."*[3] Bu hadis-i şerife nazaran bu dâbbe maddî ve manevî harikulâde bir kuvvet bir saltanat ile zuhur edip büyük bir İslâm devleti teşkil edecek bir huruç sahibi olmuş oluyor. Şüphe yok ki, Asâ-yı Musâ ile Mühr-i Süleyman'ı hâiz olan zât büyük bir şahsiyet olacaktır. Hem de şerlilerden değil hayırlılardan olacak, çünkü müminin yüzünü güldürecek, kâfirin burnunu kıracak.

---

[3] Tirmizî, Tefsir, Neml (3186).

İbn-i Cerir'in Huzeyfe İbn-i Esid'den tahriç ettiği üzere: "Dabbenin üç hurucu vardır. Birisinde bazı badiyelerde çıkar, sonra gizlenir. Birisinde de ümera (idareciler) kan dökerken bazı şehirlerde çıkar, yine gizlenir. Sonra da insanlar mescitlerin en şereflisi, en büyüğü ve en faziletlisi yanında iken arz kendilerini fırlatmaya başlar; derken halk kaçışır, müminlerden bir taife kalır, "Bizi Allah'tan hiçbir şey koparamaz" derler, Dâbbe de onların üzerine çıkar, yüzlerini incimsi yıldız gibi cilâlandırır, sonra hareket eder, artık ne takip eden yetişebilir, ne kaçan kurtulabilir. Bir adama varır, namaz kılıyordur, "Vallahi sen ehl-i salât değilsin!" der yakalar. Müminin yüzünü ağartır, kâfirin burnunu kırar" dedi. Biz; "O zaman insanlar ne halde olur?" dedik. "Arazide komşular, mallarda ortaklar, seferlerde arkadaşlar, dedi."

ÂYETLERİNİ TANIYACAKSINIZ

"De ki: Hamdolsun Allah'a... O size âyetlerini gösterecek de, onları tanıyacaksınız, Rabbin ne yapacağınızdan gâfil değil..." (Neml/93)

Bu mevzuda merhum Elmalılı, tefsirinin (3711-3749) sayfalarında şöyle izahatta bulunuyor: "Kur'ân'da kudretinin delillerinden, İslâm'a vaat buyurduğu hârikulâde yardım ve muvaffakiyetleri ileride fiilen gösterecek, şimdi tanımak istemediğimiz o hakikatleri o vakit tanıyacaksınız.

Bu sûrenin nazil olduğu Mekke'de Peygamber (s.a.s)'in ne kadar yalnız, İslâm'ın ne kadar garip olduğu düşünülür de öyle bir zamanda böyle bir sûre ve bilhassa bu kat'î âyetlerle istikbal hakkında verilen vaat ve teminatın kuvvet ve azameti ve gerçekten Peygamberimiz (s.a.s)'in hicretinden sonra İslâm tarihinin açtığı şevket ve saltanatın genişlik ve ehemmiyeti düşünülürse bu sûrenin ve âyetlerin bu yüksek ihbar ve teminatın ne kadar büyük mucizeleri ihtivâ ettiği açıkça anlaşılır. Gerçekten bu Kur'ân'ın Hakîm, Alîm, Allah Teâlâ'nın ledünnünden telâkki olunduğu bütün açıklığı ile anlaşılır. Tarihi mütalâa edenler Bedir'den başlayıp Hz. Ömer devrinden, Fatih, Yavuz ve Kanunî Sultan Süleyman devirlerine kadar Allah Teâlâ'nın, "De ki: Hamdolsun Allah'a; O size âyetlerini gösterecek de onları tanıyacaksınız." buyurduğu üzere âyetlerini nasıl gösterdiğini hiç şüphesiz görür, hamdederler.

Selim ve Süleyman saltanatlarının, Davud ve Süleyman saltanatları gibi "Hamd o Allah'a ki, bizi mümin kullarından birçoğunun üzerine faziletli kıldı." şükrânesi ile tecelli etmesi de bu sûredeki müjdelerin neticelerinden olduğunda şüphe yoktur.

Şunu unutmayalım ki, Çanakkale, Sakarya, İnönü muzafferiyetleri, İzmir'in kurtarılması, Avrupalıların İstanbul'dan çıkarılmaları, hamdolsun Allah Teâlâ'nın zamanımızda gösterip tanıttığı İslâmî âyetlerdendir. Bu mücahedelerde Türkiye Müslümanları öyle bir ızdırar ve ihlâs ile Allahü Teâlâ'ya iltica ederek çalışmışlardı ki,

"Yoksa zorda, darda kalan kendisine dua ettiği zaman ona icabet edip o fenalığı açan ve sizin arzın halifeleri kılan mı?..." (Neml/62) mânâsı aynen tecelli etmişti.

Fakat bütün bunların tahakkukundan sonra, *"Dönüp de giden sağırlara da daveti duyuramazsın. Körleri sapıklıklarından vazgeçirip doğru yola döndüremezsin."* (Neml/80-81) buyurulduğu üzere duymak istemeyen kalpsizler, sağırlar, körler, İslâm'ın artık bütün vaatleri olmuş bitmiş, istikbal için vazifesi kalmamış olduğunu iddia ederek Müslümanlığı köreltmek, Allah'ı unutup şirk yollarına gitmek istiyorlar. Böyle nankörlükler yapılacağını bildiği için Allah Teâlâ da: *"Rabbin neler yapacağınızdan da gâfil değildir."* (Neml/93) buyuruyor.

Sûrenin başında da *"(Bunlar) müminlere hidayet ve müjdedir. (O müminler) namaza devam eden, zekâtlarını veren ve kesin olarak âhirete iman eden kimselerdir. Âhirete inanmayanların yaptıkları işleri kendilerine güzel göstermişizdir; bu yüzden körü körüne bocalarlar. Kötü azap bunlaradır. Âhirette en çok zarara uğrayacaklar da bunlardır."* (Neml/2,3,4,5) buyurulmuştur.

Yani müminlere, sonsuz istikbal olan âhiret vaat ve müjde edilirken, âhirete imanı olmayanların, kendilerini beğenenlerin körlüklerini ve sonundaki hüsranlarını anlatmıştı. Dâbbetü'l-arz ve Sûr'un üfürülmesi âyetlerinde de bütün âlemin küllî inkılâbı anlatılırken İslâm'a vaat olunan âhiretin ebedî tahakkuku tespit edilmiş: *"Kim bir iyilik getirirse, ona daha iyisi verilir. Onlar o günün korkusundan güvendedirler."* (Neml/89) buyurulmuştur.

Gerçekten *"Size geceyi sükûnet bulup dinlenesiniz diye; karanlık ve gündüzü çalışasınız diye aydınlık olarak yarattığımızı görmediler mi?"* (Neml/86) buyurulduğu üzere İslâm'ın da gecesi gündüzü olacak, o da bu inkılâp âleminde gâh gecelerin sükûnetli kucağında dinlenecek, gâh gündüzlerin parlak hâkimiyetinde gözlerini açarak Cenâb-ı Hakk'ın izzetli huzurunda en yüksek hayatı yaşamak için uyanacaktır. Bu âyetin işaretine nazaran İslâm'ın istikbali gece değil, gündüzdür, sönük değil, parlaktır. Ara sıra basan gece zulmetleri onu dinlendirip tekrar uyandırmak içindir. Bu

mânâ mâruf bir hadis-i şerif ile şöyle beyan buyurulmuştur: "İslâm, garip olarak başladı; garip olarak başladığı gibi yine garipliğe avdet edecek. Gariplere müjdeler olsun." Bu hadisteki "seyeûdü/avdet edecek, dönecek" fiilini ekseri kimseler "seyesir/olacak" mânâsına nâkıs fiil kabul ederek: "İslâm garip olarak başladı (zuhur etti) yine başladığı gibi garip olacak" diye yalnız tehlikeden haber verme suretinde anlamış, bundan ise hep ümitsizlik umumî bir kanaat olmuştur. Halbuki gösterildiği üzere "âde" fiili "yübdiü ve yüidü" de olduğu gibi dönüp yeniden başlamak mânâsına gelir.

Bu hadiste de böyledir. Yani "İslâm garip olarak başladı (zuhur etti) ileride yine başladığı gibi garip olarak tekrar başlayacak (yeniden zuhur edecek), ne mutlu o gariplere" demektir. Hadisin sonundaki "fe tûba/müjdeler olsun!..." ifadesi onun tehlikeden haber verip tehdit etme değil, müjde vermek için şevk buyrulduğunu gösterir. Gerçi bunda da dönüp garip olmak tehlike ve tehdidi yok değil, lâkin sönmeyip yeniden başlamak müjdesi vardır. İşte "fe tûbâ lil ğurabâ/gariplere müjdeler olsun..." müjdesi de bunun içindir. Çünkü onlar (yani garipler) sâbikun-ı evvelûn (İslâmiyete ilk sahip çıkan sahabeler) gibidirler. Buna göre hadis ümitsizliği değil müjdeyi ifade etmektedir. Ve bu sûrenin âyetlerinin mazmunlarındandır. Bu nokta-i nazardan anlaşılıyor ki, Mekke'de nazil olan bu sûrelerin tertipte böyle

birçok Medine'de inen sûrelerden sonraya konulması mazmunlarının daha ziyade istikbale ait olduğuna tembih gibi, bir hikmeti içinde bulundurmaktadır. Ey Müslüman, bunları bil de, de ki: "Hamdolsun Allah'a o size âyetlerini gösterecek de onları tanıyacaksınız. Rabbiniz ne yapacağınızdan gâfil değil."

Bak şimdi bu vaadi Kasas sûresinin takip etmesi ne kadar mânâlıdır. İbn-i Abbas'tan ve Cabir İbn-i Zeyd'den rivayet olunduğu üzere "Şuarâ nazil olmuş, sonra Tâsin, sonra Kasas." Demek ki, bu üç sûre nüzûllerindeki tertip üzeredir. Hak Teâlâ Şuâra'da Firavun'un Musa'ya

"Â! dedi Seni çocukken bizde büyütmedik mi? Hem bizde ömründen senelerce kaldın. Hem de o yaptığın fiili yaptın, o halde sen nankörlerden birisin." (Şuara/18-19) kavline, cevap olarak Hz. Musa (a.s)'da

"Onun üzerine vakta ki, sizden korktum, içinizden kaçtım; derken Rabbim bana hüküm ihsan buyurdu da beni peygamberlerden kıldı. O başıma kaktığın nimet de Benî İsraili kul, köle edinmiş olmandandır, dedi."(Şuarâ/21-22)

Tâsin'de Musa Aleyhisselâm ehline *"Cidden ben bir ateş hissettim..."* kavlini hikâye buyurmuştu ki bu, o firardan sonra vuku bulmuş ve o sûrelerde kısaca zikrolunmuştu. Burada da o icmâl sırası ile bast ve tafsil olunarak büyük bir tarih fezleke edilecek ve bu suretle Şuarâ sûresinin

sonunda vaat olunan inkılâp, Tâsin'de misalleri ve safhalarıyla izah olunduğu gibi Tâsin'in sonundaki "O size âyetlerini gösterecek de siz onları tanıyacaksınız." vaadinin misali de Kasas sûresi ile izah olunacaktır. *"Biz de istiyorduk ki, o yerde ezilmekte olanlara lütfedelim, onları önder imamlar yapalım, hem onları vârisleri kılalım. Arzda onlara kuvvet ve müknet verelim de Firavun ve Hâmân'a ve ordularına onlardan korktukları şeyi gösterelim."* (Kasas,28/5-6) âyeti bu izahın girizgâh noktasıdır. Gerçekten zayıfları kuvvetlendirip kuvvetlileri devirmek bir tabiat işi değil, bilfiil Allah Teâlâ'nın âyetlerinin kudretindendir. İşte Kasas sûresi bu ibreti anlatan tarihî bir neşidedir.

Kasas'ta geçen "Onları vârisler kılalım." ifadesi Â'râf sûresinin 137. âyetinde şöyle ele alınıyor: *"O hor görülüp, ezilen kavmi mübarek kılıp bereketlendirdiğimiz yerin doğularına ve batılarına mirasçı kıldık. Rabbinin İsrailoğullarına verdiği güzel söz, sabırlarına karşılık yerine geldi. Firavun ve milletinin yaptığını ve yükselttiklerini yıktık."*

Musa Aleyhisselâm'ın çocukluğundan itibaren başından geçenler ele alındıktan sonra Cenâb-ı Hakk'ın ona ve kardeşine firavunun karşısına dikilmelerini isteyişi ifade ediliyor: *"(Cenâb-ı Hak) seni kardeşinle destekleyeceğiz. İkinize de bir kudret vereceğiz ki, onlar size el uzatamayacaklardır. Âyetlerimizle ikiniz ve ikinize uyanlar*

üstün geleceklerdir." buyurdu. (Kasas/35) Yani size bir saltanat bahşedeceğiz, büyük bir tasallut ve galebe kuvveti vereceğiz. Vereceğiz de size ne el uzatabilecekler, ne de mânen ve maddeten, ilmen ve hücceten topuğunuza yetişebilecekler. Âyetlerimiz hakkı için, mucizelerimiz bilhassa 12 mucize sayesinde siz ve size tâbi olanlar galip geleceksiniz. Yalnız kendiniz değil, size tâbi olanlar da galip gelecekler.

"Hem Firavun, orduları ile, yeryüzünde haksız olarak da kibirlenmek istedi." Bilmiyorum demekle kalmadı. Şuarâ sûresinde geçtiği üzere Musa'ya "Benden başkasını ilâh edinirsen, and olsun ki seni zindanlık eder hapse atarım, dedi." (Şuarâ/29) Nâziat sûresinde de geçtiği üzere *"Ben sizin en büyük Rabbiniz değil miyim?" diye bağırdı. "Ve zannettiler ki onlar yakalanıp bize getirilmeyecekler. Biz de onu ve ordularını tuttuk da deryaya fırlatıverdik. Şimdi bak o zalimlerin akıbeti nasıl oldu!"* (Kasas/39-40)

"Ama nice nesiller var etmiştik üzerlerinden yıllar geçti." (Kasas/45) Yani zaman geçmesiyle kocadılar, şaşkınlaştılar, o neşe köreldi, o iman dinçliği, o amel kudreti kalmadı, kalpler katıldı, dinî his söndü, türlü bid'atlar, ihtilâflar tahrifler ve şeriat ve ahkâm bozuldu, bilhassa sonlarına doğru fısk ve fücûr çoğaldı. Binâenaleyh ilâhî hikmet yeni bir ruh ile yeni bir teşri' iktiza etti. Musa'nın hissettiği o ateşi yeniden duyurmak, Allah muhabbeti ile yeni bir hayat şevki ve neşesi

vermek için yeni bir kitap, yeni bir peygamberle haberleri ve hükümleri yenilemek lâzım geldi, bu sebeple *"(Ey Muhammed) sana vahiy gönderip bunları bildirdik."* Tevrat, kurûn-ı vustayı tenvir etmek için verildiği gibi bu suretle Kur'ân'da kurûn-ı vustânın fetretine nihayet verip kurûn-ı cedideyi tenvir için gönderildi.

Fıkıhta "Zamanın değişmesiyle ahkâmın değişmesi inkâr olunamaz." kâidesinin bir esası demek olan bu veciz âyet, Muhammed Aleyhisselâm'ın (s.a.s) peygamber olarak gönderilişinin bir sır ve hikmetini göstermekte ve Kur'ân'ın her zamana hâkim olabilmesinin esas vechini anlatmaktadır. Ki, uzun ömürle eskimiş olan insan cemiyetini Hakk'ın emri olan diğer bir neş'et, "bir neş'et-i uhrâ" ile yenilemek kanunu; bunun misdâki Hadid sûresinin 16. ve 17. âyetinde bulunan: *"Ya o iman edenlere çağı gelmedi mi ki, kalpleri Allah'ın zikrine ve inen hak aşkına, huşu ile coşsun ve bundan evvel kendilerine kitap verilmiş sonra üzerlerinden uzun zaman geçip de kalpleri katılaşmış ve ekserisi fısk ve günaha dalmış bulunanlar gibi olmasınlar. İyi biliniz ki Allah arzı ölümünden sonra diriltir, işte size âyetleri beyan ettik gerek ki, aklınız ersin."* âyetleridir.

Yeni imana gelen kalplerde ilk tahassüslerin vicdanlara çarpışı kuvvetli ve binaenaleyh muhabbet neşesi şiddetli olsa da gerek marifet ve gerek imanın icabı tatbikatı itibarıyla kemâline er-

miş bir kalp gibi yüksek melekelere, fiil ve infialde, amelî kolaylık ve itidale sahip olamaz. Nitekim zamanın uzaması ve geçmesiyle hissiyat kocayarak neşesini zayi eder. Şevke fütur, kalbe kasvet gelir ve bu ruhî kanundan dolayı fertler gibi cemiyetler de dinî neşelerinde bebeklik, çocukluk, gençlik, dinçlik, rüşd, kemâl ve orta yaşlılık, kocalık ve iyice yaşlılık gibi tavırdan tavıra muhtelif devirler yaşar. Bu suretle kocayan cemiyetler ancak neşenin yenilenmesi ile öldükten sonra dirilme gibi yeniden hayat kazanarak varlığını devam ettirmek ve yine o suretle tekâmülünü elde edebilir. Hak tevhid ile İslâm, âleme bir Allah'a kavuşma neşesi getirmiş idi ki ona nihayet tasavvur olunmaz ve onun hiçbir neşe ile değiştirilmesi câiz görülemez. İstikbâlin imkânlarının kucağında gizlenen hiçbir devlet, nimet neşesi onun ihatası haricine çıkamaz. Rıdvan-ı Ekber (Allah'ın rıza ve rıdvanına nâil olmak) bütün neşelerin, saadetlerin gayesidir. Geçmiş büyükler, ilk sahabeler, o neşenin aşkıyla iman ve İslâm'a sarılıyorlardı. Müşriklerin kızgın taşlarla işkenceleri altında hiç fütur getirmeyerek "Ehad! Ehad!" diye Allah'ın adını zikretmekle imanının neşe ve coşkunluğunun ilân eden Bilâl-i Habeşi (r.a) gibi Ashab-ı Kiram hep o neşenin şevki ile zevk ve lezzet almış oluyorlar. Sonra da bu neşe günden güne feyiz ve terakkiye kabiliyetli olarak *"Bugün sizin için dininizi ikmâl ettim ve üzerinize nimetimi tamamladım."* (Maide/3) gününe doğru bir tekâmül takip edi-

yordu. Şüphesiz ki, Ashab-ı Kiram imanlarının ilk deminden itibaren kalpleri huşu ile çarpan büyük insanlardır.

"Allah Teâlâ bu ümmete muhakkak her yüz sene başında dinini yenileyecek kimse gönderir."[4] meâlindeki hadis-i şerif dahi asırdan asıra bu âyetlerin tatbikine teşvik yollu bir vaattir.

"Bir de doğrusun ama, biz o doğru yolu tutar seninle beraber olursak derhal yerimizden yurdumuzdan olur çarpılırız, dediler. Biz onlara emniyet ve eman diyarı bir Haremi mekân kılmadık mı?" (Kasas-57) Yani Biz onları koruyup da mekânlarını emniyetli bir Harem kılmadık mı? Etrafında Arabın çarpışıp durduğu Beyt'in hürmetiyle muhterem ve içindekiler için dârü'l-eman bulunan bir Harem ki "Ona her şeyin semeratı, meyveleri toplanacak yani iman edildiği takdirde çarpılmak şöyle dursun, emniyet ve hürmet daha ziyade artacak ve şimdiki gibi mahdut bir cibayetle (toplanan gelirlerle) kalınmayıp ileride her taraftan her şeyin semeratı toplanıp ona sevkolunacak, katımızdan bir rızık olarak."

(Katımızdan bir rızık olarak her şeyin meyveleri orada toplanacak" ifadesi büyük ve müthiş bir garantiyi göstermektedir. Hatta bu mevzuda Tevbe sûresinin 28. âyetinde de şöyle bir ifade vardır: *"Doğrusu müşrikler pistirler, bu sebeple,*

---

4 Sünen-i Eba Davud, Kitabül-Melahim 4/4291, el-Hakim, *el-Müstedrek*, 4:522; el-Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, 2:281, hadis no: 1845.

bu yıllarından sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Eğer fakirlikten korkarsanız, bilin ki, Allah dilerse sizi fazlından bol nimetiyle sizi zenginleştirecektir. Allah şüphesiz Alîm'dir, Hakîm'dir." O bölgede keşfedilen altın, gümüş, bakır madenleri, uranyum kaynakları demir rezervleriyle ve günden güne değeri artan petrol yakıtları ile bu müjde çok açık olarak kendisini göstermektedir. Ve gelecekte İslâm'ın elinde büyük bir kuvvet olacaktır.)

Bu âyetlerin tefsirinden, gelişen hâdiselerden, realitenin içtimaî kanunlara göre gözümüzü açmasından anlıyoruz ki, yepyeni bir devre giriyoruz. Bütün bunları görmezlikten gelerek, gelen mahşer, gün günden beter diyerek İslâmiyet adına ümitsizliğe düşmenin hiçbir mânâsı yoktur.

YALNIZ GİBİSİN

Çalınan zille bir kapıdan boşananlarla dopdolu koridorlarda yapayalnızsın kendi başına

Gürültülerin içinde dolaşırken sanki herkesten perde perde gizlenmişsin de sessiz dehlizlerde ve kimsesiz izbelerde dolaşıyorsun

İçin gizli bir feryat koparıp inlerken âşinâ gönüller arayan gözlerin kuruyu gözleyen bir kıvılcım gibi parlak.

Ama baksana şu kumsala, sanki yalnız düşen her yağmur tanesi buhar buhar uçmaya hazırlanıyor!

"Cız" deyip sönenler de var, nice dönenler gibi taklidî olarak doğru bildiklerinden

Öyle ya, damlalar varlıklarını korumak için ya göle düşmeliler veya bir araya gelmeliler.

Senin gönlün günde kaç defa döner Hakk'a dönenlerle beraber, sönmeyen hakikat güneşine?

Yoksa nice olurdu halin karanlığa alışık körlerin içinde körele körele.

Evet burada sadece bir sen varsın, bir de için için andığın.

Hem elbet altı cihetten veya cihetsiz duydukları ile Gâr-ı Hirâ; seninle beraber duvarları çınlaya çınlaya inleyen bu

Mekândan binler defa daha sessizdi ve ondaki Dürri-Yekta (a.s) ise elbette daha yalnızdı.

Çünkü o zaman, henüz gönül şerhedeceği başka bir aşina yoktu.

Hem seni kim anlasın siyah gözlüklerden seyredilen kapkara manzaranla.

Ve kim var dinleyen, kör süzgeçlerden geçirilen kısık sesini.

Evet şu anda terk edilmiş bir garip gibisin yalnız başına.

Ne kimse döner gönül kapına, ne kimse açar dost kalbini.

Bâd-i sabâ da yok ki! İçin gibi sızlayan sade bir ezan sesi.

Çok yakınından, yanık sesli müezzin nağmelerinden gönlüne mızrap gibi inen fakat katı kalplere sızamayan,

Ama aldatmasın seni asla çok görünmeleri ve kabarmaları Hakk'a ters ve şaşı bakanların.

Zira sel üstündeki köpükler elbet bir dönemeçte silkelenecektir.

Hem "nice azlar vardır ki, gâlip gelir yığın yığın çoklara."

Soruyorum, kim vardı yanında, mağaranın koridorunda?

Kaç kişiydi Mekke sokaklarında?

Musallat edilmemiş miydi Taif'te ayaklarına taş atan çoluk çocuk ve bir sürü insan ayak takımından?

Hangi ordu ile dalmıştı. Yesrib ufuklarına?

Üç yüzle, Bedir'de kaç yüze muzafferdi?

Karşı koymadı mı Uhud'da binle, kinle bilenmiş üç bine?

Ama bak sen berekete, savaşsız girerken on sene sonra ana yurdu Mekke'ye!...

Hem sana bir reşha'dan haber verenler de, önceleri senin hissiyatınla dolup taşmıyorlar mıydı?

Yumurtalarına baka baka yavrularını elde eden kuluçkadaki kaplumbağa gibi, samimî ve sıcak göz nurunu, yetiştirmek istediklerinden ayırma.

Kaplumbağa ayağı ile dahi yürümüş olsan, bir de bakacaksın ki, Aşil'den fazla yol almışsın.

Bu bir sırdır ki, göz görür, kalb tasdik eder de akıl sadece hayran kalır!..

Çünkü Sırlar Muallimimiz (sav); Hakk'a bir karış gidene Hakk'ın bir arşın; bir arşın gidene bir kulaç; yürüyerek gidene koşarak geleceğini, ifade ediyor.

Öyleyse bir bahçıvan gibi elindeki testi veya fıskiye ile bahçede nasibine düşenleri âb-ı hayata doyurmaya çalış.

Göreceksin ki, birini bin edecek.

Tohumlar çok bereketli sümbüller verecek.

Biraz üzerinde titrediklerinin etrafında yüzlerce çiçekler açtıracak!...

BAHARI ZORLAYANLAR

Şerefli bir mazinin enkazı karşısında, göze çarpan izler ve hatıralara bakıp bakıp insanın içinin kan ağlamaması elden gelir mi?

İşte zirve ve işte dibe çöküş... Yaşanmış tertemiz bir insanlık şâhikasından sonra bu çirkefe bak da arkasından ağıt yakma... Âlem-i İslâm'ın başı bayraktar cedlerimizin hâin darbeler altında yere serilişini gör de vicdanın kaynamasın, boğazına hıçkırıklar bağlanmasın... Gerçeklerin soğuk yüzleri ve bin inkisar döken düşman plânları, dizlerinin bağını çözmesin.

Açılsın da hayaline bin manzara, adım adım cedlerinle at sırtında koş, güneşin doğduğu, battığı diyarlara. Sonra geri çekilişleri gibi kendine gel de her şeyi içinde duyarak iklim iklim mevsim mevsim, dön ağla, yan ağla. İstersen hayalinde bir devir daha aç ve tekrar bir daha dolaş... Ve sonra dön içine, göm kafanı gönlüne, nâfile... İster koca bir tarihi deş ağla, eş ağla...

Şimdiki kalbin gibi yaralı koca âlem-i İslâm'ın tozlu hatıralarını silkeleyip bul mefahirini. Ve tep birer birer hâlâ duman tüten harabeleri, sonra kirpiklerini derya-yı tarihe bandır; damla damla yaştan başka ne sızacak?

Tak hayaline koca tarihi, şimdi düşman bekçilerle tutulmuş kapalı kapıların deliklerinden sız içeri, geç karanlık dehlizleri. Sonra bir kibrit çak, yak... Puvatya'dan Viyana'dan dönenlerden çok

“Zulmetten Nura” dedikten sonra bir milleti ayni karanlığa gömenlere bak...

Bak ki, sema bak ki, yeşil kubbenin altında Masum Nebi (a.s), sabilerin, halislerin dilinden dökülen ve cemaati gibi garib, lâhûti ve sapsâfî Kur’ân sesi, mescitlerden belde belde yayılan derd-i devranla yanık ciğer kokusu, beyin sancısı ve iç sızısı bir de âlem-i İslâm kadar kalbiyle asrın ulu garibi... Yani bir sen değil, işte bunların hepsi ağlayıp durur derdiyle İslâm’ın.

Ama dikkat et, sanki her gözyaşı rahmet dökülür gibi zemini sulamakta, etrafa yavaş yavaş bir bahar kokusu yayılmakta, kulaklarda da bir diriliş uğultusu duyulmakta. Hani derin nefes alan ve daha kışta gelecek bahara kulak kabartan, öyle dememiş miydi? İşte onun müjdeleri!..

Toprak uyanır ve baharı çağırır, tarih hafızasını yoklar ve mirasçıları arar birer birer “Hey bağrı, at sağrısına yapışık doğan”ların torunu!

Hiçbir şeyden habersiz yaşarken, etrafın kıpırdanışı ile uyandık. Nasıl mevsimi gelince baharın her şeyi uyanmaya başlarsa, nasıl toprak uyanır, ziynetini takınır, sürmesini çeker, kokusunu sürünürse, nasıl toprak ananın filizden, fidandan yavrucukları kışı atmak için zorlar, yeşil avuçlarında ılgıt ılgıt kar yığınlarını eritirse, yani vakti gelince gizli bir işaretle nasıl zaman uyanırsa, işte öyle gözlerimizi açıp kendimize geldik.

O âna kadar, zaman ve mekân olarak her şeyi kış zannediyorduk; önceki bahar ve yazdan hiç haberimiz yoktu, zâten tasavvur bile edemiyorduk. Merak ettik tarihimize baktık. Sayfalarından sızanlarla gözlerimiz kamaştı. Seferberlikte annesinin elinde kalıp şehit babasının gerçek hatırasından habersiz ve sadece kötü şeyler işiten; plânlıca iğrenç şeyler telkin edilen fakat sonra gerçeği öğrenen bir evlâdın nedâmet, hayret ve heybeti içinde aklımız başımıza geldi. Toprağın ve tarihin davetine icabete hazırlandık ve hazırlık içinde didinenleri gördük. Müjdeler olsun... Baharları zorlayanlar gibi bu gayretlerin de ma'şerî vicdanı köke bağlı bir silkinişle harekete getirir bulduk.

BİR GÜLİSTANA DOĞRU

Binlerce sızlanış, alın teri ve kafa sancısından ve neslin derdinin vicdanlarda derinlemesine iniltilerle ürpertiler meydana getirmesinden sonra perdeler açıldı, hâiller ortadan kalktı, toprakta gizlenen çekirdekler renk renk çiçek açıp etrafı sardı. Çevredeki şu cıvıltıya bak!. Artık en yaşlılar bile kendisini ne kadar dinç ve genç buluyor istikbali ne kadar aydınlık görüyor!. Nerede o ümitlerin ferini kıran çileli devirler?

İsraf edilen bir servet gibi salıverdiğin sesine soluğuna acıyordun baştan ama, Hak onları hiç boşa çıkarmadı. Nebatatın tohumlarının sonbaharda sağa sola saçılışı ve bir kış boyu kayboluşu, sonra da nev-baharda yeniden rengârenk ortaya çıkışı gibi çamurlara ekilen hakikat çekirdekleri de bir kışı anlattıktan sonra bahar resm-i geçidinde hazır bulunmaktalar!

Her gayret bir metot öğretti, hayatın içinde tekniği ve pratiği iyi kavradınız. Önceleri ifadeler, sınıfta hep muallakta kalıyor bir temel bulamıyordu. Dinleyenlere sanki bilinmez bir âlemden, esrarlı bir hayattan bahsediyor gibi geliyordu. Sonra sözlere muhatap olanlar, anlatılanları pratik hayatta yerini görünce, yani hakikatleri yaşayan kendi yaşıtları ile karşılaşınca artık hiçbir şey anlatmaya lüzum kalmadı. Yaşayış daha müessirdi. Bilhassa hisli, heyecanlı gençler arasında... İyice anladınız ki, ağaç ağaç içinde yetişirmiş.

Vazife veriyordun ama, eskisi gibi baştan savma değildi artık. Çünkü kaynaklar ve onların kaynadığı bahçeler çok mühimdi. Esas derslerini o vesile ile alıyorlardı. Çünkü böylece hakikatin kristallerini fiil halinde görüyorlardı. Mukaddes prensiplere hayatları ile ayna olanları gözü ile görenlere edebiyat yapmaya lüzum kalmıyordu.

Sabrın, müsâmahan ve yüzünü süsleyen hiç eksik etmediğin samimî tebessümlerin çok hırçın ve haşinleri esir etti. Bu asrın şefkate muhtaç, merhamet açlığından vicdanları pekleşmiş, hiddet ve şiddet timsalleri en bağnazlara dahi muhabbet aşılamasını bildin. Bildiğinden şaşmaya niyeti olmayanlara, teoriler sinsice ve kasıtlı olarak objektif bir ilim gibi kabul ettirilenlere gül dağıtır gibi gülümsemeler yağdırarak ilimle teorinin farkını anlattın. Tecrübe ve tatbikatın birçok nazariyeleri ortadan kaldırdığını; hayâl âleminde kurulanları, gerçek sebep ve illetlerin başka sağlam neticelere götürdüğünü gayet makul şekilde ifade ederek kafalarına çivi gibi çakılan hatalı anlayışlar hakkında, önce irkilmelerine sonra sarsılmalarına zemin hazırladın. Böylece etrafında haklı bir saygı hâlesini sıcak ve sevimli bakışlar halinde fark eden oldun.

Kin, nefret ve art niyet, senin semtine uğramadığı için, artık rahatlıkla içlerindeki her şeyi, hatta yakınlarına ve kitle psikolojisi havasında hareket ettikleri arkadaşlarına söylemedikleri sırları dahi sana emin olarak açabiliyor, kendilerini

rahatsız eden düğümleri çözmek üzere önüne serebiliyorlar. Ama bu duruma gelebilmek için aylar seneler istedi. Ondan sonra artık acı sabrının tatlı meyvelerini yer gibi arzuladığın pozisyona kavuşmuş oldun. Çoklarının kalbine girdin... Bataklıkta yüzenlerden bazılarına el uzattın... Hatta çamurları misk ü amber gibi yüzüne gözüne süren bazılarını derin gafletten uyarıp kendilerini kontrol etme, tiksinme ve ürperti duyma havasına hazırladın. (Toplum) hâlet-i ruhiyesi içinde dava arkadaşlarından kopamayan pek çokları da, ruh ve vicdan yönü ile artık davalarına yabancı olmuşlardı. En mütemerritlerinin içinde de söz ve tavırların kendi meselelerine karşı bir burkuntu meydana getirdi. Tohum atamadığın çoraklar varsa da çayır söker gibi birinci sürmeyi başardın. Hakk'ın başka dertlisi ona, istediğini rahatlıkla ekebilir artık...

Fikren mağlup olup fakat grubundan kopmayanlar sana bir şey öğretti. İnsanda akıl ve fikirden ayrı bir his; bir başka irtibat var... O zaman, toplumun mânâsını daha iyi anladın. Ve (toplum) şuurunun da ne demek olduğunu daha iyi kavradın... Evet onun içindir ki, kendi hislerini aşıp bir damlacık benliklerini derya gibi (toplum)ları içinde eritenler; bir kevser havzası kazanmış olurlar. Bu öyle bir bağ ki akıl, mantık hatta, vicdan ötesinde seyyareleri birbirine bağlayacak kadar kuvvetli bir zincir... Fikrî ipler kopsa dahi bu (toplum) zincirinin kırılmasına imkân yok...

Tecrübelerin, bâkir toprakların daha verimli olduğunu gösterdi... Başkasının yazıp çizdiği bir sayfayı silip yazmaktansa, kirlenmemiş yapraklarla meşgul olman daha iyi neticeler veriyordu. Bir de sıcak kalplerden çıkan ifadeler daha müessirdi... Tavsiyelerinde bu tarz kitapları tercih etmekle isabet ettiğini anladın.

Sonunda; kekre ve iç burkuntusu veren meyvelerin acı ılgın ve dikenlerin hâkim olduğu çoraklıklar yavaş yavaş değişmeye, "Belde" artık "Tayyibe" olmaya daha doğrusu Molla Cami'in istişmamı ve istihracı gibi, Konstantin İstanbul'a dönmeye başladı. Hâristan-mâristan, gülistan hâlinde arz-ı endama yüz tuttu.

KENDİSİ DEĞİLİM

Bir müjde verip geçenler sadece gönüllere bir su serptiler... Tohum ekenler, toprak altındakilerin nasıl korunacağını, fidanlara nasıl ihtimam gösterileceğini, gül-endamların nasıl yetiştirileceğini fısıldayıp gittiler...

Ma'şerî vicdan, uyanış içinde; şehirde köyde, çölde bâdiyede... Bahar sadece bahçelere bağlara gelmez; dağlara, dağlardaki yamaçlara hatta kuş yavrusu gibi tüylenen kayalara, havaya, suya toptan gelir.

Mâbed, mektep ve kışlada letâtif, derinliğince bir uykudan uyananlar gibi gerine gerine, esneye

esneye de olsa silkinip kendine gelmektedir... Sanki tozu dumana katarak gelen biri var, müjdesini sağa sola mesajlar halinde tebliğ edip geçiyor, bahar müjdesi kulağına üflenmiş bülbüllerin cırcır böceklerinin mukaddes vazifelerini durup dinlenme bilmez bir şevkle edâ etmeleri gibi...

Kapısında duramadığımız kalelerin içinde nutukhanlarımızın sadâsını işitiyoruz. Andeliplerimiz sanki mâristanda şakıyor... Ayak basmadığımız dikenlikte güllerimiz gülümsemeye başladı.

Siz hiç kış uykusundan kalkanları gördünüz mü? Bahar müjdesinin dağda, tepede, mağarada kulaklara nasıl fısıldandığına şahit oldunuz mu? Zindanların dehlizlenmiş uzun bir kış gibi sadece kefen düşünmüşlerin kulaklarına, nevbahar mesajının üflendiğini hissetiniz mi? Dönüş ve uyanış tevbesinin, vicdanlara, yüzlere, gözlere aksedişini sonra da buhar buhar semaya yükseliş ve yüceliş sahnesini hiç olmazsa hayalinizde tablolaştırabildiniz mi? Kaplanın, aslanın tırnaklarını söküp atarak dişlerini fırlattıktan sonra ot ile tagaddiye başladığını gördünüz mü? Dördü beşi parlayan bir parsın karıncaya ayak basamaz bir şefkat-i mücesseme kesbettiğini duydunuz mu?

İşte bizim baharımız bu keyfiyette, buhurdan gibi burnumuzdan kokusunu tüttüre tüttüre, kendini hissettire hissettire ağır adımlarla geliyor. Haberini kâh kırdaki bir çiçekten, kâh dehlizdeki

bir çiğdemden, kâh kırlardaki bir defneden, kâh mektepteki bir gülden bir nergisten kâh hastahanedeki bir papatyadan alıyor. Teker teker gözlerini ve gönüllerini açtıkları için bazılarını camekânda saklamak, bazılarını erken doğmuş çocuk gibi oksijen çadırına almak icap ediyor. Çöl ve kır çiçekleri gibi kışa ve tufana karşı dirençli olanları bıraktık kendi hallerine...

Bir ilmi, bir denizi, bir de yeşil fıtratı görsün ve kendi öz fıtratına dönsün diye çadırlarına çekilenler de var...

Başına belâ yağmur gibi yağarken, sırtındaki yumurta küfesini düşünen, hizmet karakterinin kat'î prensiplerini tavırları ile tespit etmiş bir neslin bu mevzudaki bakış derinliğini, geleceğini, ufkunu bütünüyle aydınlatacak kadar muhteşem görüyoruz. Sulh ve salâhımız için fedakâr ve vefakâr neslimize öyle bir miras bırakılmış ki, kendileri kargaşaya vesile olmaları şöyle dursun, kasten körükleyenleri bile potalarında eritecek bir güçte... Masum olmalarına rağmen kendilerini hürriyetten mahrum edecek dehlizlere götürenlere bile şefkatle bakıp salâhları için el açıp yalvarmak var, gönülden dil dökmek var... Dosta düşmana, yâra, ağyâra kavl-i leyyin esas... Yumuşak kökler taşları çatlatamaz diyemezsiniz ki... Dil kılıçtan keskin olur da lisân-ı hâl, lisan-ı kâlden geri mi kalır? Bir masum ve mazlum, zaten belli olan hâlini sana arz etmese bile, yüreğin yanıp kalbin atom zerratı

halinde parçalanacak hâle gelmiyor mu? Bu sükûttan feryadı, az mı görüyorsun?

Yalnız biz, baharı müjdeleyen kış sonu günler gibiyiz. Hâlimize bakıp "Nerede bunlarla bahar nişanı!" diye yanılarak ümitsizliğe düşme... Ey Yakub-misal biz sana gömlek getirdik. Yusuf'tan, sakın bizi cennet baharlarının kokusunu yüklenmiş Yusuf sanıp aldanma! Hem de Mısır, Kenan'a gelmez... Sen o azizin saltanat mülküne sefere hazırlan... Ve ey baharı bekleyen, bahçeni sürüp, tohumlarını ekerek hiç ona hazırlık yaptın mı? Bahar gelir geçer de bahçende bir çiçek bile bitmeyebilir!

HÂRİSTANDA FATİH GÜLLER

İnsanların şefkate en çok muhtaç olduğu bir asırda yaşıyoruz. En şefkatliler bile pusulayı şaşırmış. Baksanıza çocuklar ruhsuz oyuncaklara terk edilmekte... Sokaklar kaskatı yüreklerle çevrilmiş bir tuzak gibi. Hele mektepler materyalizmin kesafeti ile manevî hayatı boğmaya; kalbi ve beyni mideye yedirmeye azimli. Sevgi ve şefkat, yıldızlar gibi uzaktan, yalancıktan göz kırpmakta...

Enaniyetten körüklenmiş, gurur kibir kamçılanmış. Enâniyet asrında eneler çifteli. Gönüllerde bir kapris yatmakta, bitmez tükenmez ihtiraslar cirit atmakta. Artık güneş gibi hakikatler bile az dikkatsizlikle damarlara dokunmakta... Davalar anlatılırken, sloganlar atılırken "kahrolsun!" ile başlayıp "kahrolsun!" ile bitirilmekte, propagandaların ince tekniği nice hakikatleri ters yüz ederken, hakikati arayanlar hakikate amansız düşman kesilmekte... Sinirler gerile gerile maksimum seviyede. Ciğerler intikam havasını alıp vermekte.

Filmler, maçlar, şöhret hissiyle kıvrananları piyangolarda zenginlik tamaı ile tutuşanları çoğaltırken körüklenen sınıf mücadele ve sürtüşmeleri, göğüsleri kin ve haset cerahatiyle doldurmakta.

Reklâmların gayr-i zarurî ihtiyaçları zarurî hale getirmesiyle buhranlar artmakta. Görenek ve taklit belâsı bunu iyice şiddetlendirmekte. Şükür-

süzlükten gelen nankörlük firavunluk derecesine yükselmekte ve gelişen teknik, insana kendine güven duygusunu aşırı şekilde aşılayarak, Allah'tan kopuk hale sokarak büsbütün azdırmakta.

Fenden telkin kabiliyeti kazanan batının batıl felsefesi, münkir fikirleri munis hale getirip şeytanın vesvese ve tazyikatiyle heveslere gayet hoş gelecek şekilde allayıp pullayıp makul imiş gibi insanların kalplerine zehirli oklar olarak saplamakta. Yalanlar yalanlara mukaddeme yapılarak batıl efkâr üzerine, yenileri aynı şekilde bina edilmekte. Artık bu raddeye gelenler de heva ve heveslerini fikir zannederek bilmediği her mevzuda imâl-i fikirde bulunmakta.

Kitleler psikolojisi üzerindeki araştırmaların gayet plânlı tatbiklerinden elde edilen neticeler çok iyi değerlendirilerek bir emirle hareket eden sürüler şartlandırılmış beyinler, murdar iliğinden aldığı işaret ve telkinden başka hiçbir şey dinlemeyen kitleler meydana getirmekte ve cemiyet tâ temelinden sarsılmakta.

Bu durumda, husumet vakti olmayan muhabbet fedailerine... Düşmanlığı, kini bertaraf edecek, şefkati şerbet gibi sunacaklara... Maddeciliğin kalın perdesini yırtıp, ruhlara çöken acıları dindirecek, karanlığı aydınlatacak, bulunan vicdan ve fıtratları şeffaflaştıracak ve böylece dinsizlikten doğan müthiş merhametsizliğe son verecek ve insanlığı teselli edecek bir hakikatle mücehhez,

kalpleri saykallanmışlara, ihlas ve ihsan sırrı ile enaniyet ve gururunu kırmış ve diğer insanların ruh aynalarına tevazu aksettirecek nefsini yenmiş pehlivanlara. Dişini kıran, ayaklarına taş atana "kahrolsun!" demeyen, bilakis hidayet niyazında bulunan, gaddarlarca kendisini yurdundan yuvasından uzaklaştıranların üzerlerine on binlerin içinde yarıp tepelerine bindiğinde Hz. Yusuf edasıyla gönül serinleten "La Tesribe..." rahmetini döken Rehber-i Mutlak'ın ruh ulviyetine ulaşmış ince ve asil davranışlı melekmisallere... Fani dünyanın şan ve şerefine tekme savurmuş, ihtiras ve kaprislerinden sıyrılmış, ölümünden sonra bile mezarının namdan, şandan uzak olması için bilinmesini istemeyecek derecede nefsinin hazlarına dikkat ve müdahale hassasiyeti içinde bulunan hasbî ruhlara... Perdeyi yırtmadan, kusurları yüze vurmadan, damara dokundurmadan, yarayı deşmeden hasta asrın insanlarının yavaş yavaş kendilerini düzeltmelerine imkân verecek şekilde işin hassasiyetini kavramış, kavl-i leyyinle ve lisan-ı hâl ile telkinat yapanlara.

Her şeyinde olduğu gibi hizmetinde de Kur'ân'ın tebliğ metodunu esas almış, yabancı metot ve mihraklara boykot etmiş, köke bağlı sırat-ı müstakîm erbabına... Meşrep ihtilaflarının üstünde büyük gaye İslâm davasını düşünerek iç daireden gelen her şeyi kendi içine atıp, gayzını yutarak nefsinden vazgeçen ve Müslümanların ittifakını Allah'ın muvaffak kılmasının birinci şar-

tı bilen hazımlı ve azimli uyanıkları... Kabiliyet ve imkânlarını kendi başına bir Köroğlu olma sevdasında çürütmek yerine, karşı tarafın kitle gücüyle cemaat hâlet-i ruhiyesiyle hücumu zamanında disiplinli bir cemaat olma şuuru içinde asrın realitelerine uygun, mantıklı, dengeli, bir sistemde durmadan gelişen ve Kur'ân hakikatleri ile iman ve İslâm'a hizmet eden çığırın içinde eriten, benlikten soyulmuş melekler ordusuna ihtiyaç vardır.

Evet va'd-i ilâhî iktizasınca seçilmiş veya ıslâh-ı hâl etmiş garipler cemaatinin zuhuru ile çok şeylerin hemen alt üst olduğunu, Ferhatların dağları delmek için paçaları sıvadığını, inanmakta tereddüt gösterenlerin gözlerini silerek bakınca anlamış olduklarını müşahede ediyoruz. Cazibeli kitleler küçük dahi olsalar, çok büyükleri hemen cezbetme kuvvetine sahip oldukları gibi, atomdaki daha müthiş kuvvetten daha enerjik, küreleri birbirine bağlayan çekimden daha cazibeli, dinamik, genç ve dinç Kur'ân cemaati azıcık cirmine rağmen Allah'ın izni keremiyle mıknatıs gibi çevresinde hissedilmeye başlamıştır. Artık kütlesinin büyümesiyle hendesi gelişme çağına erişme durumundadır. Dağ gibi bir çığın, bir yuvarlanışı nasıl hesaplara sığmazsa, İnşallah artık bu da öyle olacaktır.

Bunlar şuursuzluklar kitlesi değil, sanki başındaki tozu toprağı silkip kalkan Bedir'deki, Uhud'daki meşhedinden doğrulan canlı Kur'ân tefsirleridir.

GERİ KALIŞ SEBEPLERİMİZ

Bu çalışmamla İslâm'ın istikbali mevzuunda gönlü aydın büyüklerimizin mülâhazalarını esas alarak, hatta seneler önceki görüşlerini adım adım tahakkuk edişini gözler önüne sermek suretiyle iç dünyamıza sürûr, dizlerimize fer kazandırmak istiyorum. Bu arada hatalarımızı, hastalıklarımızı teşhis ederek, çarelerini de araştıracağız. Bu mevzuda geri kalışımızı, insanımız ve toplumumuz açısından ele alan Bediüzzaman Hazretleri Hutbe-i Şâmiye isimli eserinde şunları söylüyor:

"Ben bu zaman ve zeminde, insanların içtimaî hayat mektebinden ders aldım ve bildim ki, ecnebiler, Avrupalılar terakkide istikbale uçmalarıyla beraber bizi maddî cihette Orta Çağ'da durduran altı tane hastalıktır:

1- Ümitsizliğin içimizde hayat bulup dirilmesi.

2- Doğruluğun içtimaî ve siyasî hayatta ölmesi.

3- Adavete muhabbet (Düşmanlık hislerinin gelişmesi... Düşmanlığın esas alınması).

4- Müminleri birbirine bağlayan nuranî rabıtaları bilmemek.

5- Çeşit çeşit sârî hastalıklar gibi yayılan istibdat.

6- Bütün himmetini şahsî menfaatine hasretmek.

Bu altı dehşetli hastalığın ilâcını da bir tıp fakültesi hükmünde içtimaî hayatımızda Kur'ân eczahanesinden ders aldığım "altı kelime" ile beyan ediyorum. Onları tedavinin esasları biliyorum.

1- Emel, yani Allah'ın rahmetine kuvvetli ümit beslemek. Evet ben kendi hesabıma aldığım dersime göre -Ey İslâm cemaati- müjde veriyorum ki: Şimdiki İslâm âleminin dünya saadetinin "fecr-i sâdıkı"nın emâreleri (belirtileri) inkişafa başlıyor. Saadet güneşinin de çıkması yakınlaşmış. Ben dünyaya işittirecek derecede kat'î kanaatimle derim: "İstikbal yalnız ve yalnız İslâmiyet'in olacak ve hakim, Kur'ân ve iman hakikatleri olacak. Öyle ise şimdiki kader-i ilâhî ve kısmetimize razı olmalıyız ki, bize parlak bir istikbal, ecnebilere karışık bir mâzi düşmüş. Bu dâvâma çok bürhanlardan (delillerden) ders almışım.

İslâmiyet'in hakikatleri, hem manen, hem maddeten terakki etmeye kâbil ve mükemmel bir istidadı var.

Birinci cihet olan mânen terakki ise: Biliniz! Hakikî vukuâtı kaydeden târih hakikate en doğru şâhittir. (İşte tarih bize gösteriyor.) Hatta (Rus-Japon Harbinde) Rus'u mağlup eden Japon başkumandanının İslâmiyet'in hak olduğuna dair şâhitliği de şudur ki; İslâmî hakikatin kuvveti nispetinde, Müslümanlar o kuvvete göre hareket etmeleri derecesinde Müslümanların medenileşip

ilerlediklerini, tarih gösteriyor. Müslümanların İslâmî hakikatlere sarılmada, gevşek ve zayıf davranma derecesinde gerileyip vahşete düştüklerini ve hercümerç içinde belâlara, mağlûbiyetlere düştüklerini tarih gösteriyor.

Diğer dinler ise, bunun aksinedir. (Yani o dinler bozulup tahrif edildiğinden, akıl, mantık, ve ilimden uzak düştükleri için) onlara ne kadar sıkı bağlanır sağlam sarılırlarsa o nispette ihtilallere maruz kalırlar ve gerilerler; ehemmiyet vermez, zayıf ve gevşek tutarlarsa ileriye giderler. Şimdiye kadar zaman böyle geçmiş.

Hem Peygamber Efendimiz (s.a.s) devrindeki saadet asrından şimdiye kadar hiçbir tarih bize göstermiyor ki, bir Müslüman aklını çalıştırıp muhakeme ederek, kat'î delillere dayanarak tercih etmekle eski ve yeni ayrı bir dine girsin. Yani diğer dinlerle İslâmiyet'i mukayese yaparak başka bir dine hiçbir Müslümanın geçtiğini tarih bize göstermiyor. Ama câhil âvâmın, delilsiz, taklidî bir surette başka bir dine girmesinin bu meselede ehemmiyeti yok. Dinsiz olmak da başka meseledir.

Halbuki bütün dinlerin tâbileri, hatta en ziyâde dinine taassup gösteren İngilizlerin ve eski Rusların, aklî muhakeme ile İslâmiyet'e dahil olduklarını ve günden güne, bazı zaman takım takım kat'î delil ile İslâmiyet'e girdiklerini tarihler bize bildiriyorlar.

Eğer biz İslâmî ahlâkın ve imânî hakikatlerin kemâlatını fiillerimizle göstersek, diğer dinlerin tabileri elbette cemaatlerle İslâmiyet'e girecekler belki küre-i arzın bazı kıt'aları ve devletleri de İslâmiyet'e sığınacaklardır. Hem artık insanlık bilhassa medeniyet fenlerinin ikazlarıyla uyanmış, insâniyetin mâhiyetini anlamış. Elbette ve elbette dinsiz, başıboş yaşayamazlar ve olamazlar. En dinsizi de, dine sığınmaya mecburdur. Çünkü, insanlığın âcizliği ile beraber hadsiz musibetler ve onu inciten haricî ve dahilî düşmanlara karşı istinat noktası; fakirliğiyle beraber hadsiz ihtiyaçlara müptela ve ebede kadar uzanmış arzularına medet için yalnız âlemin Yaradanını tanımak ve iman etmek ve âhirete inanmak ve tasdik etmekten başka, uyanmış insanın çaresi yok!...

Kalbin sadefinde hak dinin cevheri bulunmazsa, insanlığın başında maddî manevî kıyametler kopacak ve hayvanatın en bedbahtı en perişanı olacak.

Netice: İnsanlık bu asırda harplerin ve fenlerin ve dehşetli hâdiselerin ikazları ile uyanmış ve insaniyetin cevherini ve kâinatları içinde toplayan istidatlarını hissetmiş. Ve anlamış ki; insan, acip cemiyetli istidadıyla yalnız bu kısacık, gürültülü dünya hayatı için yaratılmamış. Belki ebet için gönderilmiştir ki, ebede uzanan arzular mahiyetinde var. Bu dar, fâni dünya, insanın nihayetsiz emel ve arzularına kâfî gelmediğini herkes bir derece hissetmeye başlamış. Hatta insaniyetin bir

duygusu ve hizmetçisi olan hayâl gücüne denilse: “Sana dünya saltanatı ile beraber bir milyon sene ömür olacak, fakat sonunda hiç dirilmeyecek bir surette bir idam senin başına gelecek.” Elbette hakikî insaniyetini kaybetmeyen ve uyanmış olan o insanın hayâli, sevinç ve müjdeye bedel derinden derine teessüf ve eyvahlarla ebedî saadetin bulunmamasını sağlayacak.

İşte bu nükte içindir ki, herkesin kalbinde derinden derine bir hak dini aramak meyli çıkmış. Her şeyden evvel, ölüm idamına karşı hak dindeki bir hakikati arıyor ki, kendini kurtarsın. Şimdi âlemin hâli, bu hakikate şehâdet eder. (Seneler sonra) tamamıyla insanların bu şiddetli ihtiyacını dinsizliğin zuhuru ile küre-i arzın kıt’aları ve devletleri birer insan gibi hissetmeye başlamışlar.

Hem Kur’ân’ın âyetleri, başlarında ve âhirlerinde beşeri aklına havale eder. “Aklına bak!” der. Fikrine, kalbine müracaat et, meşveret et, onunla görüş ki bu hakikati bilesin.” diyor.

Meselâ: Bakınız o âyetlerin başında ve sonlarında diyor ki: “Neden bakmıyorsunuz? İbret almıyorsunuz? Bakınız ki, hakikatı bilesiniz.” “Biliniz” ve “Bil” hakikatine dikkat et. “Acaba neden insanlar bilemiyorlar, katmerli cehâlete düşüyorlar? Neden akıllarını kullanmıyor, düşünmüyorlar da, divaneliğe düşüyorlar? Neden bakmıyorlar; hakkı görmeye kör olmuşlar... Neden insan, hayatının akışında, âlemdeki hâdiseler üzerinde hâtı-

ralarını yoklayarak düşünmüyor ki, istikamet yolunu bulsun. Neden tefekkür ve aklen muhâkeme etmiyorlar, dalâlete düşüyorlar? Ey insanlar ibret alınız! Geçmiş asırlardan ibret alıp gelecek manevî belâlardan kurtulmaya çalışınız!" mânâsından gelen âyetlerin bu cümlelerine kıyasen âyetlerde, insanları akıl ve fikriyle meşverete havale ediyor.

Biz Kur'ân talebeleri olan Müslümanlar, delile dayanıyoruz; bürhâna tâbi oluyoruz; akıl, fikir ve kalbimizle imânî hakikatlere giriyoruz. Başka dinlerin bazı fertleri gibi ruhbanları (papaz ve hahamları) taklit için bürhanı (kesin delili) bırakmıyoruz. Onun için akıl, ilim ve fennin hükmedeceği istikbâlde elbette aklî delillere dayanan ve bütün hükümlerini akla tespit ettiren Kur'ân hükmedecek.

Hem de İslâmiyet güneşinin tutulmasına, insanları aydınlatmasına mani olan perdeler açılmaya başlamışlar. O engeller, çekilmeye başlıyor. 1327'de o "Fecrin emâre ve belirtileri göründü. 1371'de "fecr-i kâzib" de olsa, otuz kırk sene sonra "fecr-i sâdık" çıkacak.

Not: Yetmiş meselesi Kur'ân'ın bir kelimesinin işareti olsa gerektir. Çünkü "Zulümat" kelimesinde; zı: 900, lem: 30, mim: 40, elif: 1, te: 400 eder. Hepsi 1371 eder. Eğer lâm-ı tarifle olursa lâm: 30 elif: 1 olduğu için, 1402 olur. Eğer tenvinle nekre, hâli olursa, tenvin nun sayıldığı için 50 eder. Netice 1421 olur.

MÂNİLER

Evet İslâmî hakikatlerin geçmiş zamanda, bütün dünyaya yayılamayışının sekiz tane dehşetli engeli vardı.

Birinci, İkinci, Üçüncü, Mâniler: Ecnebilerin câhilliği, o zamanda vahşetleri ve dinlerine taassuplarıdır. Bu üç mâni, "marifet ve medeniyetin güzellikleri" ile kırıldı, dağılmaya başlıyor.

Dördüncü ve Beşinci Mâniler: Papazların ve ruhanî reislerin riyâsetleri ve tahakkümleri ve ecnebilerin körü körüne onları taklit etmeleridir. Bu iki mâni de "hürriyet fikri" ve "hakikati araştırma meyli"nin insanlarda başlamasıyla kaybolmaya başlıyor.

Altıncı, Yedinci Mâniler: Bizdeki (ilmî, siyasî...) istibdatlar ve İslâmiyet'e aykırı davranıştan ileri gelen kötü ahlâkımız. Bir şahıstaki münferit istibdat kuvvetinin şimdi sona ermesi, diğer istibdatların da ileride yok olacağına işaret etmekte; İslâmî hamiyet ve gayretin şiddetli galeyan ve feveranı ile ve kötü ahlâkın çirkin neticeleri görülmesiyle bu iki engel de zevâl buluyor ve bulmaya başlamış inşallah tamamen yok olacak.

Sekizinci Mâni: Yeni fenleri, modern ilmin bazı ispatlı meselelerinin, İslâmî hakikatlerin zâhiri mânâlarına muhtelif ve muârız zannedilmesiyle geçmiş asırlarda dünyaya yayılmasına bir derecede set çekmiş. Son devirlerde fen ve tekniği terk edişimiz bizi dünya rahatından ecnebileri

âhiret saadetinden mahrum etmiş. Çünkü İslâmiyet'i ilme karşı zannettikleri için Müslüman olmaya yanaşmamışlar. Halbuki ilim ve âlimi himaye eden. İslâmiyet nasıl ilimle takışır; teknikle çelişir!

Evet şimdi olmasa da otuz-kırk sene sonra, "fen" hakikî marifet" ve "medeniyetin güzellikleri" bu üç kuvveti tam teçhiz edip, cihazlarını verip o sekiz mânileri mağlup ederek dağıtmak için "Hakikati araştırma meyli"ni, "İnsaf" ve "İnsan muhabbeti"ni, o sekiz düşman tâifesinin sekiz cephesine göndermiş. Şimdi onları kaçırmaya başlamış. İnşallah yarım asır sonra onları darmadağın edecek.

Evet meşhurdur ki, "En kat'î fazilet odur ki, düşmanları dahi o faziletin tasdikine şehâdet etsin."

İşte yüzer misâllerinden iki misâl:

Birincisi: Ondokuzuncu asrın ve Amerika kıt'asının en meşhur filozofu Mister Karlayl, en yüksek sadasıyla çekinmeyerek filozoflara ve Hristiyan âlimlerine neşriyatıyla bağırarak böyle diyor. Eserinde şöyle yazmış:

"İslâmiyet gayet parlak bir ateş gibi doğdu. Diğer dinleri kuru ağacın dalları gibi yuttu. Hem bu yutmak İslâmiyet'in hakkıdır. Çünkü diğer dinler -fakat Kur'ân'ın tasdikine mazhar olmayan kısmı- hiç hükmündedir."

Hem Mister Karlayl yine diyor:

“En evvel kulak verilecek sözlerin en lâyıkı Muhammed (s.a.s)’in sözüdür. Çünkü, hakikî söz O’nun sözleridir.”

Hem yine diyor ki:

“Eğer İslâmiyet’in hakikatinde şüphe etsen, apaçık, zarurî ve kat’î meselelerde bile şüphe edersin. Çünkü, en bedihî ve zarurî bir hakikat ise İslâmiyet’tir.”

İşte bu meşhur filozof, İslâmiyet hakkında bu şehâdetini eserinde ayrı ayrı yerde yazmış.

İkinci Misâl: Avrupa’nın son asırda en meşhur bir filozofu Prens Bismarck diyor ki:

“Ben bütün semâvî kitapları tetkik ettim. Tahrif olmalarına binâen insanların saadeti için aradığım hakikî hikmeti bulamadım. Fakat Muhammed (s.a.s)’in Kur’ân’ını bütün kitapların üstünde gördüm. Her kelimesinde bir hikmet buldum. Bunun gibi insanların saadetine hizmet edecek bir eser yoktur. Böyle bir eser insan sözü olamaz. Bunu ‘Muhammed (s.a.s)’in sözüdür’ diyenler ilmin zaruriyatını inkâr etmiş olurlar. Yani Kur’ân’ın Allah kelâmı olduğu apaçıktır.”

İşte Amerika ve Avrupa’nın zekâ tarlaları, Mister Karlayl ve Bismarck gibi böyle dâhî araştırıcı, tahkikatçı kimseleri mahsûlât vermesine dayanarak ben de bütün kanaatimle derim ki.

Avrupa ve Amerika İslâmiyet’le hâmiledir. Günün birinde bir İslâmî devlet doğuracak. Nasıl

ki, Osmanlılar Avrupa ile hâmile olup bir Avrupa devleti doğurdu.

Acaba baştan buraya kadar olan mukaddemeler netice vermiyor mu ki, istikbâlin kıt'alarında hakikî ve mânevî hâkim olacak, insanları dünyevî ve uhrevî saadete sevk edecek yalnız İslâmiyettir ve İslâmiyet'e inkılâp edip hurafelerden ve tahrifattan sıyrılacak İsevilerin hakikî dinidir ki, Kur'ân'a tâbi olur, ittifak eder.

MADDÎ TERAKKİ

İkinci Cihet: Yani maddeten İslâmiyet'in terakkisinin kuvvetli sebepleri gösteriyor ki, maddeten dahi İslâmiyet istikbale hükmedecek. Birinci Cihet, mâneviyat cihetindeki terakkisini ispat ettiği gibi, bu İkinci Cihet dahi maddî terakkiyâtını ve istikbaldeki hâkimiyetini kuvvetli gösteriyor. Çünkü İslâm âleminin mânevî şahsiyetinin kalbinde, gayet kuvvetli ve kırılmaz "Beş Kuvvet" toplanıp imtizaç ederek yerleşmiş.

Şurada hemen belirtelim ki: Kur'ân peygamberlerin mucizelerini zikretmesiyle, insanların gelecekte o mucizelerin benzerlerini teknik ilerlemelerle yapmaları için ders verip teşvik ediyor:

"Haydi çalış, bu mucizelerin numunelerini göster. Süleyman (a.s) gibi, iki aylık yolu bir günde git!.

İsa Aleyhisselâm gibi en dehşetli hastalığın tedavisine çalış!

Hz. Musa'nın asâsı gibi taştan âb-ı hayatı çıkar, beşeri susuzluktan kurtar!

İbrahim Aleyhisselâm gibi ateş seni yakmayacak maddeleri bul, giy!

Bazı peygamberler gibi, doğu ve batıda en uzak sesleri işit, suretleri gör!

Dâvud Aleyhisselâm gibi demiri hamur gibi yumuşat, insanların bütün sanat ve sanayi dallarına vesile olmak için demiri bal mumu gibi yap!

Yusuf Aleyhisselâm ve Nuh Aleyhisselâm'ın birer mucizesi olan saat ve gemiden nasıl çok istifade ediyorsunuz. Öyle de diğer peygamberlerin size ders verdiği mucizelerinden dahi o saat ve gemi gibi istifade ediniz, taklitlerini yapınız."

Şimdi o kırılmaz beş kuvvet üzerinde duralım:

1- İslâmiyet'in hakikatidir. Çünkü, o bütün kemâlatın üstadı; üç yüz yetmiş milyon (şimdi bir milyar) nüfusu bir tek şahıs hükmüne getirebilen ve hakikî bir medeniyetle, müspet ve doğru fenlerle donatılmış olan ve hiçbir kuvvet kendisini kıramayacak bir mahiyette bulunan bir gerçektir.

2- Şiddetli ihtiyaç ve belimizi kıran fakirlik. Evet medeniyet ve sanatın hakikî üstadı, vesilelerin ve mebâdilerin (prensiplerin, temel bilgilerin) gelişmesiyle cihazlanmış olan şedid bir ihtiyaç ve belimizi kıran tam bir fakirlik, öyle bir kuvvettir ki, susmaz ve kırılmaz.

3- İslâmî hürriyet, yani insaniyete layık en yüksek kemâlata olan meyil ve arzu ile cihazlanmış olmak. Evet yüksek şeylere müsabaka suretinde insanlara yüksek maksatları ders veren ve o yolda çalıştıran istibdâtları parça parça eden; ulvî hisleri heyecana getiren; gıpta, haset, kıskançlık, rekabet ve tam uyanmakla; müsâbaka şevkiyle, yenilikler getirme meyliyle ve medenileşme arzusu ile donatılmış olan üçüncü kuvvet yalnız İslâmî hürriyettir.

4- Şefkatle cihazlanmış imanî şehâmet (yiğitlik, kahramanlık): Yani haksızlıklara, zalimlere zillet göstermemek, mazlumları da zelil etmemek... Yani İslâmî hürriyetin esasları olan müstebitlere dalkavukluk etmemek; bîçarelere tahakküm ve tekebbür etmemektir.

5- İslâmî izzettir ki, "İ'lâ-yı kelimetullahı" (yani Allah adının, Allah kelâmının, İslâmiyet'in yüceliğini bildirip, yaymayı) ilân ediyor. Bu zamanda i'lâ-yı kelimetullah, maddeten yükselmeye bağlıdır. Hakikî medeniyete girmekle i'lâ-yı kelimetullah edilebilir. İslâmî izzetin iman ile kat'î verdiği emri, elbette İslâm âleminin şahs-ı manevisi o kat'î emri istikbalde tam yerine getireceğine şüphe edilmez.

Evet nasıl ki, eski zamanda İslâmiyet'in terakkisi, düşmanın taassubunun parçalamak ve inadını kırmak ve tecavüzlerini def etmek, silah ile, kılınç ile olmuş. İstikbalde, silah, kılınç yerine hakikî medeniyet, terakki, hak ve hakkaniyetin manevî kılınçları düşmanları mağlûp edip dağıtacak.

İnşallah istikbaldeki İslâmiyet'in kuvvetiyle medeniyetin güzellikleri galip gelecek, yeryüzünü pisliklerden temizleyecek, umumî sulhü de temin edecek.

Evet, Avrupa'nın medeniyeti fazilet ve hidayet üstüne kurulmadığından, belki heves ve hevâ, rekabet ve tahakküm üzerine bina edildiğinden,

şimdiye kadar medeniyetin kötülük ve günahları, iyiliklerine galip gelip ihtilâlci komitelerle kurtlaşmış bir ağaç hükmüne girdiği cihetle; Asya medeniyetinin galebesine kuvvetli bir vesile, bir delil hükmündedir. Az vakitte de galebe edecektir.

Acaba istikbâle karşı iman ve İslâm ehli için böyle maddî ve manevî terakkiye vesile ve kuvvetli, sarsılmaz sebepler varken ve demiryolu gibi istikbal saadetine yol açıldığı halde, nasıl ümitsizliğe ve İslâm âleminin kuvve-i maneviyesini kırıyorsunuz? Ve ümitsizlikle zannediyorsunuz ki, "Dünya herkese ve ecnebilere terakki dünyasıdır. Fakat, yalnız biçâre İslâm ehli için gerileme dünyası oldu!" diye pek yanlış bir hataya düşüyorsunuz.

Mâdem tekâmül meyli kâinatta, insanın yaratılışında fıtraten yerleştirilmiş. Elbette insanların zulüm ve hatası ile başına çabuk bir kıyamet kopmazsa, istikbalde hak ve hakikat, İslâm âleminde insanların eski hatalarına kefâret olacak bir dünya saadetini de gösterecek inşallah...

Evet bakınız, zaman bir doğru çizgi üzerine hareket etmiyor ki, başlangıç ve sonu birbirinden uzaklaşsın. Belki küre-i arzın hareketi gibi bir daire içinde dönüyor. Bazen terakkisi içinde yaz ve bahar mevsimi gösterir. Bazen gerileme içinde kış ve fırtına mevsimini gösterir. Her kıştan sonra bir bahar, her geceden sonra bir sabah olduğu gibi, insanların dahi bir sabahı, bir baharı olacak inşal-

lah. İslâmî hakikatin güneşi ile umumî sulh dairesinde hakikî medeniyeti görmeyi İlâhî rahmetten bekleyebilirsiniz.

1) Kâinatta Hayır ve Güzellik Esastır

Fenlerin casus gibi tetkikatıyla ve hadsiz tecrübelerle sabit olmuş ki, kâinatın nizamında, mutlak galip olan, bizzat kastedilen ve Cenâb-ı Hakk'ın maksatları, hayır, hüsün, güzellik ve mükemmeliyettir.

Çünkü kâinata ait fenlerden her bir fen, küllî kaideleriyle bahsettiği nev' ve taifede öyle bir intizam ve mükemmeliyet gösteriyor ki, ondan daha mükemmel akıl bulamıyor.

Meselâ, tıbba ait, insan bedenini ve çalışma sistemini inceleyen fen, küllî kaideleriyle bahsettiği nevi ve taifede öyle bir intizam ve mükemmeliyet gösteriyor ki, ondan mükemmelini akıl bulamıyor. Meselâ, tıbba ait insan bedeninin teşrihi, fenni, kozmoğrafyaya tâbi güneş sisteminden bahseden fen, nebatat ve hayvanata ait fenler gibi bütün fenlerin her birisi, küllî kaideleriyle o bahsettiği kısımda Cenâb-ı Hakk'ın o nevideki nizamında kudret ve hikmeti mucizelerini ve *"O dur ki, her şeyin yaratılışını güzel yaptı."* (Secde/7) hakikatini gösteriyor.

2) Kâinatta Çirkinlik Esas Değil Dolayısıyladır

Hem istikrâ-i tamme (tam bir araştırmanın neticesi) ve umumî tecrübe gösteriyor, netice veriyor ki, şer, çirkinlik, bâtıl, fenalık kâinatın yaratılışında cüz'îdir. Maksat ve gaye değildir; dolayısıyladır. Yani meselâ çirkinlik, çirkinlik için kâinata girmemiş. Belki güzelliğin bir hakikati çok hakikatlere inkılâp etmek, bir hakikat çok renklerde görünmek için çirkinlik bir "ölçü birimi" olarak yaratılışa girmiş. (Yani çirkinlik olmasaydı, güzellik tek hakikat olurdu. Çirkinlik müdahale edince güzellik derecelere ayrılmış. Az güzel, çok güzel, daha güzel, en güzel gibi... Zaten her şey zıddı ile bilindiği için çirkinlik olmasaydı güzellik bile anlaşılamazdı. Karanlık da olmasaydı aydınlık hem bilinemezdi hem de çeşitli derecelere ayrılamazdı).

Şer, hatta şeytan dahi insanların hadsiz ilerleme ve yükselmelerine müsabaka ile vesile olmak için insanlara musallat edilmiş. Meleklere şeytanlar musallat edilmediğinden, meleklerin dereceleri hiç yükselmez. Makamları hep sabit kalır...

Bunlar gibi cüz'î şerler, çirkinlikler, küllî güzelliklere, hayırlara vesile olmak için kâinatta yaratılmış. İşte kâinatta hakikî maksat ve yaratılışın gayesi, tam bir araştırma neticesi ispat ediyor ki; hayır, güzellik ve mükemmellik esastır; hakikî kastedilen onlardır. Bu bakımdan elbette insanlar bu kadar zulüm ve inkârları ile yeryüzünü pis ve perişan ettikleri halde, cezasını görmeden ve kâinattaki hakikî kastolunan (hayır, güzellik ve mü-

kemmellik nizamına) mazhar olmadan dünyayı bırakıp yokluğa kaçamayacak. Belki cehennem hapsine girecek.

3) En Mükemmel İnsan

Hem bütün araştırmaların ve fenlerin tahkikatıyla sabit olmuş ki, mahlûkat içinde en şerefli, en ehemmiyetli insandır. Çünkü insan, kâinatın yaratılışındaki zahirî sebep ve neticelerin arasındaki basamakları ve zincirleme birbirine bağlı bulunan gerçek sebeplerin münasebetlerini aklı ile keşfedip İlâhî sanatın ve muntazam hikmeti icatlarının taklidini sanatçığı ile yapmak ve İlâhî fiilleri anlamak için; İlâhî sanatı bilmek cüz'î ilmiyle ve sanatları ile anlamak için bir ölçü, bir mikyas durumundadır. İnsan kendi iradesiyle işlediği maddelerle Cenâb-ı Hakk'ın küllî ihâtalı fiil ve sıfatlarını bilerek kâinatın en şerefli, en üstün mahlûku olduğunu ispat ediyor.

Hem İslâmiyet'in kâinata ve insanlara ait hakikatlerinin şehâdetiyle, insanlar içinde, en eşref en âlâsı hak ve hakikat ehli olan Müslümanlardır.

Hem tam bir araştırmanın neticesi, dost düşmanın tasdik ve tarihlerin şehâdetiyle en mükerrem insanlık içindeki en müşerref olan hak ehli Müslümanlar içinde dahi bini aşkın mucizesi ve çok yüksek ahlâkının, İslâmiyet ve Kur'ân hakikatlerinin şehadetiyle en efdal, en yüksek olan Muhammed Aleyhisselâtu Vesselâmdır.

Netice: Madem bu üç hakikat (Yani:

a) Kâinatta hayır, güzellik ve mükemmellik esastır;

b) Çirkinlikler ve şer kâinatta esas değildir, dolayısıyla girmiştir;

c) En üstün varlık insanlar içinde en şerefli Müslümanlar olduğu gibi onlar içinde de en faziletli Muhammed Aleyhisselâmdır.) böyle haber veriyor. Acaba hiç mümkün müdür ki, varlıklar içinde insanlık nev'i: İsyan, günah ve şekavetiyle şer ve çirkinliğe saplanarak bu kadar fenlerin şehadetini çürütüp, bu bütün araştırmaların neticesini kırıp, İlâhî iradeyi ve kâinatı içine alan, ezelî hikmete karşı inadını sürdürüp, şimdiye kadar ekseriyetle yaptığı gibi o zâlimâne vahşetinde ve inatçı küfründe ve dehşetli tahribatında devam edebilsin? İslâmiyet aleyhinde bu halin devam etmesi hiç mümkün müdür?

Ben bütün kuvvetimle, hadsiz lisanım olsa, o hadsiz lisanlarla yemin ederim ki; alemi bu en mükemmel nizam ile, bu kâinatı zerreden seyyârelere kadar, sinek kanadından semâvât kandillerine kadar, nihayetsiz bir intizamın hikmeti ile yaratan Cenab-ı Hakk'a o hadsiz lisanlarla (evet) yemin ediyorum ki, insanlık hiçbir cihetle, kâinatın bütün diğer nevilerine aykırı olarak ve küçük kardeşleri olan diğer mahlûklara zıt olarak kâinattaki, küllî şerleri ile muhalefet edip insanlarda

şerrin hayra üstün ve galip gelmesine, binler senede sebep olan o zakkumları yiyip hazmetmesi mümkün değil...

Bunun imkânı ancak ve ancak bu farzı muhal ile olabilir ki, insanlar bu âleme "en büyük emanet" mertebesinde ve "yeryüzünün halifesi" makamında, kâinatın diğer nevilerine büyük ve şerefli bir kardeş olduğu halde, en aşağı, en berbat, en perişan, en zararlı ve ehemmiyetsiz, hırsızcasına ve dolayısıyla bu kâinat içine girmiş, karıştırmış. Bu farz-ı muhal hiçbir cihetle kabul olunamaz.

Bu hakikat için, elbette bu üç hakikatimiz netice veriyor ki, âhirette cennet ve cehennemin zarûrî varlıkları gibi "hayır ve hak din istikbalde mutlak galip gelecektir." Tâ ki, insanlarda dahi diğer neviler ve varlık gibi hayır ve fazilet mutlak galip olacak. Tâ insanlar da diğer kâinattaki kardeşlerine müsâvi olabilsin ve ezeli hikmetin sırrı insanlarda dahi yerleşip oturaklaştı denilebilsin.

Hâsılı: Madem zikrettiğimiz kat'î hakikatlerle bu kâinatta en seçkin netice ve Yaradan'ın nazarında en ehemmiyetli varlık insandır. Elbette ve elbette, bâki hayatta cennet ve cehennemi: İnsanlardaki şimdiye kadar zâlimâne vaziyetler cehennemin varlığını; ve yaratılışındaki küllî kemâl istidat ve kabiliyetleri ve kâinatı alâkadar eden iman hakikatleri cenneti açıkça gerektirdiği gibi, herhalde Birinci ve İkinci Dünya Savaşları ile kâi-

natı ağlattıran cinayetleri ve yuttuğu zakkum şerleri hazmetmediği için kustuğu ve bütün yeryüzünü pislendirdiği vaziyetiyle insanlığı en berbat bir dereceye düşürüp bin senelik ilerleme ve gelişmesini yerle bir etmek cinayetini insanlık hazmetmeyecek. Herhalde başında bir kıyamet kopmazsa, İslâmî hakikatlerin, insanları esfel-i safiline (aşağıların aşağısına) düşme derecesinden kurtarmaya, yeryüzünü temizlemeye ve umumî sulhü temin etmeye vesile olmasını Rahman Rahim olan Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinden niyaz ediyoruz, ümit ediyoruz ve bekliyoruz.

2- Tedavinin İkinci Esası

Yeis, ümitsizlik en dehşetli bir hastalıktır ki, İslâm âleminin kalbine girmiş. İşte o ümitsizliktir ki bizi öldürmüş gibi, batıda bir iki milyonluk küçük bir devlet, doğuda yirmi milyon Müslümanı kendine hizmetkâr ve vatanlarını müstemleke hükmüne getirmiş.

Hem o ümitsizliktir ki, yüksek ahlâkımızı öldürmüş, umumî menfaatı bıraktırıp şahsî menfaate gözümüzü diktirmiş.

Hem o ümitsizliktir ki, kuvve-i maneviyemizi kırmış. Az bir kuvvetle, imandan gelen manevî kuvvetle doğudan batıya kadar Müslümanlar istilâ ettiği halde, o harika manevî kuvvet ümitsizlikle kırıldığı için, zâlim ecnebi dört yüz seneden beri üç yüz milyon Müslümanı kendilerine esir etmiş. Hatta bu ümitsizlikle başkasının lakaytlığını ve

gevşekliğini kendi tembelliğine özür zannedip "Neme lâzım" der. "Herkes benim gibi berbattır." diye dini gayret ve kahramanlığı göstermiyor, İslâmî hizmeti yapmıyor.

Madem bu derece bu hastalık bize bu zulmü etmiş bizi öldürüyor; biz de o kâtilimizden kıssamızı alıp öldüreceğiz. *"Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin."* (Zümer/53) kılıncı ile o ümitsizliğin başını parçalayacağız. *"Bir şeyin hepsi elde edilmezse, hepsi de terk edilmez."* hadisinin hakikati ile onun belini kıracağız inşallah.

Ümitsizlik, milletlerin "kanser" denilen en dehşetli bir hastalığıdır. Kemâlâta mâni ve "Ben kulumun hüsn-ü zannına göreyim, iyi zannının yanındayım." hakikatine muhâliftir; korkak, aşağı ve âcizlerin bahâneleridir. İslâmî gayret ve kahramanlığın şânı değildir.

3- Doğruluk: İslâmiyet'in esas temelidir, ulvî seciyelerinin râbıtasıdır ve ulvî hissiyâtının mizacıdır.

Öyle ise, ictimaî hayatımızın esası olan doğruluğu içimizde ihyâ edip onunla manevî hastalıklarımızı tedavi etmeliyiz.

Evet doğruluk İslâmiyet'in içtimaî hayatında, hayat düğümüdür.

Riyakârlık, bir nevi yalancılıktır.

Dalkavukluk ve yapmacık, sunî davranışlar alçakça bir yalancılıktır.

Münâfıklık, zararlı bir yalancılıktır.

Yalancılık ise: Cenâb-ı Hakk'ın kudretine iftira etmektir.

Küfür, her çeşidiyle yalancılıktır.

İman, sıdktır, doğruluktur.

Bu sırra göre yalancılık ve doğruluk ortasında hadsiz bir mesâfe var; doğu ve batı kadar birbirinden uzak olmak lâzım geliyor. Nur ve nar gibi birbirlerine girmemek lâzım. Hâlbuki, gaddar siyaset ve zâlim propaganda birbirini karıştırmış, insanların kemâlâtını da karıştırmış.

Bu yalan ve doğru, küfür ve iman kadar birbirinden uzak. Asr-ı Saadette doğruluk vasıtası ile Muhammed Aleyhisselâm'ın âlâ-yı illiyyine (yücelerin en yücesine) çıkması ve o doğruluk anahtarı ile iman hakikatlerinin ve kâinat gerçeklerinin açılması sırrı ile, insanların içtimâî çarşısında doğruluk en revaçlı ve en geçerli bir mal ve satın alınacak en kıymetli bir metâ hükmüne geçmiş.

Yalan vâsıtasıyla (Peygamberliğini ilan etmiş olan yalancı) Müseylime'nin emsâli, en alçak bir mevkiye düşmüştür.

Yalan o zamanda küfür ve hurafelerin anahtarı olduğunu o büyük inkılâp gösterdiğinden, kâinat çarşısında en fena, en pis bir mal olup, o malı satın almak değil; herkesin nefret etmesi gereken yalana, elbette o büyük inkılâbın ilk safı olan; en geçerli ve iftihara vesile olan şeyleri al-

mak, en kıymetli ve revaçlı mallara müşteri olmak fıtratında bulunan sahabeler; elbette şüphesiz bilerek ellerini yalana uzatmazlar. Yalan ile kendilerini pisletmezler. Müseylime-i Kezzâb'a kendilerini benzetemezler. Belki, bütün kuvvetleriyle ve fıtrî meyilleri ile en geçerli mal ve en kıymetli metâ ve hakikatlerin anahtarı Muhammed Aleyhisselâm'ın yücelerin yücesine çıkmasının basamağı olan doğruluğa müşteri olup, mümkün olduğu kadar doğruluktan ayrılmamaya çalıştıklarından hadis ilmine göre ve İslâm âlimleri içinde: "Sahabeler, daima doğru söylerler. Onlardaki rivayet, tezkiyeye muhtaç değil. Peygamber Efendimiz (s.a.s)'den rivâyet ettikleri hadîslerin hepsi de sahihtir." diye bir hüküm değişmez kaide haline gelmiştir. Âlimlerin ve hâdisçilerin bu mevzuda ittika etmesine sebep, yukarıda ifade edilen doğruluk hakikatidir.

İşte Asr-ı Saadetteki, büyük inkılâp, doğruluk ile yalan, iman ile küfür kadar birbirinden uzak iken zaman geçtikçe gele gele birbirine yakınlaştı. Siyâset propagandası bazen yalana fazla revaç verdi. Fenalık ve yalancılık bir derece meydan aldı. İşte bu hakikat içindir ki, sahabelere kimse yetişemez.

Kurtuluş yalnız doğrulukla olur. Tutunulacak kopmaz ip, sağlam kulp doğruluktur. Evet en muhkem ve kendisiyle bağlanacak zincir doğruluktur.

Ama bir fayda düşüncesiyle yalan ise, zaman o fetvanın hükmünü kaldırmıştır. Maslahat ve zaruret için bazı âlimler "muvakkat" fetvası vermişler. Bu zamanda o fetva verilmez. Çünkü o kadar sû-i istimâl edilmiş ki, yüz zararı içinde bir menfaati olabilir. Onun için hüküm maslahat üzerine kurulamaz. Meselâ, seferde namazı kısaltmanın sebebi meşakkattir. Fakat bu illet (gerçek sebep) olamaz. Çünkü meşakkatin, muayyen bir haddi yok. Sû-i istimâle düşebilir. Belki "illet" yalnız sefer olabilir. Aynen öyle de maslahat dahi yalan söylemeye illet olamaz. Çünkü muayyen bir haddi yok, sû-i istimale müsait bir bataklıktır. Fetvânın hükmü ona bina edilemez. Öyle ise: "Ya doğru söylemek yahut da susmak gerektir." Yani yol ikidir, üç değildir: Ya doğru, ya yalan, ya sükût değildir.

İşte şimdi insanların ortadaki dehşetli yalancılığıyla ve tezviratıyla, umumî emniyetin ve yeryüzündeki âsâyişin yerle bir olması, yalanla ve maslahatın kötüye kullanılmasıyla olmasından, elbette o üçüncü yolu kapatmaya insanları mecbur ediyor ve kat'î emir veriyor. Yoksa, bu yarım asırda gördükleri umumî harpler ve dehşetli inkılâplar, düşüşler ve tahribatlar, başlarına bir kıyameti koparacak.

Evet, her dediğin doğru olmalı; fakat her doğruyu söylemek doğru değil. Bazen doğru söylemek zarar verse, sükût etmek, yoksa yalana hiç fetva yok. Her söylediğin hak olmalı, fakat her hakkı

söylemeye senin hakkın yok. Çünkü hâlis olmazsa kötü tesir eder, hak haksızlıkta sarf olur.

4- Muhabbete en lâyık şey, muhabbettir. Husumete en lâyık sıfat husumettir. Yani insanların içtimâî hayatlarını temin eden ve saadete sevk eden muhabbet ve sevmek sıfatı, en ziyâde sevilmeye ve muhabbete lâyıktır. İçtimâî hayatı yerle bir eden düşmanlık, her şeyden ziyade nefrete, düşmanlığa ve ondan çekilmeye müstahak, çirkin ve zararlı bir sıfattır.

Husumet ve düşmanlığın vakti bitti. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları düşmanlığın ne kadar fena ve tahrip edici ve dehşetli zulüm olduğunu gösterdi. İçinde hiçbir fayda olmadığı tezâhür etti. Öyle ise, düşmanlarımızın kötülükleri -tecavüz olmamak şartıyla- düşmanlığımızı çekmesin cehennem ve ilâhî azap onlara kâfidir...

Muhabbet, uhuvvet, sevmek İslâmiyet'in mizacıdır, râbıtasıdır. Düşmanlık yapan kimseler, mizacı bozulmuş bir çocuğa benziyor ki, ağlamak ister, bir şey arıyor ki onunla ağlasın. Sinek kanadı kadar ehemmiyetsiz bir şey ağlamasına bahane olur. Hem insafsız, bedbin bir adama benzer ki, su-i zan mümkün oldukça hüsnüzan etmez. Bir kötülükle on iyiliği örter. Bunu ise, İslâmî seciye olan insaf ve hüsnüzan reddeder.

5- Şu zamanda bir adamın bir günahı, bir kalmıyor. Bazen büyür, sirâyet eder, yüz olur. Bir tek hasene ve iyilik, bazen bir kalmıyor. Belki ba-

zen binler dereceye terakki ediyor. Bunun hikmetinin sırrı şudur:

Hakikî milliyetimizin esası ve ruhu İslâmiyet'tir. İşte bu kutsî milliyetin râbıtasıyla, bütün Müslümanlar bir tek aşiret hükmüne geçiyor, aşiretin efradı gibi İslâm tâifeleri de birbirine İslâmî kardeşlikle bağlı ve alâkadar olur. Birbirine mânen, lüzum olsa maddeten yardım eder. Güya bütün İslâm tâifeleri nûrânî bir zincir ile birbirine bağlıdır. Nasıl ki, bir aşiretin bir ferdi bir cinayet işlese, o aşiretin nazarında ittiham altında kalır. Güya her bir fert, o cinâyeti işlemiş gibi, o düşman aşiret onlara düşman olur. O tek cinayet, binler cinayet hükmüne geçer. Eğer o aşiretin bir ferdi o aşiretin mâhiyetine temas eden iftihar edilecek bir iyilik yapsa, o aşiretin bütün efradı onunla iftihar eder. Güya her bir adam, aşirette o iyiliği yapmış gibi iftihar eder. İşte bu zikredilen hakikat içindir ki, bu zamanda bilhassa kırk elli sene sonra kötülük ve fenalık işleyenin üstünde kalmaz. Belki milyonlar İslâmî nüfusun hukuklarına tecavüz olur. Kırk elli sene sonra çok misalleri görülecek.

"Biz zarar vermiyoruz, fakat menfaat vermeye iktidarımız yok, onun için mazuruz." diye böyle özür beyan etmeyiniz. Bu özrünüz kabul değil. Tembelliğiniz ve "Neme lâzım" deyip çalışmamanız, sizler için gayet büyük bir zarar ve bir haksızlıktır.

İşte kötülük böyle binlere çıktığı gibi, bu zamanda, İslâmiyet'in kutsiyetine temas eden iyilik, yalnız işleyene münhasır kalmaz. Belki o iyilik milyonlarca iman ehline fayda verebilir. Maddî ve manevî hayatın râbıtasına kuvvet verebilir. Onun için "Neme lâzım" deyip kendini tembellik döşeğine atmak zamanı değil!...

Ecnebilerin bir kısmı, nasıl kıymettar malımızı ve vatanlarımızı bizden aldılar. Onun bedeline çürük bir fiyat verdiler. Aynen öyle de, yüksek ahlâkımızı ve yüksek ahlâkımızdan çıkan ve içtimâî hayatımıza temas eden, seciyelerimizin bir kısmını da bizden aldılar. Terakkilerine vâsıta yaptılar. Onun fiyatı olarak bize verdikleri, sefihane kötü ahlâkları; sefihane seciyeleridir. Meselâ, bizden aldıkları millî seciye ile bir adam onlarda der: "Eğer ben ölsem, milletim sağ olsun. Çünkü milletimin içinde bâki bir hayatım var." İşte bu anlayışı bizden almışlar, ilerleme ve yükselişlerine en metin bir esas yapmışlar.

Aslında bu anlayış hak dinden, iman hakikatlerinden çıkar. O bizim iman ehlinin malıdır. Hâlbuki, ecnebilerden içimize giren pis ve fenâ seciye itibarıyla bencil bir adam bizde diyor: "Ben susuzluktan ölsem, yağmur hiçbir daha dünyaya gelmesin. Eğer ben görmezsem bir saadeti, dünya istediği gibi bozulsun." İşte bu ahmâkların sözü, dinsizlikten çıkıyor, âhireti bilmemekten geliyor. Hâriçten içimize girmiş, zehirliyor.

Hem ecnebilerin, bizden aldıkları milliyet fikriyle bir ferdî, bir millet gibi kıymet alıyor. Çünkü bir adamın kıymeti himmeti (ciddî gayreti) nispetindedir. Kimin himmeti milleti ise, o kimse tek başına bir millettir.

Kimin himmeti yalnız nefsi ise, o insan değil. Çünkü insanın fıtratı medenidir. Diğer insanları düşünmeye mecburdur. İçtimaî hayat ile kişinin şahsî hayatı devam edebilir. Meselâ, bir ekmeği yese kaç ellere muhtaç ve ona mukabil o elleri mânen öptüğünü, giydiği elbiseyle kaç fabrika ile alâkadar olduğunu kıyas ediniz. Hayvan gibi bir postla yaşayamadığından bütün insanlarla fıtraten alâkadar olduğundan ve onlara mânevî bir fiyat vermeye mecbur bulunduğundan, yaratılıştan medeniyet-perverdir. Nazarını sadece şahsî menfaatine diken kimse, insanlıktan çıkar, masum olmayan câni bir hayvan olur. Bir şey elinden gelmese, hakikî özrü olsa o müstesna...

6- Müslümanların İslâmî içtimâî hayatlarında saadetlerinin anahtarı İslâmî mânâda meşverettir. *"İşleri, aralarında şûra (danışma)dır."* (Şura/38) âyet-i kerimesi, şûrayı esas telâhuk-u efkâr (fikirlerin birbirine ilâve edilmesi, birbirine yardımı) unvanı altında asırlar ve zamanların tarih vâsıtasıyla birbiriyle meşvereti, danışması, bütün insanlığın yükselmesi, ilerlemesi ve fenlerin esası olduğu gibi, en büyük kıt'a olan Asya'nın en geri kalmasının bir sebebi o hakikî şûrayı yapmasıdır.

Asya kıt'asının ve istikbâlinin keşşâfı ve anahtarı şûradır. Yani, nasıl fertler birbiriyle meşveret eder; tâifeler, kıt'alar dahi o şûrayı yapmaları lâzımdır ki, üç yüz, dört yüz milyon İslâm'ın (şimdi bir milyar) ayaklarına konulmuş çeşit çeşit istibdatların kayıtlarını, zincirlerini açacak, dağıtacak İslâmî meşveret ile kahramanlık ve imanî şefkatten doğan İslâmî hürriyettir ki, o İslâmî hürriyet İslâmî âdâb ile süslenip sefih batı medeniyetindeki kötülükleri atmaktır. İmandan gelen İslâmî hürriyet iki esası emreder: Tahakküm ve istibdat ile başkasını zillete düşürmemek, onlara yaltaklanmamak... Allah'a hakikî kul olan, başkalara kul olmaz. *"Birbirinizi (Allah'dan başka) kendinize Rab yapmayınız."* (Âl-i İmrân/64) Yani Allah'ı tanımayan her şeye, herkese nispetine göre bir rububiyet verir, başına musallat eder.

Evet İslâmî hürriyet Cenâb-ı Hakk'ın, Rahmân, Rahîm tecellisiyle bir ihsanıdır ve imanın bir hassasıdır.

Öyleyse yaşasın doğruluk!
Ölsün ümitsizlik!
Muhabbet devam etsin!
Şûra kuvvet bulsun!

Bütün kınama, azarlama ve nefret, hevâ, hevese tâbi olanlara olsun.

Selâm ve selâmet Hüda ve hidayete tâbi olanlar üstüne olsun. Âmin...

Eğer denilse: Neden şûraya bu kadar ehemmiyet veriyorsun? İnsanların, bilhassa Asya'nın bilhassa İslâmiyet'in hayatı ve ilerleyip yükselmesi nasıl o şûra ile olabilir?

Cevap: Haklı şûra ihlâsı ve dayanışmayı netice verdiğinden, üç tane bir, yüz on bir olduğu gibi, ihlâs ve hakikî dayanışma ile üç adam yüz adam kadar millete fayda verebilir. On adamın hakiki ihlas, tesanüt, meşveret ve dayanışmanın sırrı ile, bin adam kadar iş gördüklerini pek çok tarihî hâdise bize haber veriyor. Madem insanların ihtiyaçları hadsiz ve düşmanları nihayetsiz... Kuvveti ve sermayesi pek az... Bilhassa dinsizlikle canavarlaşmış, tahribatçı muzır insanların çoğalmasıyla elbette ve elbette, o hadsiz düşmanlara o nihayetsiz ihtiyaçlara karşı, imandan gelen "nokta-i istinat" ve "nokta-i istimdat" ile beraber şahsî insanî hayatı dayandığı gibi, içtimâî hayatı da yine imanın hakikatlerinden gelen İslâmî şûra ile yaşayabilir o düşmanları durdurur, o ihtiyaçların teminine yol açar.[5]

---

[5] Bediüzzaman Said Nursî, Hutbe-i Şamiye

SALİH DAVRANIŞLAR

"Celâlim hakkı için biz Tevrat'tan sonra Zebur'da yazdık ki: 'Muhakkak ki arza salih kullarım vâris olacaktır.'"(Enbiyâ/105)

Kur'ân-ı Kerim'in ifadeleri çok geniş hakikatleri, değişmez düsturları ruhunda saklamaktadır. Yalnız üslûbuna, seçtiği kelimelere, ifade şekline iyi dikkat etmek icap etmektedir. Meselâ bu âyette... "Mümin kullarım" ifadesi yerine "Salih kullarım" denilmektedir. Salah, imanda, ibadette olduğu gibi, hareket ve davranışta, iktisat ve idarede de değer kazanır. İman ve ihlâstaki salah cennete varis olmaya vasıta olduğu gibi ticaret, ilim ve teknikteki salah da dünyaya varis olmaya vesile olur.

Bir de karıştırmamak lazım ki, davalar ile davaların vasıta ve vesileleri ayrı ayrı şeylerdir. Hak ve batıl davalar olduğu gibi, hak ve batıl vesileler de vardır. Fedakârlık, samimiyet, itina, ihtimam, hak ve salih birer vesiledir. İtimatsızlık, gevşeklik, hodgâmlık, tembellik, batıl birer vesiledir. Hangi dava olursa olsun, hak ve salih vesileyi elde ederse muvaffak olmaya namzet demektir. Aksi takdirde hak davanın sahipleri batıl vasıtalara başvurdukları ve batıl davanın peşinde gidenler de hak vesilelere yapıştıkları halde her şeye rağmen batıl yolundakiler mağlup olsalar imtihan sırrına uygun olmaz; hikmet kanunlarına zıt düşer.

Şahsî ve içtimâî hayatta salih davranışlar ile meşru olmayan fena davranışların, davalara iyi ve kötü yönde tesiri vardır. *"Allah muhsinleri, yaptığı işi iyi yapan, sağlamcıları sever."* (Bakara/195) mealindeki âyet-i kerime, ihsan sırrına ermiş, Allah'ı görüyor gibi ibadet eden mümin ve abidleri içine aldığı gibi ticarî hayatın akışındaki insan davranışlarını da içine alır. Bu hususta mümin-kâfir fark etmez. Yani dürüst olanlar kim olursa olsun üstün gelmeye hak kazanmışlardır. Eğer hak davanın mensupları çürük bir yolda, içtimaî bir hayat yaşıyorlarsa, batıl anlayışta bile olsa fakat meşru ve sağlam prensiplere bağlı kimselere mağlup olmak, boyun eğmek mecburiyetinde kalacaklardır. Çünkü hayat ve kuvvetin bir hakkı vardır, küfür mâni değildir.

Kanunların tatbikinde de salih olan ve olmayan hareket tarzları vardır. İlim ve fenlerin keşfettiği kanunların hepsi de Allah'ın fıtrî kanunlarıdır. Bu kanunlardan istifade etmeye çalışan dünyada mükâfatını görür. Müslümanlar uzun müddet bu kanunlardan istifade etmiş, teknik yönden gelişmişlerdir. Böylece hem dünyalarını mamur etmişler, hem de dinlerine, davalarına kuvvet vermişlerdir. Daha sonra feleğin ters dönmesi gibi ilme, tekniğe düşman olan Hıristiyan âlemi, bizim elimizi gevşetmemiz ile bunlara sahip çıkınca, müthiş imkânlara kavuşmuş ve bunları silah olarak çevirip belimizi bükmüş, tembelliğimizin cezasını fitil fitil burnumuzdan getirmiştir. Gerçi zalimlik,

hunharlık salih bir iş değildir onun cezasını ayrıca göreceklerdir. Kurtlanmış ağaç haline gelen medeniyetlerinin yıkılması da yaklaşmıştır. Fakat Allah'ın kâinatta koymuş olduğu cârî olan kanunlarına yapışmalarının mükâfatını da dünyada tamamen göreceklerdir.

Bu durumda bizim bu âyetten ve tezahürlerinden dersimizi ve ibretimizi almamız icap etmektedir. İman ve amelde ihlâsımız bizi Allah'ın rızasına ulaştırırken hak vesilelere imtisalimiz bizleri yek vücut bir İslâm cemaati haline getirecek ve artık hislerin ötesinde, akıl ve mantık seviyesindeki ittifakımız Allah'ın toptan Müslümanlara (bizlere) muvaffakiyet ihsan etmesine vesile olacaktır. Bunun için azlık çokluk mevzuubahis değildir. Zira *"Nice az topluluklar vardır ki, Allah'ın izniyle çoklara galip gelmişlerdir."* (Bakara/249) Bu mevzuda Tâlut ve Câlud hâdisesi Kur'ân-ı Kerim'in ibretli kıssalarındandır. Bedir'i de biliyoruz. Zaten Cenâb-ı Hakk'ın sebat edenler için şöyle bir vaadi vardır: *"Ey Peygamber müminleri savaşa teşvik et. Eğer sizden yirmi kişi olsa, onlar iki yüzü (kâfiri) yenerler. Bizden yüz kişi olsa kâfirlerden bin kişiye galip gelirler."* (Enfal/65)

Mehmet Arif *"Binbir Hadis"* isimli eserinde, sabır ve sebatla alâkalı bir hadis-i şerifi izah ederken bir hatırasını naklediyor:

“Her kim düşmana mülâki olur da, katl olununcaya veya galebe edinceye kadar, sabır ve sebat ederse, kabir azabından emin olur.”

Muharebede kazanmanın temeli sebattır. Yerinde sebat eden kalbini korkuya kaptırmayan Müslüman askerinin, değil iki misline, hatta on misli miktarındaki düşmana galebe ettiğini, fakir, 1293 yılı Rus Harbinde gözleriyle gördü ve tecrübeyle hükmetti ki, Kars’ta Yahni’lerde vuku bulan muharebe günü, Erzurum Redif Tali Taburu ile, Dördüncü Ordu’nun Üçüncü Talia Taburu, sahrada oturmuş ve müdafaa halini almışlardı. Rusya askeri bunlara karşı hücum etti. O iki taburu yerinden kaldırmak, yani mevkiini zaptetmek için akşama kadar, yirmi bir tabur değiştirmeğe mecbur oldu. O mübarek askerin başına, belâ yağmuru gibi kurşun, gülle yağdırdı. Bu iki taburda zabit namına, hemen kimse kalmayarak hepsi şehit oldu. Lâkin düşman, kat’iyen muvaffak olamadı. Nihayet küllî zayiattan sonra, muharebeye ara vererek, savuşup gitti. Elhasıl, her türlü ikbal ve saadetin kapısı sebattır. Sebat, her muvaffakiyeti temin eder.

Ayrıca, fikir plânında İslâm’ın karşısında her şey iflas etmiş durumundadır. Mütemadi revizyonlara mecbur kalanların davaları gözümüzün önünde... Tatbikat sahasına dökülme imkânı bulunur bulunmaz hayatî gerçeklerin acı yüzü ile karşı karşıya gelince zaten onların iflahı kesilmiştir.

NOKTA-İ İSTİNAT

Asrın başında ileriyi gören asrın beyin yapıcısı Bediüzzaman diyor ki:

Hristiyan âleminin üstünlüğüne sebebiyet veren ihtiyarlaşmış sebeplere karşı genç, dinç sebepler bizde inkişafa başlamıştır.

1910 senesinde Tiflis'e gittim. Şeyh Sanan Tepesi'ne çıktım, dikkatle temâşâ ediyordum. Bir Rus yanıma geldi. Dedi:

– Niye böyle dikkat ediyorsun?

Dedim:

– Medresemin plânını yapıyorum.

Dedi:

– Nerelisin?

– Bitlisliyim.

Dedi:

– Bu Tiflis'tir.

Dedim:

– Bitlis, Tiflis birbirinin kardeşidir.

Dedi:

– Ne demek?

Dedim:

– Asya'da İslâm âleminde üç nur, birbiri arkası sıra inkişafa başlıyor, sizde birbiri üstünde üç

zulmet inkişafa başlayacaktır. Şu istibdatlı perde yırtılacak, toplanıp geri çekilecek, ben de gelip medresemi yapacağım.

Dedi:

– Heyhat, şaşarım senin ümidine.

Dedim:

– Bende şaşarım senin aklına. Bu kışın devamını ihtimal verebilir misin? Her kışın bir baharı, her gecenin bir neharı (gündüzü) vardır.

Dedi:

İslâm parça parça olmuş.

Dedim:

– Tahsile gitmişler...

İşte Hindistan, İslâm'ın kabiliyetli bir evlâdıdır. İngiliz lisesinde okuyor.

Mısır, İslâm'ın zeki bir mahdumudur. İngiliz mülkiye mektebinde ders alıyor.

Kafkas ve Türkistan, İslâm'ın iki bahadır oğullarıdır. Rus Harbiyesi'nde talim görüyorlar..

İşte asilzade evlâtlar, şahadetnamelerini aldıktan sonra, her biri bir kıt'anın başına geçecek, muhteşem adil pederleri olan İslâmiyet'in bayrağını, kemâlatın ufuklarında dalgalandırmakla, Kader-i Ezelînin nazarında, feleğin inadına, insanlardaki ezelî hikmetin sırrını yani insanlığın da büyük çoğunlukla hayır ve hak nizamına girişini ilan edecektir...

“Neme lâzım” ve “nefsî, nefsî” dediren hâlet-i ruhiyeyi, bir temsil ile beyan edeceğim.

Felekzede, perişan, fakat asil bir aşiretten bir cesur adam ile talihi yaver, feleği müsait diğer bir aşiretten korkak bir yerde rast gelirler. Öğünüp iftihar etme ve münazara başlar.

Birinci adam başını kaldırır, aşiretinin zelil olduğunu görür, izzet-i nefsine yediremez. Başını indirir. Nefsine bakar, bir derece ağır görür. Eyvah. O vakit “Neme lâzım, işte ben, işte işlerim.” gibi şahsî durumu ile yaralanmış gururu feryada başlar veyahut o aşiretten çekilip veya akılsızlık gösterip başka aşirete intisap eder.

İkinci adam başını kaldırınca aşiretinin iftihar vesileleri gözünü kamaştırır, gurur hissini kabartır. Nefsine bakar gevşek görür. İşte o vakit, fedakârlık hissi milliyet fikri ile uyanır.

– Aşiretime kurban olayım, der.

Eğer bu temsilin rumuzlu işaretini anladınsa, şu müsabaka ve mücadele meydanı olan bu ibret cihanında, bir Müslüman ile Hristiyanın manen hissiyatları hamiyet ve gayret mübarezesinde mukabele ve muvazene ile tezahür etse, temsilin sırrını göreceksin.

Lâkin şu farklılık, herkesin zannettiği gibi değildir. Belki zâhir-perestlikten, sathîlikten ve his yanılmasından ileri gelmiştir.

Ey Müslüman! Aldanma, başını indirme. Paslanmış eşsiz bir elmas, daima cilalanmış camdan üstündür. İslâmiyet'in şu anda zayıflamış gibi görünmesi günümüz medeniyetinin başka dinin hesabına hizmet etmesindendir. Hâlbuki şu medeniyetin suretini değiştirmesinin zamanı gelmiştir. Suret değişse, hüküm de tersine döner. Her gelecek yakındır."

"1335 senesi eylülünde, zamanın hâdiselerinin verdiği ümitsizlikle muzdarip idim. Şu koyu karanlık içinde bir nur arıyordum. Mânen rüya olan yakazada (uyanıkken) bulamadım. Hakikaten yakaza olan rüya-yı sâdıkada bir ziya gördüm. Tafsilatını terk ederek yalnız bana söylettirmiş noktaları kaydedeceğim. Şöyle ki:

Bir cuma gecesinde uyku ile misal âlemine girdim. Biri geldi dedi:

– İslâm'ın mukadderatı için teşekkül eden muhteşem bir meclis, seni istiyor.

Gittim gördüm ki, münevver, emsalini dünyada görmediğim, selef-i salihinden ve her asırda gönderilenlerden (müceddtiler) her asrın mebusları içinde bulunur bir meclis gördüm. Hicap edip, kapıda durdum. Onlardan bir zat dedi ki:

– Ey felâket, helâket asrının adamı, senin de reyin var, fikrini beyan et.

Ayakta durup dedim:

– Sorun cevap vereyim.

Biri dedi:

– Bu mağlubiyetin neticesi ne olacak, galibiyette ne olurdu?

Dedim:

– Musibet, tamamen şer olmadığı için, bazen saadette felâket olduğu gibi, felâketten dahi saadet çıkar. Eskiden beri yüce olan Allah adının yüceltilip yayılması ve İslâm istikbalinin bekası için, farz-ı kifaye olan cihad vazifesini üzerine alarak kendini yek vücut olan İslâm alemine fedaya vazifedar ve hilafete bayraktar görmüş olan bu İslâm devletinin felâketi, İslâm âleminin gelecekteki saadeti ile telâfi edilecektir.

Zira şu musibet (Birinci Dünya Savaşı'ndaki mağlubiyetimiz) hayatımızın mayası ve âb-ı hayatımız olan İslâmî kardeşliğin inkişaf ve hareketlenmesini harikulâde hızlandırdı. Biz incinirken İslâm âlemi ağlıyor. Avrupa ziyade incitse, bağıracaktır. Şayet ölsek yirmi öleceğiz, üç yüz dirileceğiz. Harikalar asrındayız. İki-üç sene ölümden sonra meydanda dirilenler var. Biz bu mağlubiyetle acele bir saadeti kaybettik. Fakat ileride gelecek devamlı bir saadet bizi bekliyor... Pek cüz'î, değişip duran ve mahdut olan hâli, geniş istikbal ile değiştiren kazanır.

Birden o mecliste tasdik işaretleri belirdi.

Dediler.

– Evet, ümitvar olunuz, şu istikbal inkılâbı içinde, en yüksek gür sada İslâm'ın sadası olacaktır."

GELECEĞİMİZ

Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti'nin eski Hariciye Bakanı Haydar Bammat, ilk defa 1946'da basılmış *"İslâmiyet'in Manevî ve Kültürel Değerleri"* isimli eserinin ön sözünde şunları yazıyor:

"Şimdi Akdeniz havzası üzerinde yepyeni bir rekabet ve şiddetli bir hırs ve tamah devri açılmaktadır. Bu denizin sahillerinden yarısından fazlası İslâm topraklarıdır.

Bu topraklar üzerinde yaşayan milletler uzun asırlar silik ve sessiz bir hayat sürmüşlerdir. Dedelerinin oynadıkları tarihî rolden hisselerini alamamışlar ve kardeşlerini yabancı efendilere teslim etmişlerdir.

Fakat, zaman durmadan değişiyor. Dünya politikasının ağırlık merkezi Akdeniz havzasından Pasifik Okyanusuna çok süratli bir şekilde kaymaktadır. Bu yaşadığımız devrin en büyük tarihî hâdisesidir.

Bu geniş sahayı dolduran Müslüman milletlerin tarih sahnesine çıkmak üzere hazırlandıklarını gösteren işaretler var.

Bundan böyle şiddetlerini artıran türlü rekabetler arasında İslâm dünyasının söyleyecek sözü olacaktır.

Coğrafyanın değişmez zaruretleri bunu emretmektedir. Bütün büyük kara yolları İslâm topraklarından geçiyor:

Boğaziçi, Çanakkale, Süveyş Kanalı ve Babülmendep sahilleri Müslüman milletlerin elindedir. Cebelitarık Boğazı, İspanya sahillerine yaslanmış olan büyük kaya parçasıyla değil, daha çok Fas sahillerindeki Cevda ve onun etrafını çeviren geniş arazi ile müdafaa edilebilir. Basra Körfezi bir Müslüman gölüdür. Türkiye, Rusya ile Akdeniz'in arasını kapatıyor. İran bu büyük devletin Umman Denizi'ne inmesine başlıca bir mani teşkil ediyor ve Afganistan Rusya ile Hindistan arasında bir set gibi yükseliyor.

Tarihî hâdiselerin bütün dikkatleri Müslüman memleketlerinin üstüne topladığı bir zamanda ve Müslüman memleketlerin dünyanın geleceğini tayin edecek büyük oyunun oynanmasında mühim bir unsur haline geldikleri bir devrede okuyuculara Müslümanlığın manevî ve fikrî kıymetlerini ve bunların doğu medeniyetine getirdiklerini bir kitapta anlatmayı faydalı gördük."

Bu kitabın 1958'de yapılan ikinci baskısının önsözünde yazar şunları yazıyor:

"İkinci Dünya Harbi sıralarında bu kitabı yazmaya beni yöneltmiş olan sebepler bugün daha belirli bir şekilde ortada duruyorlar. Tarihin gidişindeki hız bu son senelerde insanın nefe-

sini kesecek bir hale gelmiştir. İlk önsözü yazdığım günlerde yapmış olduğum cüretli tahminler bugün çok gerilerde kalmış bulunuyor.

Müslüman milletlerin tarih sahnesinde tekrar boy göstermeleri artık bir tahmin değil, insana heyecan veren bir büyük hakikattir.

Harp sonrası dünyası seri halinde Müslüman milletlerin istiklâllerine kavuştuklarını gördüm. Bugün 16 Müslüman devleti Birleşmiş Milletler teşkilâtına katılmış bulunuyor. Milletler arası münasebetlerdeki yerlerini küçük ve ehemmiyetsiz görmeye ihtimal yoktur.

General de Gaulle, Kuruşçef'e yazdığı Temmuz 1958 tarihli mektubunda "Bütün Avrupa'nın kaderi doğrudan doğruya Orta Doğu'nun kaderine bağlıdır" demektedir. Kimse bunun aksini söyleyemeyecektir.

Bugün Müslüman milletlerde kendisini gösteren gelişme istidadı, hakikatte İslâm ruh ve düşüncesinin yeniden doğuşunun bir dış görünüşünden ibarettir."

Kitabın *"İslâm Alemine Bakış"* bölümünde şöyle diyor:

"Derin bir ölüm uykusuna daldığı zannolunan İslâm Dünyası birdenbire bu uykudan uyanıyor, silkiniyor, kendine geliyor.

Müslümanların haklarını elde etmek hususunda yaptıkları mücadelenin genişliği ve şiddeti

Avrupa'yı şaşırtıyor, onu yeni ve hayatî meselelerle karşılaştırıyor.

1956 senesinde patlayan Süveyş Kanalı buhranı ve onun Orta Doğu'daki tepkileri, Cezayir harbi, şaşkın bir hale gelmiş olan umumî efkâra, Avrupa'nın ekonomik ve politik kaderinin, batının geçmişine ve medeniyetine çok yakından bağlı bulunan İslâm Dünyasının ihtiyar topraklarında cereyan eden hâdiselerle ne kadar ilgili bulunduğunu öğretiyor.

Bu topraklar Atlantik'ten ve batı Fransız Afrika'sından Sinkiang'a ve Urallar'dan, Volga'dan, Sond ve Filipin adalarına kadar yayılmaktadır.

Irk ve dil değişikliklerine, sosyal ve siyasî şartlardaki ayrılıklara rağmen bu dünya, yaşayan ve hareket halinde bulunan bir manevî birlik hüviyetinde kendisini göstermektedir.

Müslüman milletleri birbirlerine bağlayan dinî bağlar kuvvetlidirler, umumî olarak sanıldığından çok kuvvetlidirler. Bu bağlar, o milletlerin içtimâî hayatında ve fertlerin hususî hayatlarında Avrupalıların hiç bilmedikleri ve bilmeyecekleri bir kader birliği hissinin doğmasına sebep oluyorlar.

Birinci Dünya Harbinin sonunda Türkiye'yi bir başka devletin himayesinde bir manda devlet haline getirmek için galiplerin hazırlıkları bazı

projeler ortaya çıktığı zaman İslâm âleminde büyük kaynaşmalar oldu.

Hindistan'da büyük bir isyan hissi uyandı. Birçok toplantılar yapıldı. Birçok heyetler, mihraceler, İngiltere hükûmeti nezdinde şiddetli müdahalelerde bulundular. Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti'nin bir heyeti, Başkan Wilson nezdinde teşebbüslere geçti.

Türkiye'nin istikbalini elde etmesi için Anadolu'da başlayan harp bütün Müslüman memleketlerinde büyük bir infial meydana getirdi. Her taraftan maddî ve manevî yardımlar yapıldı. Bu harp, gerek Türkiye'de gerek bütün Müslüman memleketlerde öyle büyük bir heyecan uyandırdı ki, bu yüzden ona, İslâm elinde kalan son müstakil toprak parçasını kurtarmak için yaptığı hakikî bir harp demekte isabet vardır.

Bütün bu hareketler, yeni yolları bulmak için yapılan bu ihtiraslı araştırmalar, Müslüman camiasının kesif bir iç hayata sahip olduğunu ve dağılmak, çözülmek tehlikesine asla maruz bulunmadığını tesbit ve tevsik etmektedir.

Müslüman inanışlarının hepsinden kendini sıyırdığını söyleyen hatta kendi kendilerine "Allah"sız vasfını yakıştıran insanların ekserisinde Müslümanlığın silinmez damgası kendini göstermektedir. Bin seneyi aşan bir devrenin Kur'ân bilgisi ve cedlerden intikal eden an'anelerin tesirleri şuur altlarında yerleşmiş bulunuyor. Müs-

lümanlık onların manevî şahsiyetlerini muayyen bir şekle sokmuş ve hareket tarzlarına değişmez bir istikâmet vermiştir. Düşünce ve hissetme tarzları, hakikatler, hayat ve ölüm karşısındaki fevrî davranışları Hz. Peygamber (s.a.s)'in sünnetlerine itina ile riayet eden dindaşlarından hiç de farklı değildir.

Müslümanlık kendisine mahsus bir tip insan meydana getirmiştir. Bu tip hemen bütün dünyadaki Müslüman memleketlerinde birbirinin aynıdır. Batı medeniyetinin tesirleri altında kalmış olanlarda bu tipin bazı karakteristik vasıflarından bazıları belki zayıflamıştır. Fakat, imanlarını bütün tazelikleriyle muhafaza eden müminlerde o vasıfları çok taze ve canlı bir halde görmek mümkündür. Raymond Lereouge diyor ki: "İslâm dinine hiçbir şey en ufak bir zarar bile veremedi. İhtiyar politika kadrosunun çok harap halde bulunmasına rağmen, Afrika ve Asya'da bu din o kadroya lüzumlu bir tabya vazifesi görüyor ve müminlere, bütün esir etme arzularına karşı dayanma kuvvetini kazandıran o harikulade ve asil gururu ve topraklarını müstakil olarak muhafaza etmek duygusunu veriyor. Bu duyguları paçavra içinde sürünen dilencilerde bile müşahede etmek kolaylıkla kabildir." [6]

---

[6] R. Lerouge; Vie de Mahomet

Haydar Bammat, bu kitabın *"İkinci Dünya Harbi'nden Sonra İslâm Memleketleri"* bölümünde şunları yazmaktadır:

"İslâmiyet'te yeniden doğuşun ilk belirtileri geçen asırda kendini göstermiş olmasına rağmen, bilhassa İkinci Dünya Harbi'nden sonra Müslüman âlemindeki gelişme artan bir ritim ile hızlanmıştır.

(Irak, Suriye, Lübnan, Ürdün) İkinci Dünya Harbi esnasında tam istiklallerini elde etmişlerdir.

İkinci Dünya Harbi'nin sona ermesinden kısa bir zaman sonra Pakistan ve Endonezya doğmuştur. Bu doğuşun İslâm âlemi için büyük bir ehemmiyeti vardır. Çünkü onun yüzünden İslâm âleminin ağırlık merkezi Akdeniz havzasından, Yukarı Asya'dan Hind Okyanusuna doğru kaymıştır.

1953 yılında İngiliz ordularının Mısır'dan çekilmesi 72 sene sürmüş olan bir işgale nihayet veriyordu.

İngiliz-Mısır müşterek hakimiyeti altında bulunan Sudan kısa bir istihale devrinden sonra 1 Ocak 1956'da istiklâline kavuşmuştur.

Libya da Aralık 1951'de müstakil bir krallık ortaya çıkmıştır.

Fas 2 Mart 1956'da istiklâlini ilan ederek Mayıs 1957'de Tunus Cumhuriyeti haline gelmiştir.

Bugün şiddetli bir iç mücadele ile kanlara bulanmış olan Cezayir, tarihin mantığı içinde mukaddes olan yolu takip ederek gayesine ulaşmakta gecikmeyecektir. (Not: Cezayir 1 Temmuz 1962 tarihinde Fransa'dan ayrılarak müstakil bir devlet haline gelmiştir.)

İngiliz Nijeryası ile bir zamanlar hakimiyet altında kalmış olan Somali de istiklallerine kavuşacaklardır. (Not: Nijerya 1 Ekim 1960 tarihinde, Somali 1 Temmuz 1961 tarihinde istiklallerine kavuşmuşlardır.)

Sovyet İlim Akademisi 29 Ekim-4 Aralık 1956 tarihleri arasında Stalinabad'da Orta Asya'nın arkeolojik ve etnoloji meseleleriyle ilgili bir kongre tertip etmişti. Kongreye verilen mevzular arasında "Orta Asya milletlerinin örf ve âdetleri arasında dinin tesirleri ve bunun muasır hayatta oynadığı rol" mevzuuydu. Bu mevzu kongrede dört bilgin tarafından ayrı ayrı tezler halinde tetkik olundu ve heyecanlı münakaşalara yol açtı. Dört bilgin de Müslüman inanışlarının halk arasında büyük bir canlılıkla devam ettiğini tespitte ittifak ediyorlardı. G.P. Snessaref şöyle diyor: Bir zamanlar İslâm dininin yaygın olduğu sahada ve gözlerimizin önünde yeni bir dinî ha-

reket gelişiyor. Bu hareket dini yeni şartlara intibak ettirmeye çalışmaktadır."

Stalinabad Kongresinde toplananlar Sovyet Rusya'da İslâm hareketinin canlılığını belirten başka misaller de vermişlerdir. Bunlar arasında, resmî sıfatı olmayan mollaların mevcut olduğunun ilk defa itiraf edilmesi bilhassa dikkate şayandır. Müslüman cemaati tarafından doğrudan doğruya seçilen bu mollalar, hükûmetin resmî nezareti altında bulunan dinî otoritelerin kontrolünden kendilerini kurtarmaktadır. 1922'de resmen ortadan kaldırılmış olan tarikatların da gizliden gizliye faaliyetlerine devam etmekte olmaları çok mühim bir hâdisedir.

Snessaref'in yapmış olduğu tebliğin en mânâlı kısmı dinî an'anelerin şehirlerde çalışan işçiler ve bilhassa Sovyet Kooperatif teşkilatı içinde devam etmekte olduğunu tespit eden kısımdır.

Sovyet Rusya'da vazifeli bulunan Müslüman devletlerin elçileri son yıllarda Moskova Camii'nde kılınan bayram namazlarına pek büyük kalabalıkların iştirak ettiğini görmüşlerdir.

Sovyet gazeteleri halk arasında dinî inanışlara bağlılıkların gittikçe arttığını sık sık yazıyorlar. Mahallî parti mes'ullerinin ve Genç Komünist Teşkilatları üyelerinin dinî merasimlere katıldıklarını ortaya koyuyorlar. Bu bir misal olmak üzere 24 Temmuz 1956 tarihli Pravda gazetesinin bir makalesini zikredebiliriz. Bu makale Dağıstan

Muhtar Cumhuriyeti içişleri ve köylüleri arasında İslâmiyet'in kuvvetli bir şekilde rağbet görmekte olduğunu belirtmektedir.

Albay Wheeler, Rusya'daki Müslüman milletler hakkında şunları yazıyor: "Yabancı ülkelerde diplomatik temsilcileri yoktur. Millî orduları yoktur. Nüfus hızla çoğalmaktadır. Kendilerine şans tanınsaydı, geri kalmış halkların tamamı, kendi itibarlarını kendileri kazanarak, yabancı işgalden kurtulacaklardı. Orta Asya halklarına henüz tercih hakkı tanınmamıştır. Ama bu hakkın, hiçbir zaman tanınmayacağını da kimse ileri süremez.

C.G. Wheeler, *"Recen development'in Soviet Central Asia"* ve *"Stepte Ezan Sesleri"* isimli kitabın yazarları, A. Bennigsen ve C. Lemercier eserin sonunda şöyle bir hükme varmaktadırlar:

"Ne olursa olsun, şimdi Sovyetler Birliği İslâm'ının, 1920 ile 1960 arasında yaşadığı uzun yalnızlık devresinin sonuna yaklaşmakta olduğuna emin olabiliriz. Hiç şüphe yoktur ki, gelecek yıllar Sovyetler Birliği Müslümanlarını olayların ortasına itecektir. Eski devirlerde Sovyetler Birliği'nin basit bir iç olayı sayılan Müslüman meselesinin, çok uzak olmayan bir süre sonra dünyanın sayılı politik konularından biri haline geleceğine inanıyoruz."

Asrımızın söz sahiplerinden kalbi aydın bir büyüğümüz İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir

Kadir Gecesi'nde hissettiği bir gerçeği şöyle ifade ediyor:

"İnsanlık bu son harb-i umumînin, en şiddetli zulüm ve en şiddetli istibdadı, merhametsiz tahribatı ile, bir tek düşmanın yüzünden yüzer masumun perişan edilmesiyle, mağlupların dehşetli ümitsizlikleri ve galiplerin dehşetli telaş ve hâkimiyetlerini muhafaza ve büyük tahribatlarını tamir edememelerinden gelen dehşetli vicdan azaplarıyla, dünya hayatının bütün bütün fanî ve muvakkat olması ve medeniyet fanteziyelerinin aldatıcı ve uyutucu olduğu umuma görünmesiyle, insanın yaratılışındaki yüksek istidatların ve insanî mahiyet ve hüviyetin umumî bir suretle dehşetli yaralanmasıyla, Kur'ân'ın elmas kılıncı altında parçalanmasıyla, gaflet ve dalâletin en boğucu, aldatıcı en geniş perdesi olan yeryüzündeki siyasetin pek çirkin, pek gaddarâne hakikî sureti görünmesiyle elbette ve elbette hiç şüphe yok ki; kuzeyde batıda, Amerika'da belirtileri göründüğüne göre, insanların mecazî maşuku olan dünya hayatı böyle çirkin ve geçici olmasından, insan fıtratının hakikî sevdiği, aradığı bâki hayatı bütün kuvvetiyle arayacak.

Elbette hiç şüphe yok ki, bin üç yüz altmış senede, her asırda üç yüz elli milyon talebesi bulunan, her hükmüne ve davasına milyonlar hakikat ehli tasdik ile imza basan, her dakika milyonlar hafızaların kalbinde kutsiyetiyle bulunup lisanları ile insanlara ders veren ve hiçbir kitapta emsali

bulunmayan bir tarzda, insan için bakî hayatı ve ebedî saadeti müjde veren, bütün insanların yaralarını tedavi eden Kur'ân-ı Kerim'in şiddetli, kuvvetli ve tekrarlı binler âyeti ile, belki sarihan (açıkça) ve işareten on binler defa dava edip haber veren, sarsılmaz kat'î deliller ile, şüphe getirmez hadsiz hüccetlerle bakî hayatı kat'iyetle müjde ve ebedî saadeti ders veren Kur'ân'ı (elbette, insanlık, bütün bütün aklını kaybetmezse maddî ve manevî bir kıyamet başlarına kopmazsa, İsveç, Norveç, Finlandiya ve İngiltere'nin Kur'ân'ı kabul etmeye çalışan meşhur hatipleri ve Amerika'nın hak dini arayan ehemmiyetli cemiyeti gibi yeryüzünün geniş kıt'aları ve büyük hükûmetleri Kur'ân-ı Mucizü'l-Beyan'ı) arayacaklar ve hakikatlerini anladıktan sonra bütün ruh ve canları ile sarılacaklar. Çünkü bu hakikat noktasında kat'iyen Kur'ân'ın misli yoktur ve olamaz ve hiçbir şey bu en büyük mucizenin yerini tutamaz.

DİRİLİŞ

İslâm'ın Dirilişi'nde, Sezai Karakoç bu mevzudaki görüşlerini şöyle açıklıyor:

İslâm medeniyeti, kelimenin tam manasıyla, yeni çağlar medeniyetidir. Yeni Çağ'ın habercisi o oldu. Yeni Çağ'ı o açtı, o getirdi. Hatta bugün daha iyi anlıyoruz ki 1418 sene önce başlayan İslâm hareketi, Yeni Çağ medeniyetinin gerçek verilerini getirmiştir. Hedef aldığı gelecek henüz gelmektedir, geçip gitmiş değildir. İslâm açık bir medeniyet, ilerleyen, yeni varyasyonlarını ileride de bulabilecek bir medeniyettir.

İslâm medeniyeti, yeni çağlar medeniyetinin içinde veya başlangıcında doğmuş, hatta onun varlık sebebi olmuş bir medeniyet olduğuna göre, dirilişini yapabilir.

Bu çağda ve gerçekte din karakterini taşıyan tek din İslâm'dır.

Yeni ve ilk olarak bir medeniyet alanına giren Afrika içinse İslâm hayatî bir önem taşımaktadır. Nüfus çoğunluğunun Müslüman, kuzeyinin İslâm medeniyetine dahil, kıt'asının da İslâm bölgesiyle coğrafî, ekonomik bir entegrasyon içinde olduğu göz önünde tutulunca, Afrika'da doğmakta olan medeniyetin yeni bir İslâm medeniyeti biçimini almaya doğru gideceği umulabilir.

İslâm tezi doğmuştur. Onun doğmasına engel olunamamış, bu yolda harcanan bütün emekleri boşa gitmiştir. Bundan sonra yetişecek nesillerin gittikçe artan bir oranda bu tezi benimseyecekleri, bir kadro kuracakları, bu kadroyu gittikçe büyütecekleri ve sonunda kaçınılmaz savaşlarını verecekleri bugün açık seçik olarak görülmektedir.

İslâm tezi yalnız düşüncede ve bir ütopya olarak kalmamış, hatta ülke içi bir aksiyon olma çevresini de taşırmış ve aşmış devletler arası diplomasi plânına da sıçramış bulunuyor. Dünya siyaset alanında İslâm Birliği en çok dikkat çeken ve tartışılan bir konudur. İngiltere ve Amerika'yı kuşkulandıran ve ürperten, Sovyet Rusya'yı çıldırtan, Fransa ve Almanya'yı dolambaçlı aleyhteki çalışmalara yönelten bir tez oluşmuştur. İslâm Birliği tezi, daha sadece ortaya atılmakla, henüz kuruluşuna bile başlamadan, bu kadar hücum çeken, iftiraya uğrayan bir başka siyasî tez var mıdır? Bunlardan da anlaşılıyor ki, Avrupa Birliği kurulmadan İslâm Birliği gerçekleşirse, Avrupa'ya, batıya ve doğuya, İslâm ülkelerinde bir daha gün yüzü görmek nasip olmayacaktır. Sosyalizmin ve materyalist diyalektiğin İslâm ülkelerini kaplamasından nice nice hayâllere kapılan Sovyet Rusya İslâm Birliği kurulursa bu hayâl ve ümitlerin kurt gibi kaynaştığı yuvaya kireç döküleceğini gözleriyle görür gibi olmaktadır.

Kısaca bu adaptasyon, yaptığı büyük yıkıntıların ortasında kendiliğinden çürüyüp gitmeye

başlamış, bu arada boy vermeye başlayan İslâm, İkinci Dünya Savaşı'nda batılıların kendi başlarının derdine düşmeleri anında bir imkân bulmuş ve gelişip serpilmeye başlamıştır.

İslâm insanının yeniden doğuşunda dış şartları ve imkânları İkinci Dünya Savaşı vermiştir. İç şartı ise iki grupta toplayabiliriz. İslâm'ın her zaman diri kalan gerçeklik değeri, İslâm'ın kültür ve düşüncesinin çağdaş ve gelecekteki medeniyetlerde kaçınılmaz yerini alabilecek bir öz ve yapıda bulunması, ikincisi de İslâm halklarının şuur altlarının İslâm özlemiyle dolu olması. İslâm kültürü ve düşüncesi normal gelişmesini yaparken İkinci Cihan Savaşının neticesinde bir parça nefes alma imkânı bulan halkın şuuraltındaki İslâm umut ve özlemleri şuur plânına çıkmış, bu halk inanışlarındaki canlanma ile düşüncedeki gelişmenin yaptığı altın terkipten "İslâm İnsanı" neşv ü nema bulmaya başlamıştır.

Kur'ân canlı, diri ve kutsî diliyle çağırıyor, kadim yapraklar arasından. Namaz, vücutlardan ve ruhlardan bir Cebrail nefesi gibi geçerek çağırıyor. Oruç bir ilkbahar bulutu gibi şehirlere iniyor ve suya hasret insanları çağırıyor. Kâbe anıt bir meş'ale gibi, yolların en birikmiş kavşağında çağırıyor. Buyruk çağırıyor, yasak çağırıyor, farz ve sünnet, hazır ve gayb çağırıyor. İslâm çağırıyor.

İsrafil'in Sûr'undan daha kesin bir sesle İslâm çağırıyor.

Batı medeniyetleri sonbahar yapraklarını döktü. Her güneşte yanmış yaprak kızıllığı içinde. Akşam geldi, dağlar kurşunlaştı. İnsan bir kere daha o yabancı yalnızlığını duyuyor.

İşte şimdi Sina Dağındaki ateş yanmış insanı çağırıyor. Beşikteki çocuk konuşuyor... Peygamber (s.a.s) Hira Dağı'ndan inmiş, örtüleri bir yana fırlatmış. Denizlerin mürekkep ve ağaçların kalem kesilip yazsalar önünde bitecekleri tükenmez kudsî sözler Mekke'de, Medine'de, bütün ufuklarda çınlıyor.

İnsansa, kutlu rüyalardan bile uzakta, uyumaktadır. Şafak gelmiş kapıya dayanmış, güneş ırmakta, kuzu annesinin memesine yaklaşmakta...

İslâm önce Müslümanı çağıracaktır elbet. O, her şeyden önce, Müslümanın kendine dönmesi için yükseltilmiş bir sestir. İçlerinde artık yosun bağladıkları yatakları dürsünler ve kendilerine dönsünler. Müslümanın kendine dönmesi kültür ve medeniyet hamlesini yeni baştan İslâm'a ayarlaması demektir... Yüreği, İslâm içtenliğiyle kabaracak, yaşayışı İslâm yaşayışı olacak, çağı İslâm'ın değer hükümleriyle yorumlayacak, sorumluluğu İslâmcı bir mânâ kazanacaktır. Bu bir çile demektir. Müslümanların İslâm'a yeniden dönüşleri, Kur'ân'ı yeniden bulmaları, hadisi ve sünneti yeniden anlamaları, klâsik İslâm düşünce ve o teoriğini, çağdaş İslâm düşüncesini, tarihi; İslâm pratiğini şuura getirmeleri demek olacaktır. Gelenek-

leşmiş bölümler yıkılacak, çatışmalar durdurulacak, sapmalar düzeltilecek, yeni, diri bir İslâm insanı ortaya konacaktır. Bu insan, bütün hayatını İslâm'ın dirilişine harcayacaktır. Bu ülkelerden, bütün dünyanın gözü oralara çevrilecek şekilde İslâm yeniden fışkıracaktır. Bunlar, İKİNCİ İLKLER.

Bu, üstün, derin ve samimî bir sesin çağrısıyla başlayan köklü bir dirilişle olur. Bunun şartları yeni bir diriliş kadar komplekstir. Ama baharda toprağın kabarışını hiçbir güç durduramaz ve geri çeviremez sabah geldi mi uyuyan her canlı mutlaka uyanacaktır. Sûr çalındı mı bütün ölüler de dirilecektir. Yaratıcının vâdettiği geri döndürülemez bir kader şartı ve dönümüdür bu.

Tarihin bütün yükü bu neslin omuzlarındadır. Bunu yüklenen var olacaktır. İslâm'ın Müslümanlara çağrısı, bu ağır ama şanslı yükü omuzlamaya çağrıdır.

İnsan, beş yüz yıl önce İstanbul'da bin yıl önce, Bağdat'ta, bin üç yüz elli yıl önce Mekke'de (şimdi 1420, bin dokuz yıl önce Kudüs'te, üç bin yıl önce Mısır'da, dört bin yıl önce Babil'de üstün insanın bulunduğunu bilir de, belki gününde yaşayacağına inanmaz. Sen derinliği öylesine yüklen ve getir ki her insan bu derinliği kendi derinliği sansın, şuuraltında bir umut buğusu, gerçek insana bir gün rastlayacağı güvenini kaynatıp dursun. Senin derinliğinden topluma boz bulanık öyle bir

cemre düşsün ki, gözüyle görmese, kulağıyla işitmese, eliyle tutmasa bile gerçeğin var olduğunu, kubbelerde çınladığını, kemerlerde bir örgü olduğunu duysun ve sezsin insan. Namazda, oruçta, zekâtta, hacda, hac yollarında derinleş. Akşam vakti, güneşin batışından paniğe kapılan kuşların çığlıklarından, sabah, dağ doruklarından günün huzurunu getiren yumuşak ışıkların gümüşsü tüylerinde derinleş.

Müslüman şuur yığınağı yap. Doğuyu, batıyı tanı. Geçmişi iyi bil ve geleceği iyi düşün. Zamanın her atomunda tarih dolduran bir av yap. Şuurlaş, şuurlaş, öyle şuurlaş ki, dıştan gelen her yıkış plânının daha ilk maddesi açıklanmadan, sen son maddesini söyleyeceksin. İlerleyişlerinde metrelerine, kilometrelerle cevap verecek bir şuur gerek sana.

Müslüman, İslâm'ı öyle sağ ve diri, canlı yaşa ki, seni öldürmeye gelen sende dirilsin.

Afrikalılar dinsizlikle din değişimi arasında bir seçme yapmak durumuna gelmişlerdir. Gelişen oluş gösteriyor ki, dinsizleşmiyorlar, yeni bir dine giriyorlar. Bunun da sosyolojik sebebi, medeniyet alanına ilk olarak çıkmaları, kendi medeniyet seviyeleriyle çağdaş medeniyet arasında açık ve seçik bir fark bulunması olsa gerek. Ve ne mutlu oluştur ki, bu yeni medeniyet üyeleri hemen hemen kendiliklerinden İslâm'a sarılıyor. Kur'ân'da çekirdeklenip boy atmış olan İslâm'ın

çağrısı, böylece Afrika'da günden güne ağızlardan ağızlara ulaşmakta. İslâm'ın ışıklarıyla her gün yeni bir tepeyi aydınlatmaktadır. Her gün bir Afrika ırmağı Allah diyerek çağlamakta, her bahar, İslâm bâd-ı sabâsını Afrika ülkelerinde estirmektedir. İslâm'ın çağrısı dünyanın her tarafından en yüksek tonuyla duyduğu ve yükseldiği gün Afrika'nın dipdiri bir İslâm kıt'ası olduğu gün olacaktır.

Madde içi bir teknikte ileri de olsa, dinden kopmuş bir medeniyetin barbarlığı açıktır. İnsanoğlu, ilimde ve sanatta ilerledikçe mücerret kavramlara ve yaşayışlara daha yaklaşacak ve din ihtiyacı gözle görülür bir hâl alacaktır. Bazı ilerlemeler sırasında dinden kopuşlar gibi görülen şey, gerçekte geçicidir ve sadece din buhranının bir anlık enstantanesidir. Rus feza pilotunun "Göğe çıktım, fakat orada Tanrıya rastlayamadım." sözü ilk bakışta dinle ne kadar alay mânâsı taşırsa taşısın, gerçekte din ihtiyacının ters taraftan ortaya en kesin ifadesiyle çıkmasından başka bir şey değildir. Bu bir barbar mantığıyla, aslında göğün daha ilk basamaklarında Tanrıyla karşılaşacağı ve cezaya çarpılacağı korkusunun korkmazlık zırhına bürülü tezahürüdür. O feza pilotu bir gün, Tanrıyla yalnız gökte değil yerde de karşılaşabileceğini (isimlerinin tecellileri ile tabiî), insanın göğe çıkmasının bir suç olmadığını, göğün Tanrı ülkesi, yerin ise insan ülkesi olmayıp hepsinin Allah'a ait bulunduğunu öğrendiğinde dine dönebilecektir.

Bunu öğretecek olan da İslâm'dır ve İslâm'ın ebedî olan çağrısıdır."

Geleceğin kokusunu bütün güzelliğiyle neticesinde meydana gelen çok kuvvetli bir uyanma cihetiyle kat'iyen dinsiz bir millet yaşamaz. Rus da dinsiz kalamaz. Geri dönüp Hristiyan da olamaz. Olsa olsa mutlak küfrü kıran, hak ve hakikate, hüccet ve delile dayanan, akıl ve kalbi ikna eden Kur'ân ile sulh yapar veya Kur'ân'a tabi olur.

"İnşallah yirmi-otuz sene sonra çok belirtilerle hem şarkta hem garpta Avrupa içinde bir İslâm devleti çıkacak."

İşte bu müjdelerin çekirdekleri mahiyetinde gelişi güzel, gazetelerden gözümüze çarpan bazı haberleri nakledelim:

İSLÂMİYET DÜNYADA EN HIZLI GELİŞEN DİN

Dünyadaki Müslümanların sayısının son 50 yılda yüzde 500 artarak 1 milyara ulaştığı açıklandı.

Londra'da bulunan Orta Doğu Araştırma Merkezi tarafından yapılan ve dünyadaki dinlerin son 50 yıllık gelişmelerini kapsayan istatistikî araştırmada, İslâm'ın dünyada en hızlı gelişen din olduğu kaydedildi.

Almanya'da yayınlanan Frankfuter Allgemeine Zeitung'da yer alan araştırmaya göre, dünyada ikinci din grubunu Hristiyanlık oluşturuyor.

Sayıları 1 milyara yaklaşan Hıristiyanlar arasında 585 milyon Katolik, 276 milyon Protestan ve diğer mezhepler bulunuyor.

Dünyada 3. din grubu olarak Hindular'ın yer aldığı açıklandı. Dünyada yarım milyar Hindu ve 245 milyon Budist olduğu bildirildi.[7]

Halen Atlantik kıyılarındaki Fas'tan Pasifik'teki Filipinler'e kadar uzanan alanda 800 milyonun üzerinde Müslüman yaşadığına işaret eden yazar şöyle devam ediyor:

---

[7] Tercüman 13 Kasım 1984

"Avrupa'nın büyük merkezlerinde minareler yükselmeye başladı. Roma'da Via Salaria Me Via Olympica arasında 50 milyon mark harcanarak dünyanın en büyük İslâm merkezi inşa ediliyor. Emeviler, Endülüs'e yeniden döndüler. Bir zamanlar zengin Müslümanların yaşadıkları Cöte d'Azur'da şimdi torunları çöl stilinde konaklar yapıyorlar. Fransa, Belçika ve Avusturya'da İslâm ikinci büyük din haline geldi. Hatta Belçika ve Avusturya'da Müslümanlar, İslâm'ı 3. resmî din olarak kabul ettirdiler. Sonuç olarak, Belçika'da devlet Müslüman din adamlarının aylıklarını ödüyor. Viyana imamı Avusturya televizyonunun en iyi yayın saatinde vaaz etme hakkını elde etti.

Herhalde, İslâm, 1,5 milyon Müslümanın yaşadığı Federal Almanya'dan başka hiçbir yerde bu kadar sağlam kök salmamıştır. BMW gibi birçok Alman firması çalıştırdığı yabancı işçiler için mescitler açmışlardır. Almanya çapında 500'e yakın Kur'ân Kursu ve 700 cami ve mescit kurulmuştur. Bu dinî kuruluşlar, yüz binlerce Müslüman işçiye gurbette teselli, kendi değerlerine sahip olma duygusu vermişlerdir.[8]

[8] Tercüman, 6 Kasım 1984

İSLÂMİYET AVRUPA'DA YAYILIYOR

Weltam Sonntag gazetesinde uzun bir inceleme yayınlandı.

Alman yazara göre batıdaki büyük merkezlerde camiler yükselmeye başladı.

Almanya'da hafta sonları yayınlanan "Wel am Sonntag" gazetesi, "Aramızda 1,5 milyon Müslüman yaşıyor..." başlığı ile uzun bir makale yayınladı.

Claus Larass imzası ile yayınlanan makalede, İslâm dininin nasıl doğduğu ve gelişmeleri geniş bir şekilde dile getiriliyor. 1980'in ortasında söylenen bu sözlerden sonra daha büyük gelişmelere şahit olundu. Ayrıca Amerika'da Müslümanlık zencilerden sonra Kızılderililer arasında hızla yayılmaya başladı.

SÜR’ATLE YAYILAN DİN

1883 yılında İslâmiyet’i tanıyıp Müslüman olan İngiliz asıllı Abdullah William *“Din-i İslâm”* isimli eserinin başında, o günlerde kiliseleri telaşa düşüren İslâmî gelişmelerle ilgili şu malumatı vermektedir:

Anglikan Kilisesinin en muteber bir rahibi olan “Conon Isaac Taylor” 1887 senesi teşrin-i evvelin yedinci günü “Wolverhamton” da ruhanî bir cemiyet huzurunda nutuk irad etmiş, öbür gün de bu konuşma Times gazetesinde neşrolunarak herkes tarafından büyük bir dikkatle okunmuştur. Bu nutkun bazı noktalarını aktaralım:

“Dünyanın büyük bir kısmında İslâmiyet’in yayılması, Hıristiyanlıktan ziyade muvaffakiyete mazhar olmuştur. Putperestlerden İslâm dinine girenlerin sayısı, Hıristiyan olanlardan fazla olduğu gibi üstelik şu anda bazı memleketlerde Hıristiyanlık geri çekilmeye başlamıştır. Halbuki Müslümanları İslâmiyet’ten döndürmek için yapılan çalışmalar tamamen neticesiz kalmıştır. Yeniden bir mevki elde etmek şöyle dursun, önceden elimizde bulunan mevkii bile muhafaza edemiyoruz. İslâm dini, zaten Moroko’dan Cava’ya, Zengibar’dan Çin’e kadar uzandığı gibi, karanlığı delen bir yıldız süratiyle Afrika’ya yayılmıştır. “Kongo”da ve “Zambiya”da parlak bir şekilde yerleşip kökleştiği gibi zenci hükümetlerin en kuvvet-

lisi olan “Uganda” dahi İslâmî zümreye dahil olmuştur.

Hindistan’da Hint mezhebinin tahripçisi olan garp medeniyeti, yalnız İslâmiyete meydan hazırlamış oluyor. 200 milyon Hint halkından 30 milyonu zaten Müslüman olduğu gibi, Afrikalıların yarısından ziyadesi de Müslümandır. İslâmiyet’in yalnız birinci derecede olan yayılması hayret verici olmakla kalmayıp, İslâmiyet’i yaşayanların üzerinde muhafaza ettiği sebat da ayrıca dikkate değer bir hâdisedir. Hıristiyanlık ise, böyle payidar değildir.

Bir Afrika kabilesi, bir kere İslâmiyet’i kabul ettikten sonra hiçbir vakit putperestliğe dönmez, Hıristiyanlığa dönmesi ihtimali de yoktur.

İslâmiyet, medeniyetin yayılmasına, Hristiyanlıktan ziyade hizmet etmiştir. Bu mevzuda İngiliz subay ve seyyahları tarafından İslâmiyet’in âlî neticeleri hakkında söylenen ifadeleri nazar-ı itibara almak kâfidir. Ne vakit İslâmiyet bir zenci kabilesi tarafından kabul edilirse, derhal putperestlik, şeytanlara tapma, Allah’a şirk koşma, insan eti yemek, insandan kurban kesmek, çocuk öldürmek, sihirbazlık yok olur. Ahalî elbise giymeye başlar. Pislik, temizliğe döner. İzzet-i nefis ve vakar husule gelir. Misafirperverlik, dinî bir vazife olur. Sarhoşluk nadirattan olur. Kumar yasaklar altına girer. Adaba mugayir olan raks ve danslar, erkeklerle kadınların gayri meşru müna-

sebetleri ortadan kalkar. Kadınların ismet ve iffeti bir fazilet addedilir. İşsizlik, yerine sanat kaim olur. Fuhuş gidip yerine namus gelir. Nizam ve kanaatkârlık galebe eder. Kan davası, hayvanlara ve esirlere zulüm ve tecavüz yasak olur. İnsanca hisler, âlicenap muameleler, kardeşlik ve dostluk teessüs eder. Taaddüd-ü zevcat ve esaret tanzim edilerek fenalıklar giderilir.

Velhasıl İslâmiyet her türlü kötülüklerin önünü almak için en büyük bir kuvvettir. Avrupa'nın muamele ve münasebetleri ne kadar genişlerse, o derece adaba aykırı hallerin yayılmasına ve ahalinin kıymet ve değerlerinin düşmesine sebep olmaktadır. Hâlbuki İslâmiyet yüce bir medeniyet getirir. Okuma, yazma, giyim ve beden temizliği, vakar ve istikâmet talim eder. İslâmiyet'in medenî neticeleri, va'z u nasihatlerinin meyveleri gerçekten hayret vericidir. Afrika için sarf edilen büyük meblağlar ve feda edilen nüfus mukabilinde meydana koyabileceğimiz muvaffakiyet ne kadar ehemmiyetsizdir. Hıristiyan olanlar binlerle sayılırsa, İslâm dinini kabul edenler milyonlarla sayılmaktadır. İşte bizim meydana koyabileceğimiz neticeler bunlardan ibarettir.

Şunu da bilmemiz lâzım gelir ki, İslâmiyet Hz. İsâ (a.s)'nın dinine muvafık ve İsevî dininin bazı esasına mutabıktır. Musa Aleyhisselâm'ın dini, İsrailoğullarına mahsus idi. İslâmiyet ise onun gibi bir kavme mahsus olmayıp umumîdir, bütün âleme şamildir. Müslümanlar Ulul-azm

peygamberleri (yani İbrahim Halilullah, Musa Kelimullah, İsa Ruhullah) ve emsali büyük peygamberleri tebei olarak; Hz. Muhammed'i de bilasâle kabul ve tasdik ederler.

İslâm dini, harikulâde bir süratle Afrika ve Asya'ya yayıldı... İslâmiyet'in talim ettiği faziletler, en âdi sülalelerin bile anlayabileceği derecede sade olup, itidal, taharet, iffet, adalet, şecâat, ulüvv-i cenâp, mürüvvet, sıdk ve tevekkülden ibarettir. İslâmiyet, tatbiki mümkün olan bir kardeşlik ve bütün Müslümanlar arasında bir müsâvât (eşitlik) emreder."

Bu nutuk üzerine çok münakaşalar oldu. M. Joseph Thompson da Times'e bir mektup yazdı. Bu mektup aynı gazetede 14 Teşrin-i Sâni 1887'de neşredildi. Bazı parçalarını nakledelim:

"Kendim, İslâmiyet'le Hıristiyanlığın, zencilerle münasebetini müşahede ettiğim Afrika'nın doğusunda, ortasında ve güneyinde epeyce tecrübeler etmiş olduğumdan bu meselede kendimi mütalâaya salâhiyetli sayarım.

Sudan'ın batısında ve ortasında İslâmiyet'in yayılışı sulhperver ve mütevazı kimseler vasıtasıyla vuku bulmuştur. Biri önceleri "Fellani" denilen seyyar bir çoban diğeri de bir tacirdir. Fellani, takriben onikinci miladî asırda, İslâm dinini "Çad" gölünden Büyük Atlas Okyanusuna kadar yaymaya başlamıştı. Bunun neticesi olarak bu kıt'anın her tarafı, son asrın nihayetine kadar kü-

çük küçük İslâm cemiyetleriyle meskûn oldu. Lâkin memleketi putperestlik boyunduruğundan tamamen kurtararak Allah'ın birliğini ilân edecek bir rehbere ihtiyaç vardı. İçinde bulunduğumuz asrın başında "Fadiyo" isimli zât bu rehberliği üzerine aldı ve İslâm dini hayret edilecek kısa bir zamanda memleketin her tarafında hükümferma oldu. Vahşi kabilelere müthiş neticeler meydana getirecek derecede terakki verildi.

Şu son senelerde İslâmiyet'in yayılmasına vesile olan "Hausa" veya "Nupe" taciri, kendi vatanından yüzlerce mil mesafede olan dahilindeki kabilelere gitti. Vahşet halinde olan putperestler ile hemcinsleri gibi görüşerek, onların evlerinde kaldı ve yemeklerinden yedi. Kolayca İslâmiyet'i yaydı. Gerçekten onun talim ettiği kaideler, putperestlerin bile anlayıp kabul edeceği kadar makul ve sade idi. Bu tacir onların içinde yerine göre bir ay yerine göre bir sene içlerinde kalır, bu müddet içinde ahali onun giyimine ve davranışına bakar taklit ederlerdi. Onda yapamayacakları bir şey göremez, dininde idrak edemeyecekleri bir akide bulamazlardı. İşte bu yolla, medeniyet ve İslâmiyet tohumu müteaddit vahşi kabileler içinde ekildi. Yüzlerce sanayi, memleketin her tarafına yayıldı."

AFRİKA'DA İSLÂM

Son sayısında Afrika kıtasındaki dinî gelişmeleri konu alan New Afrika dergisi, Hıristiyanlık ve İslâmiyet'in kısa çapındaki tesirlerini inceliyor. Dergi, "Hilâl ve Haç" başlığı altında İslâm ve Hıristiyan dinlerini inceleyen iki ayrı yazıya yer veriyor.

İKİ BÜYÜK DİN

Dergiye göre haçın simgelediği Hıristiyanlık ve hilâlle temsil edilen Müslümanlık, asırlar boyu Afrika'ya damgasını vuran iki din. Ancak son yıllarda kıt'ada dinî inanışlar açısından büyük gelişmeler, değişmeler ve hareketlenmeler olmakta. Bu arada çağlar içinde yerleşen iki büyük dinin boyutlarında ve tesir alanlarında önemli değişmeler meydana gelmekte.

İslâm dinini inceleyen, Afrika'da İslâmiyet'in Yeniden Dirilişi başlıklı yazıda, Müslümanlığın siyah kıt'ada büyük bir yayılma gayreti içinde olduğu savunuluyor. Sudan'ın durumu bu açıdan son yılların en önemli olayı kabul edildiği vurgulanan incelemede, İslâmiyet'in hükûmetler düzeyinde önem kazanmaya başladığı kaydediliyor. Buna karşılık, Batıda eğitim görmüş din adamları veya bizzat batılı misyonerlerin çabalarıyla güç kazanan Hıristiyanlığın, resmî din olarak kabul edildiği ülkelerde bile tesirini yitirmeye başladığı ileri sürülüyor.

Yazıda: "Bugünün kabaca söylemek gerekirse, Afrika'nın yüzde kırk beşi Müslüman, Mısır ve Kuzey Afrika ülkeleri hariç, en az 19 ülkede çoğunluğa Müslümanlar sahip" denilmektedir.

Afrika'da Hıristiyanlıkla ilgili, "Papa ve Afrika Devrimi" başlığını taşıyan diğer yazıda ise kilisenin "Sessiz bir devrim" geçirdiği belirtiliyor 8 Ağustos'ta Kuzey Afrika ülkelerini ziyarete başlayan Papa 2. Jean Paul'un kıt'ada yine görkemli törenler ve büyük kalabalıklar tarafından karşılandığına değinilen incelemede, "Ancak bu defa durum biraz farklı görünmekte. Çünkü Afrika'da Hıristiyanlık artık Afrika'nın şartlarına uymakta. Kısaca İsa şimdi Afrika'da Afrikalılaşmakta" deniliyor.

Yarım milyar nüfuslu bir kıt'a olan Afrika'da Müslümanlar diğer dinlere oranla günümüzde çoğunlukta. Kıt'ada 153 milyon Müslümana karşılık 147 milyon Hıristiyan yaşıyor.[9]

---

[9] Millî Gazete 13.9.1985

FRANSA'DA İSLÂM

Fransa'ya dışardan göç problemi, efkâr-ı umumiyede öylesine endişe verici oluyor ki bu problemi acilen çözmek gerekiyor. Bu problemi ırk veya ırkçılık açısından çözmek hem hatalı, hem tehlikelidir. Bu problem, dinî bir mesele olarak karşımıza çıkıyor. Fransa'da yabancıların gelişine, düşmanca bir tepkinin olmadığını iddia edersek mübalağa etmiş olmayız. Fakat büyük bir tepki var. O da, İslâm'ın tutunup yerleşmesine olan tepki. Fransızcayı bilen, Fransız âdetlerine alışmış olan bir yabancı hemen kendimi bir yabancı gibi hissetmeyi bırakıyor. Fakat eğer bu yabancı, bir Müslümansa, durum değişir. Hatta doğuştan Fransız tabiiyetine ait olması bile boşunadır. Çünkü her şeye rağmen o Müslüman bir yabancı kalmaya devam edecektir.

Yapılan anketlerin büyük çoğunluğuna göre, Fransa'da 2,5 milyondan fazla Müslüman var (Bazılarına göre 5 milyon). Şurası bir gerçektir ki, Müslümanların sayısı, Protestanların sayısının iki katından daha fazladır; Yahudilerin dört katından daha fazladır; düzenli olarak ibadetlerini yapan Katoliklerin sayısına yaklaşmaktadır.

Bu dinlerin fikirlerini mukayeseli olarak değerlendirmeyeceğiz. Çünkü bunun üzerine çok yazı yazmak gerekir. Fakat bu dinlerin karşılıklı münasebete girdiklerinde, cereyan eden vâkıaları bir tarihçi nazarıyla düşünmemiz gerekir. 1400

yıllık bir geçmişin kısa bir incelemesi şu iki tip durumu gösteriyor. 1- Din değiştirme 2- Anlaşmazlık (Çatışma).

1- Din değiştirme: Müslümanlar, Hıristiyanlığa girmiyorlar. Buna karşılık, İslâm'ın doğuşundan beri bir sürü Hıristiyan, topluluklar halinde İslâm'a girmiştir.

İslâm dininin önünde, Hıristiyanlığın dayanıksızlığını hatırlatmak faydalı olur. Bugün bu duruma Afrika'da şahit olunuyor. Bazı anketler bir sürü Katoliğin inandıkları şeylere neden ve niçin inandıklarını bilmediklerini ortaya koymuştur. Buna göre, bugün Afrika'daki duruma yarın Avrupa'da şahit olacağız...

İslâm'ı araştırıcı Hristiyan uzmanlarının çoğu (Gardet, Denise, Masson, Arnaldez), Kur'ân'ın mesajı ve İncil'in mesajı arasındaki aynı yöne yönelmeyi dile getirmeye çalışıyorlar veya Henri Corbin gibi birçok İslâmoglar sûfî mutasavvıflardan büyülenmişlerdir. Rene' Guenon'dan Roger Garaudy'e kadar, Hz. Muhammed'in getirdiği dine geçerek ruhî sıkıntılarını teskin etmiş olanların sayısı daha şimdiden bir haylidir (30 binden fazla). Bunların arasında birçok İslâmog da var. Büyük annelerin dinlerine ilgisiz fakat Kur'ân'ın öngördüğü duruma arzu duyan Fransız kızlarına artık günümüzde kötü gözle bakılmıyor.

2- Anlaşmazlık: Bu dinlerin sulh içinde bir arada yaşadıkları anlar kısa ve seyrektir. Asırlar

boyunca, kendi aralarında Müslümanların mevcudiyetine müsamaha göstermeyenler Hıristiyanlar olmuştur. Buna rağmen günümüzde Suudi Arabistan'da bir kilise açma söz konusu değildir. Fakat Roma'da muazzam bir cami yükselecektir. Afrika'da Hıristiyan misyonerler, tamamen bir Marksizmle çeşnilenmiş kendilerine has bir kültürden başka bir şeyi, animist kabilelere öğretme hakkına sahip olup olmadıklarını bazen kendi kendilerine soruyorlar. Böylece İslâm zafer kazanıyor. Fransa'da yeni ibadet yerlerinin çoğu Müslümanlarındır. Bunlar 500'den fazladır.

İslâm'ın bu tutunup yerleşmesi hiç şüphe yok ki büyük bir tarihî olaydır.[10]

---

[10] Fuad Selçuklu, 21 Haziran 1985 tarihli Express'den

ÖZDEKİ BİTMEYEN ENERJİ

Bugünkü Türkiye'de dine karşı uygulanan yanlış tutum beklenilenin aksine dine karşı büyük bir düşkünlük uyandırdı. Kimlerde mi? Çocuklarda... Evet, çocuklarda, minicik çocuklarda. Evlerinde Müslümanlıktan bahsedilmeyen (bizdeki gibi) bir defa bile camiye gitmemiş olan, anasının babasının ibadet ettiğini görmeyen öyle kız çocukları bilirim ki, esrarengiz bir sevk-i tabiîyle, belki de ırkın verdiği bir temayülle ibadet etmekten geri kalmıyorlar. İbadet derken mânâsını bilmeden gevelenen birkaç duayı kastetmiyorum, basbayağı içten gelen, samimî ibadeti kastediyorum. Bakın anlatayım:

Bir Türk paşasıyla dostluk kurmak şerefini kazandım. Paşa, eski bir aileden geliyordu ve vazifesi icabı hayatının yarısını Roma ve Berlin'de geçiriyordu. Hekimdi, daha doğrusu operatördü. Karısı, Ankaralı hanımların en zariflerinden, en modernlerinden biriydi. Kendisini, gerçekten severek entelektüel faaliyetlere verirdi. Yazar, resim yapar, heykel yontardı. Türkiye'nin menfaatleri bahis mevzuu olunca onu en büyük vatanperver olarak görürdünüz. Kocası da Türkiye'nin sayılı beyinleri arasındaydı.

Tahmin edeceğiniz gibi, karı kocanın dinle bir alışverişi yoktu. Sözde Müslümandılar, hepsi bu.

Dostları olmakla şeref duyduğum bu çiftin, son derece tatlı, insanı gerçekten büyüleyen cici bir kızları vardı. On yaşındaydı o zamanlar. Böy-

lesine güzel, böylesine zarif bir başka çocuk daha görmedim. Günün birinde o cici kızı alacak adamı kıskananlar herhalde çok olacaktır.

Ancak, eğer onu alacak erkek, şimdiki Türklerdense epey de şaşıracaktır... Burası muhakkak. Ganay (adı Günay'dı) Hanım, annesi gibi Ankara'da doğmuş. Ancak pek küçük yaşta oradan ayrılmış, bir daha da dönmemiş. Paşanın işi daima batıda olduğundan, Günay Hanım da birlikte dolaşmış. İlk mürebbiyesi bir İrlandalı olmuş. Sonra Paris'te bir koleje vermişler. Çocuğun ilk okuduğu şeyler arasında Kur'ân'ın bulunabileceğini asla sanmam.

Birkaç hafta oluyor; paşa bir vazife icabı Paris'e gelince, karısı da fırsattan faydalanıp kızını görmek için birlikte gelmiş. Yemeğe çağırdım. Paşa telefonda benden özür diledi:

- Aziz dostum, dedi, hemen Roma'ya gitmem gerekiyor. Gerçekten acele bir durum var. Bizi affetmenizi rica edeceğim. Dönüşte mutlaka rahatsız ederiz.

- Allah Allah diye cevap verdim. Leyla Hanım da sizinle beraber gidiyor demek ki... Günay Hanım epey ağlayacak demektir. Anneciğinden hemencecik ayrılıvermek...

- Yok canım... Biz çocuk yiyici değiliz... Annesi daha birkaç gün kalacak burada.

- Ne buyurdunuz Paşa Efendim? Hanımınız Paris'te kalıyor ha? O halde onun özrünü kabul

etmiyorum. Kendisini yemeğe bekliyoruz. Hatta Günay Hanım da beraber buyursun?

- Yok canım... Çocuk rahatsız eder sizi...

- Rahatsız etmek mi? O nasıl söz? Tek kelime daha söylemeyin... Saat birde Larue lokantasında bekleyeceğim...

Ve geldiler... Dört kişiydik. Ben, karım... Günay Hanım ve annesi. Günay Hanım gerçekten bir hanım gibi hareket ediyordu. Garson gelince Lale Hanım:

- Ben hafif bir beyaz şarap isterim dedi.

- Meursault mu? Montrachet mi?

- Hangisini beğenirseniz.

Garson, kadehleri doldurmaya başladı. Günay kendi kadehini geri çekti. Ben gülmeye başladım:

- Ne o Günay Hanım, çabuk büyürüm diye mi korkuyorsunuz? dedim.

Annesi iki elini birden kaldırdı:

- Ne gezer efendim, dedi, mesele sizin sandığınız gibi değil, çok daha ciddî...

- Nasıl yani?

- Sıkı durun dostum, söyleyeceğim... Günay iyi bir Müslüman; şarap içmez... Bir damla bile.

Elimden geldiği kadar çocuğu destekledim:

- Ama bu harikulâde bir şey... Bunda sizin büyüttüğünüz kadar ciddî bir şey göremiyorum...

- Evet ama iş sadece bununla kalmıyor... Ramazan gelince...

Birden başımı kaldırdım:

- Ramazan mı? ... Yani oruç mu tutuyor.

- Evet oruç tutuyor.

- Ciddi söylüyorum!...

Ağzım açık kaldı. Ramazan deyip geçmeyin Bir ay sürer. Bu müddet içinde, sabah ortalık ağarmadan önce oruca başlanır, akşam güneş battıktan sonraya kadar ağza hiçbir şey alınmaz. Ne bir zerre ekmek, ne bir yudum su... Sigara bile içilmez.

- Günay Hanım'a, hayretle, hayranlıkla bakıyordum... On yaşına bakmadan, baba evinin tutumunu merhametsizce altüst eden, en küçük bir zayıflık göstermeden, kendi kendine verdiği imana sadık kalan, tek başına atalarının ananesini, dinini devam ettiren bu çocuğa hayran olmuştum.

Gerçekten üzerinde yaşadığımız şu dünyanın en asil insanları olan Türkler, dört yüz yıl boyunca dostumuz olan ve gönüllerinde hâlâ dostumuz kalmış olan; yaşamaya ve büyümeye susamış olan Türkler... Belki takip edilecek yolda yanılıyorlar... Ama iyi niyetle yanılanlar, şerefle yanılmış olur. Şu veya bu şekilde hatalar, hatta çılgınlıklar yapmış olabilirler... Ama, onlar bütün bu hataların, içlerinde en saf Türk karakterini taşıyanlar tarafından, kendi çocukları tarafından tashih edilmesine layık değiller mi?... Şüphesiz Allah'ın izniyle!...[11]

---

[11] Türklerin Manevî Gücü, Claude Farrére

İSTİKBÂL İSLÂM'INDIR

İnsanlık bugün korkunç bir uçurumun kenarında durmaktadır. Bunun sebebi ise insan hayatının atomla tehdit edilişinden dolayı değildir. Çünkü bu hâl hastalığın bizatihi kendisi değil, fakat onun bir belirtisidir. İnsanlığın uçurumun kenarında dolaşmasının sebebi, hayatın en sağlam bir tarzda ve en dürüst bir şekilde yükselmesine vesile olan ahlâkın ve manevî değerlerin, insanlar arasında makbul bir ölçü olma haysiyetini kaybedişidir. Bu, insan haysiyetinin iflası demektir ve bu iflas, batı dünyasında gözle görülür bir felâket halini almıştır. Artık batının tefekkür ikliminde insanlığa vereceği manevî değer ve ahlâk ölçüsü diye bir şey kalmamıştır. O kadar ki, "Hayatta kalmaya hakkım var" diyebilecek delillere bile malik değildir. Bu hâl, Avrupa'da demokrasinin çürümeye yüz tuttuğu andan sonra başlar. Evet oradaki demokrasi nizamı gün geçtikçe Doğu Blokunun nizamına yanaşarak, ondan birtakım usulleri iktibas etmek mecburiyetinde kalmıştır.

Bilhassa sosyalist perdesi altında iktisadî nizamlar kuran bazı doğu bölümünde de bu durum aynıdır. İlk doğuşunda, doğuda ve batıda geniş hayranlar kitlesini etrafında toplayan, başta "Marksizm" olmak üzere bütün içtimaî nazariyeler, son zamanlarda muazzam bir gerileme göstermiş, umumî bir fikir haline gelmekten çıkmış, hatta "Marksizm" devlet olma haysiyetinden uzak cemiyetlere inhisar eder bir duruma düşmüştür.

Çünkü, bu nazariyeler genel olarak insanlığın yaradılışına ve o yaradılışın iktiza ettiği ruhî hallere aykırıdır. Onlar ancak yıktırılmış veyahut uzun zamanlar totaliter bir nizamla idare edilmiş topluluklarda gelişebilir. Hatta diyebilirim ki, o gibi çevrelerde bile iktisat sahasındaki başarısızlığı belirmeye başlamıştır, halbuki madde ve iktisat sahası, temeli materyalizme dayanan doktrinlerin en öğündüğü bir keyfiyettir. Evet sözde içtimaî nizamların zirvesine çıktığı iddiasında bulunan Bolşeviklerin hayat seviyesi, Çarlık Rusya'sından çok daha geridir. Çarlık devrinde gayet bol olan gıda maddeleri başta buğday olmak üzere ithal ediliyor, bu maddeleri sağlamak maksadıyla elde bulunan altını, satmak mecburiyetinde kalınıyor. Bütün bunlara sebep olan faktör, insan denilen mahlûkun yaratılışına zıt olan nizamın ve onun ektiği tohumların başarısızlığa uğramasıdır.

Beşeriyetin liderlik yapacak yeni bir kumandana ihtiyacı var! Batı âleminin beşeriyete liderliği yıkılmak üzeredir. Bu da Avrupa medeniyetinin maddeten iflas edişinden veyahut iktisadî ve askerî bakımdan zaafa duçar olduğundan değildir... Batı nizamı devrini tamamlamıştır. Onda artık liderlik sıfatını muhafaza edebilecek ahlâk sistemi ve manevî değer kalmamıştır. Avrupa'nın maddî sahada göstermiş olduğu muvaffakiyet sayesinde, insanlığın kavuştuğu maddî refahı, mânâsıyla birlikte geliştirecek ve devam ettirebilecek surette bir liderliğe şiddetle ihtiyaç vardır. Yani; beşeriyeti

yepyeni manevî değer ve ahlâklarla teçhiz edebilecek gerçek bir nizamın yapacağı liderlik...

İşte İslâm "yalnız İslâm" yukarıda bahsi geçen o kıymetleri ve şaşaalı güzelliği kucaklamaktadır.

Garbın anladığı ilmî kalkınmaya gelince o da rolünü oynayıp devrini kapadı. Onun rolü, on altıncı asırdan başlar ve on sekizinci asırda nihayete erer. Demek ki, müspet ilim de insanlığı içine düştüğü girdaptan kurtaramayacak. Ve hakezâ, ilmin şaşaalı devrinde zuhur eden vatanperverlik, ırkçılık da insanları birbirine düşman edici kutuplaşmalarda aynı akıbete uğramış, hiçbirisinde kurtarıcılık cevheri kalmamıştır. Ondan sonra bütün içtimâî ve ferdî sistemler, yarış meydanının varış noktasında başarısızlığa uğradılar. İşte, insanlığı kendi ızdıraplarını halletmek için göstermiş olduğu bu gayretlerin müspet olmayan neticelerine bakarak, İslâm nizamının insanlar tarafından benimsenmesinin tam zamanıdır diyoruz!

Öyle bir İslâmiyet ki, yeryüzünde madde ve mânâ alanına bedialarını ortaya koymaya bütün mevcudiyetiyle taraftar İslâmiyet.

DAVA KİMİN?

Bir tohum atıldı Kudretten
Kışta çamurlar içine.

Fidan oldu, doğruldu gövdesine
Kalınlaşıp gelişip;
Çiftçiyi hayran eder,
Düşmanı perişan,
Bırakıp gayz içinde...

Evet bu kollar
Bu bilekler;
Dayanmış ilahî mesnede...
İşte bu işte,
Kim tutar kim büker?

Abdülmuttalib'in değildi elbette,
Kâbe...
Ne yapabilirdi
Ebrehe?

Ebâbil, kil-mil
Pişmiş cehennemde
İster gaga fırlatsın, ister dil
Ama leşker-i fil
Yenik hasıla döndü tekmil...

SENİN SOLUKLARIN

Ya Rasulallah, Sensin
Ve Senin nefesin
Bizi sürükleyen Akabe Akabe
Heyecan rüzgârı...
Mâcerâsındayken işin
Henüz biz...
Ama, aynı coşkunlukta
Bütün cihan damar damar kımıldamakta...
Evet nesil nesil, çileler çektiler
Tav'an, kerhen niceler nicelere...
Mağara mağara, zindan zindan
Selâm,
Tebliğ edenlere Hakkı,
Hayal ülkesindekilere...
Selâm, Mısır zindanlarının Yusuflarına
Seherlerinin yanağında
Bir damla şehit kanı, güzel ben, Bennâ
Evet Hasanü'l-Bennâ
Ve kutup kutup ihvanlara.
Ve gizlenen, bilmediğimiz yerlerde
Rusyayı çatlatacak enerjiye...
Evet selâmlar Şâmil değil,
Kafkaslara sâde;
Bütün kartallara,
Kanat çırpan belde belde...

1986 - Konya

GELECEK KİMİN?

Günümüzde insanlığın kaderiyle oynayan süper devletler oldukça güçlü ve istikrarlı görünüyorlar. Bu ise, bizler gibi üçüncü sınıf devletlerin sürekli ezilmesi demektir.

Evvela süper devletlerin ne istikrarlı ne de tam güçlü olduklarını kabul etmek doğru değildir. Hele, istikrarlı gibi görünen bu süper güçler karşısında, bizleri daima mağlup, daima yenik görmek, kat'iyen isabetli sayılamaz. Kaldı ki muvakkaten onları güçlü ve istikrarlı farz etsek bile; inancın, azmin, ümidin eritip yerle bir edemeyeceği şey yoktur. Bu itibarla da, inanan insanların, bedbinliğe, karamsarlığa düşmelerine hiçbir sebep yoktur. Karamsarlık, inanç plânında kaybedenlerin ruh hali ve onların ayrılmaz lâzımıdır.

Maamafih, biz, yine de ümitvar olmamızı gerektiren hususlara -hiç olmazsa birkaçına- temas etmenin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

1- Her şeyden evvel, süper devletlerin güçlü ve istikrarlı görünmesi, hakkı tam temsil edecek bir alternatifin bulunmayışındandır. Hak, kendine has çizgide temsil edildiği gün, "Kuvvet haktadır." hakikatli düsturuna binaen, onu temsil eden DÜNYA'nın, sıçrayıp yerini almasına hiçbir kuvvet mâni olamayacaktır.

2- Güçlü ve hakim olmak için, kâinattaki yüce hikmetlerin sezilmesi; ilimlerdeki tıkanıklıkların çözülmesi; toplumu teşkil eden fertlerin iç ve dış

"donatıma" ulaştırılması ve yüce hedeflere ancak, yine yüce vesilelerle ulaşılabileceğine inanılması gibi, hakikatlerin bilinmesine ve yaşanmasına ihtiyaç vardır.

3- Şimdiye kadar, dünya üzerinde, bizim durumumuza düşmüş sonra da yeniden derlenip toparlanmış o kadar çok millet vardır ki, dağ silsilelerine benzeyen bu iniş ve çıkışlara bakınca, insan, ne dere yataklarının ne de yüksek şâhikaların ebedî olamayacağı kanaatine varmaktadır.

4- Dünyadaki umûmî manzara, içtimaî coğrafyada meydana gelecek değişikliği mecburî ve kaçınılmaz olarak göstermektedir. Evet bugün dünya, bin bir huzursuzluğun boy gezdiği; bin bir meselenin çözüm beklediği; doyma bilmeyen hırsların, insanlığın kaderiyle oynadığı ve üç-beş beyinsiz deve çobanının sıçrayıp başa geçtiği garabetiyle, anlaşılmazlardan öte anlaşılmaz bir hâl almıştır. Meselâ:

a- Yirminci asırda, yeniden cihan hükümdarlığı fikrinin uyanması ve bu uğurda sürdürülen işgaller; idarî inhisarlar ve hortlayan hırslar, tamahlar gün geçtikçe dayanılmaz bir hâl almaktadır. Bu ise, "Üçüncü Dünya" dediğimiz bu âlemin gözünü açmış ve kendine gelmesine yardım etmiştir. Aslında bu durum, istismarcı güçlerin her gün biraz daha artan tedirginliklerinden ve hırçınlaşmalarından da bellidir. Ezilen bu dünyanın, bu kadar huşûnet görüp, bu kadar hırpalandıktan

sonra, kıpırdanmasını düşünmek aklın alacağı şey değildir...

b- Dünyanın bazı kesimlerinde, asırlardan beri horlanan ve irdenen bir kısım ırklar, çok ciddi olarak derlenip toparlanma ve dünya ile hesaplaşma kararlılığı ve gayreti içindedirler. Bunların, öncüler veya destekçiler olarak sahneye çıkmaları ve beşerî düşünceye yeni şeyler ilave etmeleri; hatta, yeni bir hayat felsefesi, yeni bir bakış zaviyesiyle gelmeleri münakaşa edilmeyecek kadar kat'î gibi görünmektedir. Binaenaleyh, içtimaî coğrafyanın, bu yönden de ciddî ırgalanması ve değişikliğe uğraması, kaçınılmaz ve bedihi gibidir.

c- Dünyanın belli yörelerinde, korkunç bir lüks ve israfın hüküm-ferma olmasına mukabil, bir diğer kesiminde "tegallüpler, esaretler; tahakkümler mezelletler" her gün biraz daha artmaktadır. İçtimaî terazideki bu dengesizlik, her iki toplumu süratle birbirine toslamaya götürmektedir. Böyle bir toslamada hasımlardan biri mezara kaldırılırken, hiç şüphesiz, diğerleri de oksijen çadırına alınacaktır.

Tabakat-ı beşer çapındaki bu umumî çalkantıda "üçüncü dünya" dediğimiz, bu mazlumlar, mağdurlar ülkesi iyi bir durum değerlendirmesi yapabilirse bu umumî arenadaki boğuşmadan zararsız çıkabilir!

Evet, bugün her ülkenin onu derinden derine düşündüren dahilî dert ve sıkıntıları; üst üste yı-

ğılmış halledilmedik problemleri ve buna ilaveten, yer yer kendini gösteren açlıklar sefaletler ve nüfus kesafeti gibi faktörler bu dünyanın pek de olduğu gibi devam edeceği teminatını vermemektedir. Kaldı ki dünya, daha şimdiden gerildikçe gerilmekte ve zayıf noktalarında bir sürü çıban başı belirmektedir. Eskiden devletlerin halledeceği çok az mesele bulunurdu. Bununla beraber yine de bir sulh-u umumî temin edilemezdi. Oysaki şimdi, asırların birikimi çözüm bekleyen bir sürü mesele var ve bu meselelerden her biri, tek başına beşerî birbirine katacak kadar çaplı ve derindir. Hâdiseler haritasına göz atıldığında durumun herkes tarafından anlaşılacak kadar açık seçik olduğu görülecektir.

Bir tarafta hiç değişmeyen; değişmek şöyle dursun, her gün biraz daha karmaşıklaşan İslâm dünyası, "Babil kulesinin harabiyeti anındaki, tebelbül-ü akvam denilen" ve ezen dahilî ve haricî hasımlarına karşı ciddî bir metafizik gerilim içindedir. Bu dünya, er-geç haritada göründüğü gibi kendini bir yamalı bir bohçaya benzeten hasımlarının karşısına dikilip, onlarla hesaplaşacaktır. Tabiî kendini bin bir paradoksa boğanlarla da...

Evet, vâkıa bu dünyada, kırmızıya dilbeste olanlar; maviye alkış tutanlar; sarıya destan çekenler vardır. Ama ne olursa olsun, artık, süper güçler bunları, kendi hesaplarına bir çizgide toplayamayacak ve istismara muvaffak olamayacaklardır. Hele, bugüne kadar ona kan kusturanlar

kendi bünyeleri itibarıyla da delik deşik olmuşlarsa... Bunlardan batı -bütün beylikleriyle- kendi yetiştirdiği gulyabanilerin endişeli rüyaları altında, iliklerine kadar korku içindedir. Asya'daki kızıl imparatorluk ise sarısıyla çekişmeli ve kendi içinde balonlaşmış; her an patlamaya hazır, yutulmuş cumhuriyetçiklerin (!) kendilerine geleceklerin korkusuyla tir tir titremektedir. Ama, korkunun ölüme faydası yoktur. Beklenen şey olacaktır ve bunun önünü kimse alamayacaktır. Kim bilir, belki de bir asırdan beri zaman ve hadiseler mektebinde ders gören soydaşlarımız ve inanç arkadaşlarımız, yola çıkmaya hazırlanmışlardır bile...

Bu itibarla pek yakın bir gelecekte, hem de neslimizin büyük bir kısmının görebileceği pek yakın bir gelecekte, ölüm yarışına girmiş süper güçlerin, birinin fena bulup gitmesine, berikinin de tesirsiz hale gelmesine mutlaka şahit olunacaktır.

Evet iki cihan harbi yedeklerinde bir sürü yeni düşünce, yeni kadro ve yeni liderle geldiği gibi, tabakat-ı beşer çapındaki bu son çalkanmada da, bir kısım bâkir düşünce, daha doğrusu hep bakir kalan düşünce, cedit ve ceyyid kadrolarıyla gelecektir. Elverir ki, dünyamızın basiretli idarecileri bu kanlı arenadan ustalıkla çıkmasını bilsinler veya bu boğuşmaya, kendilerini zarara sokacak şekilde karışmasınlar.

O’nun hikmetlerini seyretme ne tatlı bir temâşâ, O’nun kudret ve kuvvetine itimat etmek ne müthiş bir kuvvet membaıdır!

M. Fethullah GÜLEN